

ROBERT SCHUMAN (1886 - 1963)

OTEC EURÓPY

Politika - cesta svätosti

René Lejeune

ROBERT SCHUMAN

(1886 - 1963)

OTEC EURÓPY

Politika - cesta svätosti

VYDAVATEĽSTVO
MICHALA VAŠKA
PREŠOV
2001

© Librairie Arthème Fayard, 2000
© Veronika Belošovičová – preklad
© Miroslav Cipár – obálka
© Vydavateľstvo Michala Vaška, 2001

Kniha vyšla vďaka finančnej podpore Nadácie Robert Schuman

**FONDATION ROBERT
SCHUMAN**

29, boulevard Raspail • 75007 Paris

Tél.: (33) 01 53 63 83 00 • Fax: (33) 01 53 63 83 01

www.robert-schuman.org

***„Človeka si stvoril svojou múdrosťou,
aby spravoval svet v svätosti a spravodlivosti.“***
(Kniha múdrosti 9,2-3)

PROLÓG

André Philip¹ pripomína Roberta Schumana

„Poznal som Roberta Schumana počas pätnástich rokov v parlamente, vo vláde a neskôr v Európskom hnutí.

Čo ma u neho ohromilo, bolo jeho vnútorné vyžarovanie. Stáli ste pred mužom svätosti, bez osobných túžob a ambícií, pred mužom úplnej úprimnosti a intelektuálnej pokory, ktorý slúži tam, kde sa cíti byť povolaný. Podľa tradície bol konzervatívny, nepriateľský voči inováciám, charakter mal mierumilovný, hanblivý a nerozhodný. Často kľučkoval a oddŕaľoval rozhodnutie, skúšal preľstiť výzvu, ktorá sa ozývala v jeho vnútri, avšak keď sa už nič nedalo robiť a keď si bol celkom istý, čo od neho chce jeho vnútorný hlas, vtedy spravil najodvážnejšie rozhodnutia, za ktorými šiel až do konca, nevšímajúc si kritiku, útoky ani vyhrážky.

V horúčkovitej atmosfére parlamentných debát bolo osviežením stretnúť muža, vždy ochotného viesť dialóg, ktorý chcel presvedčiť a zároveň bral do úvahy názor iných stále s rovnakým pokojom

¹ André Philip (1902 – 1970), profesor politickej ekonómie. Člen francúzskej Komisie pre národnú slobodu, neskôr komisár dočasnej vlády generála de Gaulla v Londýne a v Alžírsku, poslanec socialistov za región Rhône, minister financií a národnej ekonómie. Protestantského vierovyznania. Pozri jeho biografiiu, ktorú napísal syn Olivier Philip, Vydavateľstvo Beauchesne 1990.

a galantnosťou. Na dosiahnutie svojho cieľa, hoc i toho najdôležitejšieho, nikdy nepoužil vulgárny prostriedok, nezneužíval argumenty, nezdvihol hlas...

Ale nadovšetko ostane v myšliach tých, ktorí ho poznali, ako typ naozajstného demokrata, kreatívneho a bojujúceho so všetkou jemnosťou, vždy rešpektujúc človeka, verný svojmu vnútornému povolaniu, ktoré dáva životu zmysel.“

Počas čítania nasledujúcich riadkov pamätajme na svedectvo jedného zo súčasníkov Roberta Schumana. Svedectvo Andrého Philipa je vieryhodné. Jeho pohľad zachytáva podstatu. Objavuje človeka *zasväteného*, vedeného *vnútorným hlasom*, ktorý žije pre *službu*. To sú tri kľúčové slová života a jeho modelu politiky. Svätosť v politike sa u Roberta Schumana neprejavuje len cez šikovnosť a praktické znalosti, ale aj cez zasvätenie človeka oddaného Bohu, ktorý vie, že je jeho nástrojom. Človeka – proroka.

KAPITOLA 1

9. máj 1950: Zrod spoločnej Európy

9. máj 1950 posúva Roberta Schumana, francúzskeho ministra zahraničných vecí, na čelo európskej scény. Práve je na vrchole svojho života.

V tento deň sa formuje jediná plodná myšlienka 20. storočia. Robert Schuman slávnostne vyzýva európske demokratické štáty, aby sa slobodne spojili a vytvorili skupinu – „osudové spoločenstvo“, ktoré nemá v histórii obdobu. Na výzvu odpovedá šesť krajín. Historici sa zhodujú, že týmto dňom sa začína datovať zrod spoločnej Európy. 9. máj otvára novú kapitolu v európskych dejinách. A pravdepodobne i v dejinách sveta.

Čo predchádzalo tejto významnej udalosti?

V sobotu 29. apríla Robert Schuman nasadá do vlaku, ktorý ho odváža z Metz na stanicu Gare de l'Est v Paríži. Vo svojej veľkej čiernej taške nesie zvláštny dokument, svojím obsahom prorocký a znepekujúco odvážny. Je v ňom návrh, aby produkcia uhlia a ocele Francúzska a Nemecka bola zastrešená „pod Najvyšším spoločným úradom v organizácii, ktorá bude otvorená účasti ostatných krajín Európy“.

Dokument dal Robertovi Schumanovi niekoľko hodín predtým Bernard Clappier, riaditeľ jeho kancelárie na ministerstve zahraničných vecí na Quai d'Orsay. Vypracovalo ho oddelenie Jeana Monneta, generálneho komisára pre plánovanie.

Už dlhú dobu hľadá Robert Schuman prostriedok, ktorým by sa začalo zjednotenie krajín západnej Európy. Nejaké pragmatické riešenie. V máji 1949 povedal ministrovi Pierrovi Henrimu Teitgenovi: „Treba vytvoriť niečo ohľadom francúzsko-nemeckého zjednotenia, systém, do ktorého by sme nezapojili len naše slová, ale i záujmy.“

Projekt Jeana Monneta v každom bode presne zodpovedal tomu zámeru a završoval dlhé obdobie hľadania Roberta Schumana. No koľko prekážok treba prekonať! V parlamente, päť rokov po nacistickom terore, sa gaullisti a komunisti, spoločne s nacionalistami roztrúsenými vo všetkých politických stranách, postaví na odpor každej iniciatíve spojenectva s Nemeckom, najmä ak ide o ohrozenie suverenity. Vo vláde prúdy nepriateľsky naladené voči každej podobnej zmene určite zaútočia na takýto projekt. V priemysle majitelia tovární so strachom zavrhnú hrozbu, ktorá spochybní ich prežitie v budúcnosti.

Jar nad Európou?

Počas nedele 30. apríla 1950 myšlienky Roberta Schumana v jeho domove na úpätí hory Saint-Quentin prechádzajú do meditácie. V záhrade práve kvitnú ovocné stromy zoraďené v špalieri. Dolu v údolí pokojne tečie rieka Moselle a zúrodňuje územie, ktoré je spojitom medzi Francúzskom, Luxemburskom a Nemeckom. Symbolická rieka mierového diela, ktoré ešte len kľíči v niektorých odvážnych myšliach. Jarné slnko zalieva lúčmi bukolickú krajinu. Štátny úradník z Lotrinska miluje samotu v Scy-Chazelle. Je pokrmom pre jeho dušu, pomáha mu zorientovať sa v univerzálnej perspektíve, blízkej jeho kresťanskej viere, a vo vízii nekonečnosti, ktorá relativizuje veci a pomáha mu dávať do popredia tie, ktoré prispievajú pokoju duše a svornosti národov.

LEŠŤ V POLITIKE

V procese zrodu Deklarácie z 9. mája 1950 Robert Schuman neprestával manévrovať, používal lešť, tajil, využíval stratégiu oklúk, vykrúcania a výhovoriek. Na Ministerskej rade 3. mája predstieral, že ide o bezvýznamný projekt. Doslova sa spolčil s René Mayerom a René Plevonom a ich vstupy v prospech projektu na Ministerskej rade 3. mája, mali vzbudiť zdanie spontánnosti. On sám prezradil projekt len trom osobám, hoci vedel, že ide o mimoriadne dôležitú politickú iniciatívu. Neuplatnil do pismena Macchiaveliho princíp: aby sme uspeli v politike, treba vedieť „dobré kľučkovať a predstierať“? Áno, ale s tým rozdielom, že pre Florentána Macchiavelliho bola politika nezávislá od etiky. Cieľ svätí prostriedky. Každý cieľ, a to i vražda nežiadúceho protivníka.

Robertovi Schumanovi však išlo o vysoko morálny a etický cieľ: spojiť kedysi znepriatelené národy, a tak posilniť mier, aby sa vojna medzi nimi stala nemožnou. Tento ideál nosil v sebe už od svojej mladosti. A hľa, Prozreteľnosť ho ustanovila pánom tohto plánu. Vie však, že myšlienka vzdať sa suverenity škrie mnohých členov vlády a parlamentu, ako aj predstaviteľov zainteresovaných podnikov. Myšlienku francúzsko-nemeckého spoločenstva zhoršuje len nedávno ukončená hrôza nacizmu. Predostrieť tento plán od počiatku vplyvným orgánom, by znamenalo sabotovať ho. Robert Schuman je nútený použiť lešť, avšak bez hocakej zlomyseľnej nelojálnosti. Cieľ svätí prostriedky, len ak zodpovedá dobe a prostriedky sa dajú morálne zdôvodniť. A lešť vylučuje klamstvo.

„Nikdy nesmieme klamať, ani v politike,“ hovorieval Robert Schuman. S radosťou hľadal inšpiráciu v Evanjeliu. Tu je jeho stanovisko neotrasiteľné: „Hľa, posielam vás ako ovce medzi vlkov. Buďte teda opatrní ako hady a jednoduchí ako holubice“ (Mt 10,16). Keď ide o vznešený cieľ, ktorý musí ostať v tajnosti, môže sa oprieť o Ježišove slová, keď v poslednom rozhovore pred svojím utrpením hovorí apoštolom: „Ešte veľa mám vám toho povedať, ale teraz by ste to nezniesli“ (Jn 16, 12).

Lešť v politike? Bez lesti by nebolo Deklarácie z 9. mája 1950. A bez stratégie Roberta Schumana a Jeana Monneta, ktorú použili desať dní pred osudným dátumom, ktorý dejiny označujú ako zrod spoločnej Európy, by možno nebolo ani Európskeho spoločenstva.

Práve v tento deň slávi Cirkev sviatok Kataríny Sienskej, svätice, ktorú má rád a z času na čas premýšľa nad jej zázračnou knihou *Dialóg*. Katarína, zapálená duša, viedla vášnivý boj za zjednotenie kresťanstva. V 14. storočí to znamenalo zjednotenie Európy vo svetle Ježiša Krista. Robert Schuman vidí v jej modlitbe spojenie svätých, z viditeľného sveta i z neviditeľného nebeského kráľovstva. Robert Schuman, tak ako to má vo zvyku, ráno pristupuje k Eucharistii v kaplnke Malých služobníkov Božského srdca, ktorá sa nachádza na druhej strane námestíčka lemujúceho jeho príbytok. Tam čerpá silu.

Počas celého dňa intenzívne premýšľa nad projektom Jeana Monneta. Jeho myseľ, ovplyvnená tomizmom, podrobne analyzuje a vymýšľa stratégiu, ako preniesť tento zámer do neľahkej politickej reality.

Myšlienka prichádza v správnom čase. Roberta Schumana súri termín. V septembri 1949 bol poverený americkým štátnym tajomníkom Deanom Achesonom a Ernestom Bovinom, tajomníkom Foreign Office v Londýne, aby vypracoval plán reintegrácie Nemecka do rodiny slobodných národov. Príjemne ho to prekvapilo. Za toto poverenie vďačí najmä priateľstvu a úcte, ktorú k nemu prechováva Dean Acheson. Bevin sa pripojil k tejto nečakanej ponuke svojho amerického kolegu proti svojej vôli. Traja ministri zahraničných vecí by sa mali stretnúť 10. mája v Londýne. Robertovi Schumanovi teda ostáva desať dní na to, aby presadil projekt vo francúzskej vláde. Bude musieť postupovať veľmi opatrne a kľučkovať medzi prekážkami, na ktorých môže jeho myšlienka stroskotať.

Starý dobrý sen! Pamätá si, ako ho v 20-tych rokoch nadchla *Ženevská idea* stelesnená jeho dávnym predchodcom Aristidom Briandom, vtedajším ministrom zahraničných vecí Francúzska. Spomína na to, ako horlil v roku 1930 za myšlienku *Federálnej európskej únie*, ktorej pôvodcom bol práve Briand. Vybavuje sa mu jeho vlastná oduševnená obhajoba zjednotenej Európy, ktorú ešte v čase najhlbšej vojny prednášal ohrozeným priateľom. Vtedy požadoval, aby sa zjednotenie budovalo na troskách vraždiacich ideológií hneď po ukončení konfliktu.

A má to byť práve on, kto položí základný kameň európskeho spoločenstva. Bude mať 65 rokov a ani na chvíľu nepochybuje, že Prozreteľnosť znovu otvára pred ním nové možnosti. Verí, že je a chce byť nástrojom: „*Všetci sme,*“ hovorí, „*nástrojmi Prozreteľnosti, ktorá nás vedie k naplneniu diel, ktoré nás presahujú.*“

Keď počas nedele v Scy-Chazelle analyzuje projekt, postupne sa utvrdzuje v odhodlaní použiť všetky svoje skúsenosti v prospech tejto myšlienky.

Čas beží. Keď nasadá v pondelok 1. mája do vlaku z Metz do Paríža jeho rozhodnutie je neochvejné. Boj, ktorého výsledok poznamená históriu starého kontinentu, treba začať šikovne, ale s patričnou dávkou ľstivosti. Intenzívne úsilie, ktoré vyvinie Robert Schuman nasledujúcich deväť dní, môže poslúžiť ako veľmi zaujímavý študijný príklad.

Vystupujúc v Paríži z vlaku, povedal minister svojmu riaditeľovi kabinetu, ktorý ho prišiel čakať na stanicu: „*Spis je zaujímavý. Beriem si ho na starosť.*“

Intenzívne dni plné tajomstva

Hneď po príchode na ministerstvo zahraničných vecí na Quai d'Orsay, si Robert Schuman predvolá Jeana Monneta. Obaja sa zhodnú v tom, že politické podmienky sú veľmi priaznivé na začatie takejto iniciatívy a spoločne hľadajú prostriedok, ako ju zrealizovať. Časový harmonogram je daný stretnutím v Londýne, ktoré sa má uskutočniť 10. mája. Predtým je nevyhnutné, aby dokument prijala vláda, ktorú treba primäť, aby výnimočne zasadala v utorok 9. mája. Už v stredu 3. mája, na najbližšom zasadaní vlády, sa treba dohodnúť na dátume. To znamená, že projekt treba spomenúť len neurčito, predstrieť ho tak, akoby sa jednalo o vec, ktorá nemá nijaký zvláštny význam. Hlavne netreba vzbudiť zbytočnú pozornosť, aby sa predišlo všetkým intrigám, ktoré by mohli túto iniciatívu zničiť.

Robert Schuman skutočne predostrie projekt na zasadaní vlády 3. mája. Hovorí monotónnym hlasom, vo všeobecnej rovine, použi-

vajúc nejasné termíny. Svoj vstup naplánoval až na záver zhromaždenia, keď sa každý ponáhľal a balil si zo stola veci. Jeho návrh, aby sa projekt prejednával na budúcom zasadnutí vlády a aby sa vláda zišla výnimočne 9. mája, je prijatý. Stalo sa to rýchlo, kým si všetci odkladali svoje veci. Všetko sa odohralo tak, ako si predstavoval. Prvá časť plánu je vyhratá!

Teraz treba pripraviť záverečnú fázu projektu, predvídať a odstrániť prekážky, ktoré sa určite postavia do cesty. Čo najlepšie manévrovať. Prefíkanosť, ale bez pokrytectva, zatajovanie, ale bez klamstva, stratégia bez zlomyseľnosti. Konať v duchu evanjeliovej rady: „*Buďte teda opatrní ako hady a jednoduchí ako holubice*“ (Mt 10,16). Všetko sa rozhodne 9. mája, dovtedy nie je dovolená žiadna chyba. Robert Schuman a Jean Monnet sa s chladnou hlavou púšťajú do intenzívnej práce.

Minister zahraničných vecí nechce hovoriť o pripravovanom projekte na ministerstve. Iba 7. mája z administratívnych dôvodov prehodí slovo s generálnym tajomníkom Alexandrom Parodim. Ten zachová tajomstvo. Vysokí funkcionári na ministerstve zahraničných vecí budú urazení, keď sa na zasadnutí vlády, tak ako všetci ostatní, dozvedia z úst svojho ministra novinu, ktorá príde ako blesk z jasného neba. Nie sú zvyknutí byť vylúčení z prípravy takého významného projektu ako je tento. Vráťane Jeana Monneta a jeho spolupracovníkov je o projekte informovaných len deväť osôb.

Na zasadnutí vlády 9. mája bude Robert Schuman potrebovať silnú podporu. Zveruje sa dvom členom vlády, ktorí sa tešia veľkej autorite. Obidvaja sú presvedčení proeurópania a neskôr budú stáť na čele vlády. Je to René Plevin, 49-ročný minister obrany, a René Mayer, minister spravodlivosti, ktorý má 55 rokov. Obidvaja sa zaviazujú, že na zasadnutí vlády projekt podporia.

Robert Schuman sa vyhýba akémukoľvek kontaktu s ministrami technických oddelení, od ktorých závisí ťažba uhlia a ocele, ako aj kontaktu s priemyselníkmi. Zachovanie tajomstva bráni Robertovi Schumanovi, aby skúmal situáciu vo vláde krajín, ktoré sú naklonené pripojiť sa k tejto iniciative. Vzťah, ktorý nadviazal ani nie pred ôsmimi mesiacmi s Konrádom Adenauerom, kancelárom Nemeckej

spolkovej republiky, a s Alcідom De Gasperi, predsedom talianskej vlády, a ich spoločný kresťansko-demokratický ideál, sú mu zárukou ich odpovede. Takisto verí aj európskemu cíteniu vlád Beneluxu. Otáznikom je najmä Veľká Británia. Winston Churchill síce 14. júla 1946 v Metz, v prítomnosti Roberta Schumana, nadhodil myšlienku európskeho zjednotenia, ale v tom čase bol tento anglický štátnik v opozícii. Keď sa v roku 1951 vo veku sedemdesiatšedem rokov dostane k moci, jeho úmysel pripojiť sa k európskemu spoločenstvu úplne zoslabne. Aby Robert Schuman nezapríčinil prílišný šok potenciálnym partnerom, poslať im v noci z 8. na 9. mája, len krátku nótu, bez zbytočných detailov, v ktorej informuje o iniciatíve francúzskej vlády. Do projektu je zasvätený jediný zahraničný politik, a to je Dean Acheson, americký štátny tajomník, ktorý je 8. mája v Paríži. Robert Schuman ho prosí, aby nič neprezradil Bevinovi¹. Ten, keď sa to neskôr dozvie, adresuje svojmu americkému kolegovi trpké výčitky.

V tom čase Jean Monnet a jeho spolupracovníci pripravujú text Deklarácie, ktorá bude vyhlásená 9. mája. Robert Schuman drží nad textom kontrolu a prosí Bernarda Clappiera, šéfa svojho kabinetu, aby sa pripojil k pracovnej skupine. Skupina pozostáva z týchto členov: Pierre Uri, 39-ročný ekonóm a profesor filozofie, obdarený talentom syntetizovať fakty; Etienne Hirsch, 49-ročný banský inžinier, spolupracovník Jeana Monneta v oblasti plánovania, a Paul Reuter, 39-ročný profesor práva, poverený revíziou právnych a inštitucionálnych paragrafov. Keď k nim prirátame Bernarda Clappiera, 37-ročného hlavného inšpektora financií a absolventa vysokej školy polytechnickej, máme skupinu na vysokej úrovni.

Jean Monnet premyslel podstatu tohto projektu mesiac vopred na dlhšej túre švajčiarskymi Alpami, keď sám putoval z nocľahárne do nocľahárne. Každý večer zapíňal stránky svojho notesa myšlien-

¹ Ernest Bevin, anglický štátnik, v rokoch 1945 – 1951 minister zahraničných vecí Veľkej Británie (pozn. prekladateľa).

kami, ktoré sa rodili počas cesty v rytme krokov. Potreboval kontakt s prírodou, aby uvoľnil svoju fantáziu. Tieto poznámky boli základom pre zostavenie memoranda, ktoré odovzdal Robertovi Schumanovi 3. mája, po návrate do Paríža.

Spoločná Európa sa rodí z fantázie samotára, ktorý sa pohybuje vo vysokých sférach medzinárodnej ekonomickej politiky ako ryba vo vode, a z myšlienky zodpovedného politika, ktorý hľadá schému schopnú „zjednotiť krajiny nie na základe rečí, ale záujmov“.

Formulácia textu deklarácie je náročná. Striedajú sa viaceré verzie. Schuman má mnohé pripomienky a modifikácie. Dňa 6. mája o 16. hodine je ako definitívna prijatá deviata verzia.

Revolučná iniciatíva

Osudný deň prichádza! Vláda zasadá ráno 9. mája a predsedá jej Georges Bidault. Ešte v apríli mu Jean Monnet podal krátku správu o projekte, ktorú nemal v rukách ani Robert Schuman. Keďže Georges Bidault nemal vtedy čas, bez prečítania ju schoval do zásuvky. Našťastie, pretože inak by určite zničil ešte v zárodku každú iniciatívu smerujúcu k zjednotenej Európe. Jeho pozornosť bola zacielená na iné veci. Pred tromi týždňami – 16. apríla v Lyone – z pozície šéfa vlády predložil návrh na založenie Atlantickej rady. Jeho návrh predpokladal nielen spoločnú obranu, ale aj koordináciu ekonomiky. Známa forma medzinárodných dohôd! Koordinácia, ale nie integrácia, tak ako to navrhuje Schuman s Monnetom. Deň pred vyhlásením Deklarácie, Robert Schuman – minister zahraničných vecí, spoločne so Jeanom Monnetom sa márne snažili spojiť s predsedom vlády a informovať ho o začatej iniciatíve. Georges Bidault bol príliš zaneprázdnený. Bol to zásah Prozreteľnosti, pretože predseda vlády by určite projekt zastavil, alebo aspoň odsunul na vedľajšiu koľaj. Tak ako je pre motýľa len jeden jediný moment vhodný na jeho vyliahnutie a vzlietnutie, tak to býva aj s realizáciou veľkých myšlienok a ideálov. Za niekoľko týždňov vypukne Kórejská vojna, v ktorej bude zainteresovaná aj Organizácia Spojených

národov. Pozornosť Európy sa obráti k iným horizontom a k iným úlohám.

Projekt Roberta Schumana je posledným bodom na zasadaní vlády. Takéto poradie si vymohol sám Robert Schuman, aby sa vyhol nekonečným debatám, ktoré by sa pretiahli až do poludnia. Takisto chcel, aby mal kancelár Adenauer dostatok času zareagovať na jeho iniciatívu ešte pred ukončením zasadania vlády v Paríži.

Robert Schuman poslal do Bonnu svojho spolupracovníka Mischlicha s urgentným listom, ktorý mal ráno 9. mája odovzdať do rúk kancelára Adenauera. Keď list prichádza, Adenauer je práve na zasadaní vlády. Nemecká vláda práve diskutuje o pripojení Nemecka k Rade Európy. Kancelár preruší diskusiu, aby si prečítal dôležitú správu od svojho priateľa Roberta Schumana. Keď ho číta, zdá sa mu, *že sa pre jeho starý sen, ktorý nosí v srdci, otvára cesta svetla*. Vie o zámere zjednotiť ťažbu uhlia a ocele dvoch národov, ktoré ešte včera boli „nepriateľmi od narodenia“. Nedočkavo číta osobný list Roberta Schumana, v ktorom Schuman prízvukuje, že jeho návrh nie je len ekonomickou iniciatívou, ale aj prvým krokom k federácii európskych národov. Iniciatíva má výsostne politický cieľ.

Konrád Adenauer jasá. Kríza medzi Francúzskom a Nemeckom ustane vďaka Porúriu a Sársku. Robert Schuman je ešte v zajatí francúzskej politiky, ktorá sa stavia na odpor myšlienke znovuzrodenia Nemecka. V októbri 1949 hovorí dôverne svojmu priateľovi Adenauerovi, aby mu nechal nejaký čas na prekonanie tejto politiky a na zavedenie nových iniciatív. Adenauer, ktorý je kancelárom len od 19. septembra 1949, teda menej ako osem mesiacov, koná v intenciách toho, čo mu povedal Robert Schuman – minister zahraničných vecí Francúzska. Sám znásobuje aktivity, ktoré by mohli viesť aspoň v myšliach ľudí k východisku z krízy. Preto 19. januára 1950 navrhol, aby bola priemyselná ťažba v Sársku zinternacionalizovaná. Dňa 21. mája 1950 išiel ešte ďalej a odvážne predostrel návrh úplného zjednotenia Nemecka s Francúzskom. Jeho návrhy padajú do prázdna. Spomienka na nacistické Nemecko je v kolektívnej pamäti Francúzov ešte príliš bolestivá a živá. Výzva na zjednotenie a integráciu oboch krajín môže prísť len z francúzskej strany.

Dokument, ktorý dnes drží nemecký kancelár v rukách, presne zodpovedá jeho očakávaniam. Je to presne to, o čom s Robertom Schumanom niekoľkokrát hovoril. Po krátkej porade vo vláde Konrad Adenauer posielal Robertovi Schumanovi svoj bezvýhradný súhlas, ktorý vyjadril týmito slovami: „Z celého srdca odobrujem váš návrh.“

Nezabúdajme, že slovo „srdce“ je v samotnej podstate budovania spoločnej Európy. Budovanie Európy je skôr dobrodružstvom srdca, než ekonomickou záležitosťou. Je to záležitosť civilizácie, ktorá má korene v kresťanstve. O tomto dni kancelár Adenauer, ktorý je sám zapáleným kresťanom, napíše vo svojich Pamätiach: „9. máj 1950 bol najkrajším dňom v mojom živote.“

Šťastný začiatok

Robert Schuman žiada krátke prerušenie zasadania vlády, pretože čaká na odobrenie zo strany Nemecka. Ved' celý projekt je založený na francúzsko-nemeckej spolupráci. Odpoveď od nemeckého kancelára prichádza *in extremis*, krátko pred poľudníom.

Vláda pokračuje v zasadaní. Bidault dáva slovo ministrovi zahraničných vecí. Tentokrát Robert Schuman hovorí otvorene, je pritlačený k múru. Hodina Európy zvoní na orloji dejín. Napriek tomu sa všetko ešte môže obrátiť. Minister zahraničných vecí pokojným a pevným hlasom predstavuje svoj projekt. Hovorí ako pedagóg, ved' ním vo svojej podstate aj je. Jeho myšlienky na seba nadväzujú s jasnosťou, ktorá mu je vlastná a ktorej sa naučil pri štúdiu tomistickej filozofie. Na záver jeho príspevku sa predseda vlády pýta: „Kto sa chce ujať slova?“ Prihlási sa René Pleven. Oduševnene a presvedčivo vysloví všetko dobré, čo si o tejto iniciatíve myslí. „Ďalší komentár?“ pýta sa Georges Bidault. Zdvihne sa jeho sused z pravej strany, René Mayer, minister spravodlivosti. Podporuje projekt s takým zánietením, že pri odchode zo zasadania mu prezident Francúzskej republiky Vincent Auriol¹ hovorí: „Čo sa vám pred chvíľou stalo?

¹ Vincent Auriol, francúzsky politik, socialista, ktorý bol prvým prezidentom IV. republiky v rokoch 1947 – 1953 (pozn. prekladateľa).

Podobali ste sa živeľnej horskej riave!“ Je neskoro, poludnie už dávno odzvonilo. „Žiadne ďalšie pripomienky?“ pýta sa predseda vlády. Nikto, každý už myslí na iné veci. Okrem toho, každá intervencia po Plevenových a Mayerových slovách sa zdá zbytočná. Ak títo dvaja dali bezvýhradný súhlas projektu Roberta Schumana, to znamená, že projekt musí byť dôveryhodný.

Víťazstvo je zabezpečené, teraz treba informovať Európu a svet. Robert Schuman bez meškania prijíma veľvyslancov európskych krajín, ktorých sa projekt priamo dotýka. Takýto postup vyžadujú diplomatické pravidlá. Kým veľvyslanci defilujú v kancelárii ministra na Quai d'Orsay, Jean Monnet stojí pred dverami a upozorňuje ich: „Pozorne si prečítajte papiere, je to dôležité.“ Európa je informovaná, teraz treba oznámiť správu svetu.

Robert Schuman zvoláva tlačovú konferenciu. Žurnalisti sú urgentne zvolaní a sú informovaní, že ide o „iniciatívu veľkého významu“. Vyše dvesto reprezentantov svetových médií sa tlačí v Salóne hodín. V náhlivosti tohto historického dňa sa zabudlo na rádio a na fotografickú agentúru.

V nádherom salóne sa Robert Schuman placho usmieva. Potom hlasom, ktorý prezrádza pohnutie, otvára tlačovú konferenciu, kde na úvod vysvetľuje ducha svojej iniciatívy. Nejde „o prázdne slová, ale o odvážny a konštruktívny čin“, hovorí. Dôsledky môžu byť ďalekosiahle, Francúzsko začína túto iniciatívu najmä v prospech mieru. Je to životaschopná a pacifická konštrukcia Európy, založená na solidných ekonomických základoch. Úvodný prihovor sa končí pro-rockými slovami, ktoré budú zníť v budúcom storočí: *„Európa, kde Porúrie, Sársko a uhoľné revíry Francúzska budú svorne spolupracovať a plody ich mierovej práce budú môcť využívať všetci Európania bez rozdielu, z východu i zo západu, ako aj z ostatných oblastí, najmä z Afriky, ktorá očakáva od starého kontinentu prosperitu a pomoc.“*

Po úvode, v ktorom situoval svoju veľkodušnú a obsažnú víziu, číta Robert Schuman text slávnej Deklarácie. Už z prvých viet cítiť závan širokej perspektívy:

„Svetový mier by nemohol byť zachovaný bez tvorivého úsilia, ktoré je úmerné nebezpečenstvám, ktoré tento mier ohrozujú. Prínos, ktorým

môže organizovaná a živá Európa prispieť k civilizácii, je nevyhnutný na udržanie mierových vzťahov. (...)“ Tragickú minulosť zhrnul Robert Schuman slovami: „Európa ešte nebola a už tu bola vojna.“ Zároveň definoval metódu budovania Európy: „Európa nevznikne naraz, ani nie ako celok. Bude vznikať konkrétnymi činmi, ktoré musia najskôr upevniť naozajstnú solidaritu.“ Vízia, ktorá sa naplní v nasledujúcich desaťročiach a s odstupom času má takmer prorockú hodnotu. Proces zjednocovania Európy je skutočne založený na báze naozajstnej solidarity. Na začatie takejto iniciatívy bolo treba súhru Monnetovho zmyslu pre pragmatizmus a vizionárskeho ducha Roberta Schumana.

Text Deklarácie zdôrazňuje takisto základný kameň stavby: *„Spojenie národov Európy vyžaduje, aby sa skoncovalo s dávnyim nepriateľstvom medzi Francúzskom a Nemeckom: čokoľvek sa podnikne, musí sa dotýkať najmä Francúzska a Nemecka.“*

Po vysvetlení základných princípov Robert Schuman formuluje návrh, ktorý je v histórii ľudstva bez precedensu: *„Francúzska vláda navrhuje podriaďiť celú francúzsko-nemeckú výrobu uhlia a ocele spoločnému Vysokému úradu, organizácii, ktorá je otvorená pre účasť iných európskych národov.“*

Uhlie a oceľ? To je len prvá etapa, malý pramienok, ktorý sa postupne zmení na širokú a mocnú rieku, prvá naozajstná solidarita základný kameň európskej stavby: *„Spoločná produkcia uhlia a ocele zabezpečí okamžité uplatnenie spoločných základov pre ekonomický rozvoj, prvú etapu európskej federácie a zmení osud týchto oblastí, ktoré boli dlhú dobu zamerané len na výrobu zbraní slúžiacich vojne, ktorej boli neustálymi obeťami.“* Potom nasleduje najhlavnejšia veta pre budúcnosť dvoch národov, ktoré boli v neustálom konflikte: *„Solidarita vo výrobe, ku ktorej sa takto dospieje, bude mať za následok, že akákoľvek vojna medzi Francúzskom a Nemeckom sa stane nielen nemysliteľnou, ale i prakticky nemožnou.“* O polstoročie neskôr sú Francúzsko a Nemecko spojené priateľstvom, ktoré sa mladej generácii javí ako úplne prirodzené. Je to veta, ktorá zahŕňa aj všetky ostatné európske národy, čo sa chcú pripojiť k tomuto odvážnemu projektu globálnej integrácie. Nikdy predtým politická myšlienka, mierová

ÉRA SPOLOČENSTVA

Dňa 9. mája 1950 je po prvýkrát v dejinách započatý vznik spoločenstva slobodne združených národov. V ten deň sa rodí nová éra, pod podmienkou, že sa vo svete vytvoria aj iné regionálne spoločenstvá. Nielen v tých oblastiach, kde už existuje istá príbuznosť, ako napríklad v Latinskej Amerike, ale aj v oblastiach, kde vládne chronické napätie, ako napríklad na Blízkom východe. Neexistuje nepriateľstvo, ktoré by sa nedalo prekonať. Svedčí o tom aj Francúzsko a Nemecko.

Aby sa urýchlila nová éra spoločenstva, zjednotená Európa by mala byť príkladom a modelom. Ona by mala tento proces podnecovať. V roku 1990 zmeškala svoje stretnutie s dejinami. Vtedy mala primäť krajiny strednej Európy, aby vytvorili druhé Európske spoločenstvo, poskytnúť im primeranú pomoc pri uskutočňovaní tohto cieľa, a nie hromadiť rôzne neusporiadané podpory. Tieto krajiny by mali veľký cieľ, novú nádej a ich obnovenie by sa urýchlilo. Neskôr by sa možno obe spoločenstvá zjednotili v konfederácii.

Zjednotená Európa si neuvedomila, že jej poslaním je rozširovať model spoločenstva. Je to však veľmi dôležité. Veľké otázky tejto doby, ako hlad, odzbrojovanie, mier, ochrana našej planéty, fanatizmus a náboženský totalitarizmus, ostanú výzvou aj pre 21. storočie a ľudstvo ich môže ľahšie prekonať, ak je združené v niekoľkých regionálnych spoločenstvách, a nie v zamotanom kľbku, kde je vyše dvesto národov, ktoré sa opevňujú svojou suverenitou, tak ako sa kedysi bojovníci opevňovali vo svojich pevnostiach.

a zároveň revolučná, nebola prednesená v takom nepravdom a chaotickom medzinárodnom kontexte.

Po prečítaní Deklarácie, žurnalisti kladú ministrovi zahraničných vecí mnohé otázky. Odpovede naznačujú, že iniciatíva je otvorená pre všetky európske národy. „Rusko je tiež v Európe?“ pýta sa sovietsky žurnalista. „Ale áno,“ odpovedá Robert Schuman. Toto „áno“ nadobudne plný zmysel až o 40 rokov neskôr, ale on už teraz

hovorí, že Rusko, môže prisadnúť k spoločnému európskemu stolu, keď bude pripravené a keď bude chcieť. Na otázku amerického žurnalistu minister prezrádza, že projekt načrtol v základných líniách deň predtým americkému sekretárovi Deanovi Achesonovi. A aký bude osud tejto iniciatívy? „*Francúzsko dalo návrh, a ešte nevidí konečný osud. Teraz je to už len na Európe,*“ odpovedá Robert Schuman.

Dopad Deklarácie z 9. mája je pozoruhodný, ako v Európe, tak i v celom svete. Tlačová agentúra *AFP* hlási: „Ide o mimoriadne význačné politické gesto a ako niektorí naznačujú – revolučné.“ Prívlastok je prevzatý aj do titulku denníka *Le Monde*: „Revolučná iniciatíva.“ New York Herald Tribune píše: „Výnimočný a odvážny návrh.“ Odlišná poznámka sa objavuje v denníku komunistickej strany Francúzska *L'Humanité*: „Nová zrada, nový krok k vojne“, s podtitulom: „Vykonávajúc príkazy Achesona, Schuman navrhuje fúziu našich baní a oceliarní s baňami západného Nemecka, pod vedením Kruppovcov a Thyssenovcov¹.“

Neskôr, Adenauer napíše do svojich Pamäti: „*Odvážna a ohromujúca iniciatíva Roberta Schumana bola mimoriadne významným činom a zabezpečuje mu historické miesto medzi veľkými mužmi Francúzska a Európy.*“

Takto sa odohral 9. máj, deň, v ktorom sa zrodila spoločná Európa. Na vrchole života sa Robert Schuman dostáva do dejín.

Kto bol vlastne tento muž, Robert Schuman, ktorého nazvú „Otec Európy“²?

¹ Nemecké rodiny priemyselníkov, medzi iným aj výrobcovia zbraní.

² Titul, ktorý Robertovi Schumanovi jednohlasne udelil Európsky parlament, počas jeho predsedníctva v rokoch 1958 – 1960. Žiadnej inej osobnosti sa tejto cti nedostalo.

EXISTUJE V POLITIKE PROROKOVANIE?

Kto je prorok¹? Muž alebo žena, čo vraví „namiesto“ Boha, aby ľuďom oznámil zmysel budúcnosti. Len výnimočne predpovedá budúcnosť. Naznačuje ľudu a jeho predstaveným cestu, po ktorej treba ísť, zmeny, ktoré treba uskutočniť, aby ostali verní Bohu. Týmto spôsobom ich povoláva k vnútornému obráteniu. Na toto poslanie sa pripravuje svojím životom.

Prorok je človek úplne oddaný Bohu v uskutočňovaní svojho posolania. Cez jeho hlas a činnosť oboznamuje Boh ľudí so svojím zámerom a zjavuje im svoju lásku.

V Starom zákone sa často stáva, že prorok oznamuje ľudu a jeho predstaveným, či sa politika, ktorú vedú, zhoduje s Božou vôľou. Toto politické prorokovanie dokazuje Nátan, Eliáš, Jeremiáš, ale najmä Izaiaš. Vierohodnosť proroka preukazuje jeho život, viera a oddanosť Bohu. Prorok je veľmi intímne spätý s Bohom dejín a s ľuďom, ktorý napreduje na ceste. Dejiny sú Božím zámerom a zároveň zodpovedným dielom ľudí.

Existuje v našej dobe prorokovanie? Kresťania sú povolani byť „svetlom sveta“, a preto majú dar proroctva uprostred Cirkvi a sveta. Apoštol Pavol podčiarkuje dôležitosť tohto daru: „Usilujte sa o lásku, dychtíte po duchovných daroch, zvlášť, aby ste prorokovali“ (1 Kor 14,1).

V spiritualite oddania sa Bohu, kde je každý človek Božím nástrojom, Robert Schuman vykonal 9. mája 1950 veľký prorocký čin. Plán na vybudovanie spoločenstva, ktorý predložil, je zárukou mieru v Európe. Podľa jeho slov Európa takto ohlasuje „svetovú solidaritu budúcnosti“. Zdá sa, že celý život Roberta Schumana bol prípravou na významnú úlohu, ktorú zohral pri budovaní prvého spoločenstva slobodne združených štátov v dejinách.

¹ Slovo prorok (po francúzsky prophète) pochádza z latinského „pro“ (namiesto, v mene, verejne, v predstihu, za) a „phémi“ (hovoriť). Prorok hovorí v mene Boha.

KAPITOLA 2

Z Luxemburgu do Metz

Dňa 29. júna 1886 o druhej hodine ráno Eugénia Schumanová porodí svojho jediného syna. Je sviatok dvoch apoštolov, Petra a Pavla. Eugénia a jej manžel Jean-Pierre si uvedomujú šťastnú zhodu okolností. Pre veriacich manželov sviatok svätých nie je len prázdny slovom.

Robert Schuman prichádza na svet v Luxemburgu. Jeho otec je z Lotrinska, pôvodom je však nemeckým občanom, keďže Lotrinsko a Alsasko pripadlo 10. mája 1871 Frankfurtskou zmluvou medzi Francúzskom a Nemeckom Nemeckej ríši.

Rodina Schumanovcov je z Evrange, malej lotrinskej dedinky, situovanej neďaleko luxemburských hraníc. Jean-Pierre Schuman, otec dieťaťa, obrábal so svojim starším bratom úrodnú pôdu na svojej farme, až kým sa neoženil ako 47-ročný s Eugéniou Durenovou, Luxemburčankou z Bettembourg, veľkej dediny vzdialenej 12 kilometrov od Evrange. Eugénia má 20 rokov, keď si v roku 1884 berie Jeana-Pierra. Usadia sa v Luxemburgu, na predmestí Clausen, v dolnej časti mesta. Luxemburg má v tom čase okolo dvadsaťtisíc obyvateľov.

Jean-Pierre žije so svojich dôchodkov. Schumanovci, ako zámožní roľníci, investujú v Luxemburgu do nehnuteľností. Príjmy

z nájomného a z farmárskej produkcie v Evrange, umožňujú mladým manželom pomerne pohodlný život.

Robert Schuman vyrastá v prísnej otcovskej autorite a jemnej a citlivej materinskej láske. Ako šesťročné dieťa ho posielajú rodičia do školy v Clausene. Čítať a písať ho už naučila matka a starý otec z matkinej strany. Počas štúdia matka bdie nad jeho výsledkami a kontroluje mu úlohy. Neprestajná starostlivosť pomáha dieťaťu v jeho intelektuálnom rozvoji. Za štyri roky ovláda program základnej školy, ktorý normálne trvá šesť rokov.

Letné prázdniny trávi malý Robert spoločne s rodičmi v Alsasku, v Kruth, v údolí Thur, kde vyrastala jeho matka. Jej otec bol colníkom na francúzsko-nemeckých hraniciach. Luxembursko patrilo vtedy do Zollvereinu, nemeckej colnej únie.

Eugénia Schumanová je poznačená mladosťou, ktorú strávila v Alsasku. Ľudia si tu totiž zachovali patriotizmus k Francúzsku, ku ktorému patrili ešte pred anexiou. Veď Francúzsko je len polhodinu cesty pešo za Oderenským priesmykom. Odtiaľto pochádza Eugénina láska k Francúzsku a ovládanie jazyka. V Bettemburgu sa zoznámila so svojím manželom a svadbu mali práve v Kruth. Z týchto súvislostí sa zrodí Robertov hlboký vzťah k Alsasku. Jeho najlepší priatelia budú z Alsaska. Tento detail zohrá významnú úlohu na začiatku jeho politickej kariéry.

Ostať takí, akí sme

Ako desaťročný je Robert Schuman zapísaný do súkromnej školy Athenée v Luxemburgu. Je to prestížna škola, v ktorej sa stretávajú dve kultúry. Vyučovanie je dvojjazyčné, hoci francúzština má prvenstvo. Buržoázia a intelektuáli hovoria v Luxemburgu po francúzsky, zatiaľ čo jednoduchý ľud používa luxemburské nárečie, ktoré je germánskym dialektom.

Luxemburg má silné národné povedomie, napriek, alebo pre mnohé invázie, anexie a rozdelenia, počas niekoľkých storočí. Situácia v Luxemburgu sa stabilizovala až v druhej polovici 19. storočia.

V roku 1890 prešla kniežacia koruna k rodine von Nassau-Weilburg. Robert Schuman mal štyri roky, keď nový panovník za všeobecnej radosti slávnostne vstúpil do Luxemburgu. Tento deň dieťa hlboko poznamenal, bol to konkrétny prejav patriotizmu a jasný znak rodiacej sa identity. „Chceme ostať takí, akí sme,“ vyhlásenie kniežata sa stalo od roku 1859 mottom.

Počas svojich brilantných štúdií v Athénée sa dospievajúci mladík ponára do troch kultúrnych prúdov. S deťmi svojho veku hovorí nárečím, so záujmom nasáva vyššiu nemčinu, literárny jazyk germánskych nárečí, ku ktorým patrí aj luxemburské nárečie, a s láskou sa vzdeláva vo francúzštine a vo francúzskej kultúre. Na konci štúdií ovláda perfektne jazyk Goetheho aj Balzaca, ktorí sú, mimochodom, dvaja najobľúbenejší autori jeho matky. Osvojí si ich aj on. Doma hovorí buď nárečím, alebo po francúzsky, nikdy nie po nemecky.

V triede je jedným z najlepších študentov vo vedeckých a literárnych disciplínach. Jeho obľúbenými predmetmi sú najmä latinčina, dejiny a matematické vedy. Vďaka svojej bystrosti a zmyslu pre humor, je ideálnym žiakom nielen výsledkami, ale i správaním. Spolužiakovi, ktorý cez písomku podvádza, šepká: „Nemôžem ti v tom zabrániť, ale vedz, že to nie je správne.“ Má vtedy štrnásť rokov a jeho jemné svedomie pochádza z materinskej výchovy.

Pečať matkinej výchovy

V tomto období ich postihne veľké nešťastie. V roku 1900 umiera Robertov otec vo veku šesťdesiattri rokov. Putá, ktoré syna spájajú s matkou, sa ešte väčšmi upevňujú. Najmä v duchovnej a náboženskej oblasti žijú v úplnej symbióze. Jeho matka vlastní kvalitnú knižnicu s niekoľkými stovkami kníh, kde sú vedľa seba nemeckí aj francúzski autori. Svätý Ján z Kríža, Mária Agreda, Anne-Catherine Emmerichová prezrádzajú orientáciu duchovného života Eugénie Schumanovej. Od nej takisto pochádza aj vzťah Roberta k hudbe. Eugénia vie veľmi dobre hrať na klavír, čomu sa naučí aj Robert, jeho hra sa vyznačuje eleganciou a citlivosťou.

Späťosť matky a syna je silná najmä v oblasti viery, ktorá zasahuje všetky aspekty ich života. Biblia je pre nich základom a zdrojom, takisto ako aj pápežské texty. Keď v roku 1903 zomiera pápež Lev XIII., má Robert Schuman sedemnášť rokov a jeho matka tridsaťsedem. Všetky zásady pontifikátu, ktorý trval dvadsaťpäť rokov, sa praktizujú doma u Schumanovcov: denné rozjímanie nad Svätým písmom, mariánska úcta, ktorá sa prejavuje modlitbou ruženca. Tejto duchovnej disciplíne ostáva Robert Schuman verný po celý svoj život.

Po Levovi nastupuje svätý pápež Pius X., uzavretý a vnímavý pre záujmy Božie, ktorý vyzýva kresťanov, aby žili neustále v Božej prítomnosti. Deťom povoľuje prístup k svätému prijímaniu a aj ostatných veriacich nabáda, aby často pristupovali k Eucharistii. Budúci politik dodržiava celý život tieto prikázania a často ho vidieť, ako vychádza z paláca a smeruje k najbližšiemu parížskemu kostolu. Aj on je ponorený do novej atmosféry, ktorá sa otvára na začiatku storočia v Cirkvi vďaka týmto dvom pápežom. Každý je dieťaťom svojej doby, tak ako i svojej rodiny a tajných cností, ktoré nosí každý z nás v sebe.

Sedem rokov strávených v škole v Athenée, vytrúbilo Robertovu myseľ. Naučil sa argumentovať a objektívne pristupovať k problematike. Nadobúda rovnováhu medzi úporným citovým hľadaním a chladnou logikou čísel a zákonitostí. Do učebného programu v Athenée je integrovaná aj náboženská výchova. Obyvatelia Luxemburska sú zväčša katolíckeho vierovyznania. Hoci mu škola bola dobrým základom pre cirkevné doktríny, jeho viera sa tu nezrodila. Bola to matka, ktorá mu ju sprostredkovala a udržiavala až do svojej smrti v roku 1911.

Keď v roku 1903 odchádza Robert Schuman z Athenée, má za sebou kvalitnú výchovu, ktorá ho pripravila postaviť sa čelom k životným bitkám. Jeho kultúrny rozhľad, zasiat semeno poznania, predpovedá bohatú žatvu. Charakter sa posilnil tvrdou disciplínou, ktorej sa s radosťou podrobil, pretože doma čerpal silu z matkinej nežnosti. Kresťanská viera naplňuje celú jeho existenciu a vedie ho v každej životnej situácii.

KREŠŤANSKÁ VÝCHOVA

Robert Schuman je plodom úspešnej kresťanskej výchovy.

Čo je to kresťanská výchova? Je to každodenná námaha, ktorú vyvíja dieťa, pod dohľadom svojich rodičov, aby stále „žilo a konalo v prítomnosti Boha“, tak ako to žiada svätý pápež Pius X. „Kráčaj v mojej prítomnosti a budeš dokonalý,“ povedal Abrahámovi El Shaddai všemocný Boh. Táto dokonalosť neznamená neprítomnosť chýb. Otec, ktorý je na nebesiach, ľúbi deti také, aké sú. Ak žijú a konajú podľa neho, kráčajú po ceste nekonečnej dokonalosti a vnútorne rastú.

Tak ako si Boh zobral na starosť výchovu Abraháma, aby z neho urobil otca všetkých veriacich, a otca Izraela, z ktorého sa mal narodiť Kristus, takisto sa stal Kristus jediným učiteľom človeka stvoreného na Boží obraz. Slovo „vychovávať“ (vo francúzštine éduquer) vzniklo v 14. storočí zo slova „educit“, ktoré je použité v podobenstve o Dobrom pastierovi v Evanjeliu podľa Jána: „On volá svoje ovce po mene a vyvádza ich“ (Jn 10,3) (Vocat nominatim et EDUCIT eas).

Toto je kresťanská výchova: keď dieťa sprevádza Ježiš, Dobrý pastier, ktorý ho vyvádza z ohrady a vodi k zeleným pasienkom, z temnoty do svetla, z nevedomosti k pravde a k poznaniu, z hriechu do života v milosti. Ti, ktorí spolupracujú na výchove, rodičia, pastieri duší a vodcovia, sú spolupracovníkmi Ježiša, jediného vychovávateľa. Vo vykonávaní svojho poslania sú hlasom, zrakom a rukou Boha.

Takto chápaná kresťanská výchova napreduje pokojne a isto. Každý úspech sa páči Pánovi. Neúspech nie je nikdy nenapraviteľný, pretože Dobrý pastier vyrovnáva pokrivené chodníky. Kresťanský vychovávateľ sa musí úplne zveriť do rúk jedinému Vychovávateľovi. Ak aj príde sklamanie a rozčarovanie, nikdy nezúfa. Viera vo výchovu musí byť absolútna: určite príde okamih, keď zablúdená ovečka znovu spozná hlas Dobrého pastiera. Táto istota dáva kresťanskej výchove slobodu a zbavuje ju strachu z neúspechu.

Po detstve a dospievaní pokračuje výchova až do konca života. V dospelosti nasleduje človek verne, napriek vrtkavosti života, láskavý hlas Dobrého pastiera, ktorého už od detstva spoznal vďaka rodičom a vychovávateľom.

Vo svojom vychovávateľskom poslaní sa kresťan opiera o Cirkev, ktorá je Telom Krista. Pripomína mu, že napĺňaním tohto poslania sa zúčastňuje „na stvoriteľskom diele Boha“ (Ján Pavol II., Familiaris consortio).

Jeho pozemská identita je daná geografickým miestom: „*To v Luxemburgu som nadobudol prvé základy patriotizmu,*“ povie neskôr. „Bolo to v roku 1890, pod balkónom kniežacieho paláca. Ľud vyvolával na slávu kniežaťu Adolfovi, ktorý práve pompézne vstúpil do mesta. Bol som malým chlapcom, mal som štyri roky a bol som úplne stratený v dave ľudí. Prežíval som však jeho entuziazmus a hrdosť. Tak ako každý, i ja som spieval, hoci trochu falošne *Feierwon*: ‘Wir welle ja ken Preisse sin’ – ‘hlavne nechceme byť Prusmi’. Marseillèsu som sa naučil až neskôr. Odtedy som spoznal, čo je to láska k vlasti a k vládcovi, ktorý stelesňuje a garantuje jednotu, kontinuitu a nezávislosť národa.“

„Tam sú moje záujmy“

Ako sa prejavuje jeho vlastenectvo na konci dospievania? Narodil sa v Luxemburgu, jeho matka je z Luxemburska a vieme, nakoľko jej bol oddaný. Detstvo aj mladosť strávil v tomto meste, ktoré mal rád, narodil sa tu a študoval vo veľmi dobrých podmienkach. Tu je doma. Avšak Luxembursko nie je jeho naozajstným domovom v etymologickom ani v občianskom zmysle slova. Nie je to krajina jeho otca. Aj keď má rád krajinu svojej matky, necíti k nej ani politické, ani vlastenecké puto. Keď opúšťa školu, na križovatke budúcnosti, jeho ďalšie rozhodnutia, i keď nejasné s neskoršími ďalekosiahlymi následkami, odrážajú jeho najhlbšie pocity.

Jeho otec pochádzal z Lotrinska. V roku 1870 bojoval proti Prusom pod hradbami Thionvillu v armáde Napoleona III., neskôr bol nemeckým zajatcom. Podľa Frankfurtskej dohody z roku 1871 sa nemohol nazývať Francúzom, tak si pri pravidelnom päťročnom sčítaní obyvateľstva uvádza lotrinskú národnosť. Lotrinská národnosť však neexistuje. Alsasko a Lotrinsko sú pripojené k Berlínu a sú „ríšskou zemou“ – Reichsland – riadi ich „Stadthalter“ – guvernér, ktorého menuje panovník. Priznanie sa k malému Lotrinsku je znakom identity a odmietnutím národnosti nanútenej porážkou. Robert Schuman zdedil tento paradoxný postoj, ktorý vyplýva z bezmoc-

nosti voči historickej fatalite. Francúzsko je matka-vlast, spomienka, ktorú si kultivujú a idealizujú. Aj matka zdieľa podobné pocity počas svojho detstva v alsaskom údolí Thur. V jej spoločnosti sa Robert Schuman, nemecký občan, zúčastní v Ríme v roku 1909 na slávnostnej ceremónii blahorečenia Jany z Arcu. Púť, ktorá je pre neho významná, tak ako bola i púť do Lúrd, keď mal 16 rokov. Matka aj syn počúvajú tlkot srdca Francúzska, ktorý sa odráža vo veľkých literárnych dielach. Nemecko, ktorého sú občanmi, odmietajú, hoci uznávajú jeho kultúrne bohatstvo. Vzťah k Nemecku je dvojaký, na jednej strane je to systém, ktorý nanútil podrobenému ľudu určité pravidlá, na druhej strane je nemecký národ: má bohatú a rozmanitú kultúru, silne vstúpil do priemyselnej éry a má sociálnu legislatívu, ktorá nemá obdobu v Európe, ba ani vo svete. Víťazstvo v roku 1871 a Bismarckovo zjednotenie posunuli Nemecko na čelo európskej scény. Robert Schuman si veľmi rýchlo uvedomí novátorskú dynamiku Nemecka. Nadovšetko je citlivý na bohatstvo jeho kultúry a na nádheru nemeckého jazyka, ktorý si zamiluje pre jeho rytmus, bohatstvo obrazných vyjadrení a geniálnu lexikológiu. Naučí sa hovoriť perfektne po nemecky. Detail, ktorý zohrá veľkú úlohu v nadviazaní priateľstva medzi Francúzskom a Nemeckom.

V roku 1903 Robert Schuman brilantne zmaturuje v Athénée. Jeho ďalšia cesta je jasná, aspoň tak si to myslia jeho priatelia a profesori. Čoskoro sa pustí do ďalších štúdií, vedeckých alebo literárnych, ktoré určite výborne zvládne. Všetkých prekvapí jeho rozhodnutie odísť do mesta Metz, kde si chce zopakovať posledný ročník strednej školy. Ako nemecký občan, potrebuje „Abitur“ – záverečný diplom strednej školy, aby sa mohol dostať na nemecké univerzity, vrátane univerzity v Štrasburgu. Keď mu položia otázku: „Prečo práve Metz?“, odpovie záhadne: „Tam sú moje záujmy!“

„Nástroj, ktorý som si vyvolil“

Prorocká reč, ktorej význam ešte nie je Robertovi Schumanovi úplne jasný. Je zvyknutý zveriť sa do rúk Prozreteľnosti. Tento

duchovný postoj odporúča pápež Lev XIII. Robert Schuman je presvedčený, že jeho hlavné rozhodnutie v roku 1903 bolo vnuknutím. Je to prvý rozhodujúci krok na dlhej ceste Prozreteľnosti, ktorá skončí až jeho smrťou.

Na začiatku 20. storočia nás prekvapuje u Roberta Schumana jeho všeobecné vzdelanie. Je zdravý telesne i duševne, jeho inteligencia je mnohostranná a bystrá. Má citlivého ducha, ktorý sa ešte zjemnil v kontakte s hudbou a literatúrou. Má pevný charakter a silnú vôľu, ktorá je presiaknutá pokorou a miernosťou Evanjelia. Prvé miesto zaberá však v jeho výchove viera. Duchovný život má privilegované miesto. Samozrejme, že sa sústreďuje na ľudský a sociálny úspech, ale záujmy Božie sú mu prvoradé.

Na stretnutí dvoch osudových storočí, uprostred malého cirkevného spoločenstva v Luxemburgu, jeho život dokazuje, že nič nie je vecou náhody alebo osudu, je to Boží zámer, ktorého naplnenie však závisí od slobodnej vôle človeka. Aby sa mohol naplniť, treba účasť človeka stvoreného pre slobodu. Keď ľudia nahradia Božie plány svojimi, história sa vymkne spod kontroly a vyústi do totalitarizmu a krvavých vojen. Dejiny majú mnoho smutných príkladov z vládnucej ideológie človeka. K harmonickému vývinu dejín stačí, aby ľudia kráčali v súlade s Božím plánom, a tí, ktorí, sú predurčení, aby svoje poslanie, keď sa prejaví a keď ich Prozreteľnosť na toto poslanie pripraví, prijali.

Príklad Roberta Schumana je veľavravný. Narodený a vychovaný v Luxemburgu, národnosti nemeckej, ale srdcom Francúz, formovaný dvoma veľkými kultúrami starého kontinentu, je priam predurčený, aby zohral významnú úlohu vo veľkých udalostiach 20. storočia: Priviesť Európu, tak dlho rozdelenú, k zjednoteniu. Na tento intuitívny krok, ktorý vedie k zjednoteniu rodiny ľudstva, sa vzťahuje veta, ktorá odhaľuje zmysel dejín „*Tohto muža som si vyvolil za svoj nástroj*“ (Sk 9,15).

KAPITOLA 3

Univerzita a profesia

Keď v roku 1903 dal Robert Schuman prednosť Lotrinsku, kraji-
ne svojho otca, pred Luxemburskom, jeho matka Eugénia, ktorej
rozdelenie ešte posilnilo národné povedomie, sa úplne stotožnila
s rozhodnutím svojho syna. Podporuje ho tým viac, že strávila veľkú
časť detstva a mladosti v Alsasku, pri novej francúzskej hranici. Jej
vlastenectvo bolo posilnené cítením národa, ktorý sa zmietal medzi
protestmi a právom nanúteným porážkou v Sedane.

Medzitým ubehlo 32 rokov. V roku 1903 rebélia v Alsasku-Lot-
rinsku už utíchla a život pokračuje. Nádej návratu k pôvodnej vlasti,
ak nie je celkom udusená, predstavuje už len malé svetielko, ďaleké,
nedosiahnuteľné. Možno, že rozhodnutie Roberta Schumana bolo
ovplyvnené týmto zábleskom nádeje, spojenej s lotrinskou národ-
nosťou nebohého otca. Horizont dejín a luxemburskej kultúry tak-
tiež zohral významnú úlohu v jeho mysli, ktorá bola kultivovaná
a citlivá. A nie je to tiež výsledok hlbokej viery? Nástroj, ktorý ruky
„Pána dejín“ vedú nepredvídateľne, ale neomylné k Lotrinsku, ktoré
neopustí, i keď o tridsaťsedem rokov neskôr bude prinútený, aby si
pýtal od fašistickej vlády vyhostenie z Lotrinska. On, ktorý je taký
plachý, sa nebojí pred fašistickým okupantom prejavíť svoje najtaj-
nejšie city: *„S hlbokou ľútosťou opúšťam svoju malú lotrinskú vlasť, kde
je moja rodina a kde stáročia žili a pracovali moji predkovia a ktorej*

patri moja minulosť a moje srdce bude pre ňu biť až do konca môjho života.“

Rozhodnutie pre Lotrinsko je aj rozhodnutím Francúzska o päťnásť rokov neskôr.

V kráľovskom lýceu v Metz Robert Schuman ostáva naďalej brilantným žiakom, ako bol v Athenée v Luxemburgu. Jeho najväčším problémom je klasická gréčtina, z ktorej má len chabé základy. V Nemecku je to však hlavný a povinný predmet. Počas desiatich mesiacov sa Robert Schuman prepracuje k jeho úctyhodnej znalosti. Jazyk ho nadchne a vytrvalo číta Aristotelove a Plutarchove diela. Tento jazyk mu pomáha preniknúť i hlbšie do Evanjelia cez originálny text. Jeho záujem o gréčtinu nikdy neutíchne a v rokoch 1940 – 1941 vo väzení v Metz, spamäti rekonštituuje morfológiu a syntax klasickej gréčtiny. V marci 1904 zmaturuje s vyznamenaním poroty. Nemecká univerzita je pred ním otvorená.

Rozhodnutie je ľahké, počas svojich štúdií prejde celé Nemecko a bude podľa tradície v rukách najlepších profesorov. Spozná nové kultúry a národnosti, objaví, nakoľko je Prus odlišný od obyvateľa z Rýnska alebo z Bavorska. Takisto si prehĺbi i znalosť mohutného nemeckého jazyka; jeho listy a práce dokazujú, že ho ovládal naozaj perfektne. Jeho univerzitné štúdium prejde Mníchovom, Bonnom, Berlínom a Štrasburgom.

„Jus est ars boni et aequi“

Pokiaľ ide o jeho univerzitné štúdiá, strácame sa v domnienkach. Exceluje vo všetkých predmetoch, vedeckých i humanitných. Najradšej má matematiku, históriu a latinčinu. Jeho najnovšou vášňou je gréčtina. Profesúra z histórie a z klasických jazykov by zodpovedala jeho úrovni a poslaniu, ako píše 18. mája 1942 svojmu priateľovi Eschbachovi zo stráženej rezidencie v Nemecku: *„Vo Francúzsku snívam o profesúre na Katolíckom inštitúte. To bude stále mojim snom.“*

A predsa si v roku 1904 vyberie právo. *Jus est ars boni et aequi.*¹ Prečo práve právo? Umenie správneho a spravodlivého. Budúci advokát nikdy neprijme obhajobu, ktorá by nezodpovedala ideálu etiky a spravodlivosti.

Svoju cestu po Nemecku začína v Bonne. Na jednej strane spoznáva rafinovanú kultúru, na druhej strane civilizáciu obchodníkov medzi Rýnom a Dunajom. Ako výborný latinčinár čítal v Tacitovi prevraty, ktoré zažil Bonn po Nerovej smrti. Vo voľnom čase, ktorého nemá veľa, sa rád túla v centre starého mesta, kde sa nachádza univerzita a starý hrad kurfirstov z Kolína. Často sa zastaví pri nádhernom kolegiálnom kostole s dvomi vysokými štvorhrannými vežami a peknou krížovou chodbou z 12. storočia. Rozbúcha sa mu srdce, keď navštívi rodný dom Beethovena, ktorého tak obdivuje a hráva jeho diela. Aké sú asi myšlienky budúceho Otca Európy, keď vidí skromnú manzardku, kde geniálny skladateľ skomponoval Ódu na radosť, ktorá sa stane hymnou zjednotenej Európy?

V Bonne sa Robert Schuman stáva členom študentskej korporácie *Unitas*, ktorá sa hlási ku kresťanským hodnotám. Pôvodne bola založená len pre študentov teológie, no teraz sa otvorila i ostatným fakultám. Členovia združenia sa seriózne vzdelávajú a od ostatných združení sa odlišujú svojím odstupom od nacionalizmu, ktorý nemecký svet s obľubou kultivuje. Duely a hádky sú medzi členmi *klerikale Unitas*, ako sa sami nazývajú, zakázané. Robert Schuman tu nájde, čo hľadá: nový zdroj svojho duchovného rozvoja. Združeniu ostane verný až do svojej smrti.² Dva roky po vstupe do *Unitas* pomáha pri založení sekcie združenia v Berlíne.

Robert Schuman však nezostáva v meste na brehu Rýna, kde je radosť žiť. Semester 1904 – 1905 ho zastihne v Mníchove. Rok zostáva v hlavnom meste Bavarska, ktoré preslávili najmä panovníci

¹ „Právo je umenie správneho a spravodlivého“ – definícia práva, ktorú v roku 533 podal Justinián v diele *Digestus*.

² Na pohrebných obradoch Roberta Schumana v roku 1963 v Metz v katedrále slávnostne stála na stráží delegácia združenia *Unitas* v brandeburských vestách, bielych nohaviciach a čiernych čizmách.

19. storočia. „Mesto mníchov“ (München od nemeckého slova Mönch – mních) mu dovoľuje naplno vychutnať lásku k umeniu a historickým pamiatkam, ktorá sa u neho prejavila už dávno. Múzeum Residenz, stará obrazáreň a Štátna knižnica sú naozajstnými lahôdkami. Od povestných karnevalov a hlučných slávností sa drží skôr bokom. Býva v strede mesta na brehu rieky Isar, pravidelne navštevuje Frauenkirche, katedrálu s okrúhlymi zvonmi, a hneď blízko i kostol Sankt Michaels-Hofkirche, kde sú hrobky princov a kráľov. Hĺbkou a mariánskou úctou ho oslovia najmä prednášky kapucínov počas pôstu.

Rozšíriť si vedomosti

Robert Schuman sa nechce úzko špecializovať len na právo. Dopĺňujúce predmety, ktoré navštevuje v Mníchove a neskôr v Berlíne, dokazujú jeho hlboký záujem o človeka a spoločnosť. Starostlivo navštevuje najmä semináre profesorov, ktorí sú známi svojím novátorským zmyšľaním alebo sú vodcami nových prúdov. Takéto sú napríklad hodiny ekonómie s Lujom von Brentanom, jedným zo zakladateľov známej sociálnej politiky Nemecka na prelome storočia, ako aj inšpirátora syndikátnej politiky požiadaviek bez boja, z ktorej federálne Nemecko 20. storočia ťaží až dodnes. Von Brentano propagoval okrem iného i trhovú ekonomiku bez štátnych zásahov.

Lotrinský študent sa v Mníchove zúčastňuje i na hodinách koncepcie štátu v antickom Grécku. Do štátnej filozofie ho zasväcuje Georg von Hertling, ktorý má na neho silný a dlhodobý vplyv. Hertling založil v roku 1876 *Görresgesellschaft* spoločnosť, ktorá predkladá vedu katolíckou optikou. Spoločnosť pomenovaná podľa Johanna von Görresa (1776 – 1848), ktorý bol akousi katolíckou encyklopédiou a významne ovplyvnil angažovanosť nemeckých katolíkov v oblasti politiky, pokračuje vo svojej inšpirátorskej činnosti i na úsvite 21. storočia. V rokoch 1876 až 1919 spoločnosti predsedá Georg von Hertling, ktorý sa neskôr stáva kancelárom Reichu a ako

cieľ svojej činnosti si vytyčuje prinavrátiť katolicizmu jeho náležité miesto, ktoré v Nemecku stratil počas *Kulturkampf* za Bismarcka. Robert Schuman sa stáva členom *Görresgesellschaft* na konci právnických štúdií v Štrasburgu a ostane ním po celý život.

V zimnom semestri 1905 – 1906 sa Robert Schuman ocitne v úplne inom svete v hlavnom meste cisárskeho Nemecka. Berlín – zelené mesto pri riekach Havel a Spree, obklopené jazerami a morénami, situované v strede Európy, sa vyznačuje na začiatku storočia ekonomickou a kultúrnou dynamikou. Umelecké a technické školy, divadlá, myšlienkové prúdy, tlačiarne, módné salóny, elektrický, chemický a optický priemysel, to všetko robí z Berlína metropolu, prekypujúcu horúčkovitou aktivitou a kreativitou. Viliam II., nemecký cisár a pruský kráľ od roku 1888, je horlivým zástancom nemeckého nacionalizmu a arogantne dáva najavo mystickú vieru v nemeckú nadradenosť.

Robert Schuman je na opačnej strane tohto mondénneho hluku mesta. Na univerzite navštevuje hodiny ekonómie u dvoch profesorov, ktorí poznačili obdobie pred 1. svetovou vojnou. Gustav Schmoller, zakladateľ mladej školy historikov učí, že ekonómia nie je výsledkom zákonov, ale historických potrieb. Bojuje tiež za progresívnu sociálnu politiku. Druhý profesor Adolph Wagner je zástancom intervenčnej verejnej právomoci. Propaguje regulovanú ekonómiu a zasadzuje sa za „zväčšovanie potrieb štátu“. Je známy ako expert na štátne financie.

Štúdiá v Nemecku boli pre Roberta Schumana užitočnou a plodnou skúsenosťou. Bolo to medzi jeho 18. a 21. rokom, čo je rozhodujúci vek pre orientáciu mysle mladých ľudí. Robert Schuman sa však neuspokojuje len so štúdiom práva a ekonomiky. V Berlíne, tak ako i v Mníchove, študuje nemeckých filozofov. Číta Kanta, Hegela, Nietzscheho. Vôbec nehľadá nejakú maticu pre svoju orientáciu, ktorá je pevne zakorenená v Evanjeliu. Chce poznať majstrov, ktorí poznačili západné myslenie a ktorí ovplyvnili v určitom zmysle osud Európy. Listy, ktoré písal matke, svedčia o jeho zrelosti aj napriek jeho veku, nie je v nich nič z excesov a výmyslov, ktoré sú charakteristické pre vek, keď sa blíži dospelosť. Jeho biblická viera mu hovo-

rí, že „*múdrosť tohto sveta je pred Bohom bláznovstvom*“ a že „*Pán pozná myšlienky múdrych a vie, aké sú márne*“ (1 Kor 3,19-20) a pominuteľné. To, čo hľadá v Nemecku, je solidný základ pre všeobecné vzdelanie muža, ktorý sa chystá vkročiť pevnou nohou do začínajúceho 21. storočia, poznačeného priemyselnou érou vo fáze konsolidácie. Je to vzdelanie orientované podľa vízie kresťanskej existencie, ktoré sa upevňuje vstupom do *Unitas* a do *Görresgesellschaft*, štúdiami v Bonne a Mníchove, ako i teóriami o štáte von Hertlinga, ktorý sa netajil katolíckymi základmi svojich koncepcií.

Štúdiá v Nemecku v ňom zanechajú trvalú spomienku. Počas návštevy v Bonne, kde je už ako minister zahraničných vecí Francúzska v polovici januára 1950, verejne povie v prítomnosti kancelára Adenauera: „*Myslím na moje skúsenosti, keď som bol ako študent v Nemecku. Nevediac, čo nás čaká v budúcom polstoročí, vybudoval som si silné intelektuálne a duchovné základy. Skonštatoval som vtedy pre seba, čo všetko môžeme vzájomnou spoluprácou spraviť pre verejné blaho.*“

Koniec štúdií a usadenie sa

V zimnom semestri 1906 – 1907 sa Robert Schuman zapisuje na právnickú fakultu v Štrasburgu. Po dlhej a plodnej púti, ktorá mu obohatila myseľ a rozšírila obzory, je to návrat do vlasti. Aby dokončil štúdiá, koncentruje sa výlučne na právo. Vybral si povolanie advokáta, aby sa mohol usadiť tam, „kde sú jeho záujmy“. Rozmýšľal aj nad prokuratúrou, ale nakoniec to odmietol.

Dňa 28. februára 1908 skladá teoretickú časť štátnic, ktoré završujú jeho právnické štúdiá, aby mohol vykonávať svoju profesiu. Absolvuje predpísané stáže, jednu na súdnom tribunáli v Štrasburgu a ďalšie v Metzi, v nemeckom advokátskom kabinete a v regionálnej administratíve. Počas toho pracuje na svojej doktorandskej práci. Renomovaný profesor civilného práva Wilhelm Kisch mu navrhuje tému z civilného procesného práva, veľmi technickú, zaoberajúcu sa prenesením práv hmotného majetku na inú osobu v konfliktných prí-

padoch. Dňa 26. februára obhajuje v Štrasburgu prácu a získava najvyššie možné ocenenie – *summa cum laude*.

Ostáva mu pripraviť sa ešte na asesorát; tento stupeň by mu umožnil asistovať prezidentovi tribunálu. Záverečnú skúšku zloží začiatkom roka 1912. Odteraz má oprávnenie vykonávať akúkoľvek právnickú činnosť na celom území Nemecka. Má 26 rokov a je najmladší zo všetkých kandidátov prijatých v tom roku. Napriek skromnému vzhľadu, ktorý je v skutočnosti prejavom vnútornej cnosti a uzavretosti, je z nich najvynikajúcejší.

Konečne môže realizovať svoj sen – usadiť sa v Metz. Sen, ktorý je však zakalený neutešiteľnou tragédiou. Dňa 30. augusta 1911 Eugénia Schumanová ide na svadbu do Evrange. Z Bettembourgu prichádza na koči. Na začiatku dediny sa však kôň vzoprie a koč sa nebezpečne otriasa. Prestrašená pasažierka vyskočí z koča, spadne na cestu a zlomí si väzy. Eugénia Schumanová je na mieste mŕtva. Má len 47 rokov.

Roberta Schumana zasiahla tragédia ako blesk z jasného neba. Matkina nežnosť, kultúra a zbožnosť majú v živote a myslení jej jediného syna, ktorému sa obetovala, výnimočné miesto. Po nej zdedil úzkostlivý zmysel pre česť, lásku k dobre vykonanej práci, súcit, vieru, starosť o stále duchovné zdokonaľovanie, citlivosť voči literatúre a voči hudbe. Životné poklady, ktorých cenu nemožno vyčíslieť. Matkin odchod spôsobí v jeho živote hroznú prázdnotu. Myslí si, že len samota kláštora môže zaplniť túto prázdnotu. Uvažuje nad vstupom do duchovného stavu. Jeho najlepší priateľ Henri Eschbach ho odhovára a 6. septembra 1911 mu píše: „*V našej spoločnosti je laický apoštolát naliehavý; a nemôžem si predstaviť lepšieho apoštola, ako si ty. Ostaň laikom, pretože tak môžeš lepšie **konať dobro**, čo je твоjim jediným cieľom.*“

Konať dobro – príkaz svätého Pavla¹ – dostal Robert Schuman ako zásadu na cestu životom od matky, ktorá mu ju neustále pripomínala. Teraz ju môže do písma napíňať v lotrinskom meste, ktoré

¹ Pozri Gal 6,9: „Neúnavne konajme dobro“ a Rim 2,10: „sláva, česť a pokoj čakajú každého, kto koná dobro“.

si vybral ako miesto svojej profesionálnej aktivity. Prihlási sa do kancelárie. Z Lotrinska sú tam len traja. Po Frankfurtskej dohode sa takmer všetci advokáti z Metzu odsťahovali do Francúzska, aby sa nemuseli podrobiť novým pánom a novej legislatíve v cudzom jazyku. Usídlenie Roberta Schumana v Metzi sa po profesionálnej stránke začína pod šťastnou hviezdou.

UNIVERZITNÉ ŠTÚDIÁ KREŠŤANA

Štúdium je zvyčajne orientované na profesionálnu kariéru. Je to prvé poslanie. Študent musí do neho investovať najväčšiu časť svojho úsilia. Nesmie sa však obmedziť len na to, pretože by mu hrozilo, že si pokazi najdôležitejšie obdobie života. V čase vysokoškolských štúdií, medzi osemnástym a dvadsiatym piatym rokom, sa vedomostný obzor rozširuje, vzdelanie sa prehľbuje, vlastné myslenie sa oslobodzuje od ochranného obalu, poriadok sveta je spochybňovaný. V tomto období zrýchleného duchovného rastu sa musia *rozvíjať všetky dimenzie osobnosti*, ináč sa rast stane jednostranným, roztriešteným, dualistickým. A to znamená ideologické väzenie, stratu vlastnej osobnosti, únik do subjektivismu.

Kreštan, ktorý študuje, musí mať na pamäti dve veci: vzdelávať sa vo viere a prehľbovať náboženskú vieru. Vystúpiť vyššie, na slnečný svah existencie, ktorým je viera, pomáhajú i rôzne príležitosti v univerzitných mestech, ako sú napríklad konferencie, formačné stretnutia, biblické krúžky, duchovné cvičenia, modlitbové stretnutia... Ak zanedbáme tieto nástroje, ktoré zjemňujú duchovnú citlivosť, sme odsúdení na vnútornú stagnáciu, úpadok a ostaneme hluchí voči Božej výzve. Takisto je dôležité čítanie. Fáza štúdií je určená na objavy a výskumy. Čítanie nás vedie k nepreskúmaným oblastiam. Okrem zábavnej literatúry si treba vyhraď čas i na literatúru, ktorá obohacuje náboženskú kultúru a je potravou pre vieru: v knižnici krešťana by nemali chýbať dejiny Cirkvi, život svätých a niekoľko kvalitných diel z oblasti spirituality.

A predovšetkým Biblia¹, Božie Slovo, Slovo života, ktoré je „ako eucharistické čiastočky“ (svätý Jeremiáš), ktoré sú „mečom ducha“. Čas štúdia je časom, aby sme „naplnili Božie slovo“ (Kol 1,25).

Takto žil Robert Schuman počas siedmich rokov svoj študentský život. Posilnil si srdce i rozum.

¹ Výborná pomôcka pri čítaní Biblie je *365 dní s Bibliou* (Vydavateľstvo Parvis, druhé vydanie, 1998). Zdôrazňuje myšlienku Zmluvy a je knihou modlitby a úvodom do štúdia Biblie.

KAPITOLA 4

Aktivita v meste

Pri príchode Roberta Schumana má Metz 68 000 obyvateľov, z toho je asi 25 000 vojakov. Od anexie v roku 1871, keď mesto malo 53 000 obyvateľov, nenastal takmer nijaký rozvoj v porovnaní s ostatnými mestami, ako napríklad Štrasburg, ktorý sa z 85 000 ľudí vyšplhal na 178 000 obyvateľov, alebo susedné Nancy, kde sa počet viac ako zdvojnásobil z 50 000 na 120 000 obyvateľov.

Bolo to zapríčinené najmä tým, že tretina populácie v Metz, vrátane bohatej buržoázie a advokátov, emigrovala v rozpätí rokov 1871 až 1875 do Francúzska. Nahradili ich Nemci, ktorí si kúpili nádherné príbytky za mizivé ceny. Takto aj Stroevers, advokát z Kolína, prevzal za nízku cenu prekvitajúcu kanceláriu a zbohatol. V rokoch 1900 až 1908 bol starostom. Takisto odchádzajú aj umelci, spisovatelia, žurnalisti, knihkupci a vydavatelia. Metz, ktorý býval intelektuálnym centrom, rýchlo upadá. Postupná germanizácia spoločenského života zväčšuje počet odchádzajúcich. Malý počet erudovaných ľudí, ktorí sú si vedomí, že francúzskej kultúre hrozí vymiznutie, sa vracia z emigrácie naspäť.

Od roku 1890 počet cudzincov a imigrantov prevýši počet pôvodných obyvateľov Metzu. V roku 1884 je z tohto dôvodu Metz zaradený do germanofónnej zóny a ako nariaďuje Statthalter, nemecký jazyk je jediným úradným jazykom.

Emigrácia lotrinského obyvateľstva je dlhodobým úkazom. Počas prvých desiatich rokov od anexie odchádza ročne 10 000 až 12 000 ľudí. Neskôr sa počet stabilizuje na 5 000 až 7 000 ročne. Väčšinou odchádzajú do Francúzska, ale i do Spojených štátov amerických. Medzi nimi je veľa mladých ľudí, ktorí sa chcú vyhnúť rozdeleniu územia. Feminizácia populácie vo veku, v ktorom sa uzatvárajú manželstvá, je čoraz výraznejšia. Postupne si dievčatá berú mládencov z Nemecka, najmä vojakov zo štyroch regimentov sídlacích v Metz, z toho sú dva bavorské. Od roku 1890 je až jedna tretina manželstiev zmiešaná. Funguje to i naopak, a tak sa stane, že istá Fräulei Ernst, dcéra prisťahovaného bohatého podnikateľa z Nemecka, túžobne pozerá za mladým advokátom, ktorý len nedávno prišiel do Metzu a už má dobrú reputáciu.

Je to v roku 1912, keď si mladý advokát Robert Schuman otvorí kanceláriu na okružnom bulvári *Kaiser-Willhelm-Ring* č. 5, ktorý Nemci postavili namiesto malebných zničených hradieb. Miestny denník „*Le Lorrain*“ spomína príchod Roberta Schumana vo svojom vydaní z 13. júna 1912. Je tretím lotrinským advokátom v meste. Roger Forêt je ďalší a v roku 1911 bol zvolený do funkcie starostu on, pretože bol naklonený súčasným pánom.

Roger Forêt je však skôr ojedinelým prípadom. Francúzsky patriotizmus je i štyridsať rokov po anexii stále živý. Každý rok sa slávi spomienková omša v katedrále, ktorej hlavná loď je obtiahnutá pri tejto príležitosti čiernym. Maurice Barrès to spomína vo svojom diele *Colette Baudouche*.¹ Dňa 14. júla smerujú do Nancy a do Pont-à-Mousson mohutné zástupy, aby oslávili národný sviatok.

V takomto kontrastnom období sa Robert Schuman usídlil v Metz. Zanedlho má úspech. Obhajuje v nemčine v slávnom *Landgerichte*, ktorý má viac advokátov ako tribunál v Štrasburgu. Jeho obhajoby sa vyznačovali serióznou prípravou, bez prehnaného páto-su, ktorý bol na vtedajších tribunáloch zaužívaný, jasnou argumen-

¹ Maurice Barrès – francúzsky politik a spisovateľ, ktorý žil v rokoch 1862 – 1923 a propagoval francúzsky nacionalizmus (pozn. prekladateľa).

táciou a presnou právnickou demonštráciou, čestným dôkazovým materiálom, námietskami a protinámičkami. Kolegovia z Metzu si čoskoro uvedomili, že majú do činenia so šikovným a schopným advokátom, napriek jeho skromnosti a nenápadnému zjavu.

Angažovaný kresťan

Jeho profesionálny život je vyčerpávajúci. Napriek tomu sa mu neooddáva úplne. Podľa rady svojej matky hľadá príležitosti „konať dobro“. Ponúka svoju pomoc *Dobročinnému spolku*. Krátko po svojom príchode prednáša na kongrese, ktorý poriada organizácia *Cari-tas*, dva odborné príspevky o mladých delikventoch a o probléme opustených detí. Takisto sa angažuje v *Lotrinskej ľudovej únii katolíkov*, ktorej cieľom je „propagovať kresťanské hodnoty v spoločnosti, (...) brániť sa proti útokom, ktoré napádajú náboženský základ spoločnosti a bojovať proti omylom v sociálnej sfére“. Únia je frankofónnou pobočkou nemeckého *Volksvereinu*. Kedysi bola Únia najmä katolíckym hnutím, dnes je jej hlavným poslaním osveta ľudu. Z politického hľadiska sa hlási k *Zentrumu*, hnutiu, ktoré zoskupuje rôzne legislatívne inštitúcie a poslancov, ktorí sú verní kresťanskej etike.

Hoci Robert Schuman chce byť vo svojom meste apoštolom, nemá v úmysle vkročiť do politickej arény. Chce konať pod patronátom Cirkvi. Rok po svojom príchode do Metzu má už vybudovanú pevnú reputáciu. Denník *Le Lorrain* vo vydaní z 19. augusta 1913 o ňom píše takto: „*Pán Schuman, ktorý je v Metzi len krátku dobu, je tu už všeobecne známy. Jeho účasť na katolíckych podujatiach a jeho dobročinné diela spravili z neho rešpektovaného vodcu, ako aj jedného z najobľúbenejších mužov v meste. Dnes sa to opäť potvrdilo: jeho dnešný príspevok, ktorý všetci pozorne počúvali, sa vyznačoval myšlienkovou hĺbkou a vysokými ideálmi, ktoré slúžia mladému rečníkovi ku cti.*“

Robert Schuman má 27 rokov. Čo bolo podstatou jeho príspevku na Generálnom zhromaždení Ľudovej katolíckej únie? Jedinou obranou proti individualizmu v industriálnej civilizácii je formovanie a vzdelávanie ľudu, ktorý je ináč vydaný napospas brutálnemu egoizmu spoločnosti. Ochraňovať treba najmä robotnícku triedu, ktorej

„ROBIŤ DOBRO“

„Jedinou starosťou“ v živote Roberta Schumana bolo „robiť dobro“. Čo znamená robiť dobro v kresťanskej perspektíve?

V Starom zákone je dobrom všetko, čo spôsobuje šťastie a uľahčuje život ducha aj tela. Hebrejské slovo *tôb* znamená dobro a zároveň i krásno. Človek postavený pred strom poznania sa rozhoduje: ak sa rozhodne pre dobro, vyberie si zároveň poslušnosť, ak pre zlo, tak si volí neposlušnosť. Vybrať si dobro, znamená v prvom rade zachovávať Zákon a podrobiť sa vôli Božej. Ale v človeku je i zlo, ktoré všetko ničí a zotročuje. Niektorí úplne poprevracajú poriadok stvorenia a nazývajú dobro zlom, a zlo dobrom. Ľud Izraela objavuje dobro len v Jahvem. On, len On sám oslobodzuje od zla.

Ježiš, jediný Spasiteľ, zničil zlo od koreňa a zvíťazil nad ním v samom srdci človeka. Každý, kto sa oddá Ježišovi Kristovi, sa môže zmeniť zásahom milosti. Bude žať úrodu Ducha a „konať dobro“ (Gal 6,9). Bude „konať dobré skutky“ (Mt 5,16) a „dobrom premáhať zlo“ (Rim 12,21).

Robiť dobro v konkrétnom živote znamená rozdeliť sa s chudobným, uľahčovať utrpenie, navštevovať chorých a väzňov, utešovať nešťastných, prijať cudzinca. Čo sa týka rozdelenia, Biblia stanovuje minimum: desiatok. Kresťan si delí s núdznými minimálne desať percent zo svojich príjmov. Budeme súdení jedine za to, akým spôsobom sme konali dobro (pozri Mt 25).

Len čo sa Robert Schuman usadil v Metzi, hneď sa začal starať o opustené deti a o mladých delikventov. Celý jeho život je dôkazom jeho „jedinej starosti“: robiť dobro. Prečo neprosiť Boha, aby sme na príhovor Roberta Schumana obdržali milosť k „robeniu dobra“ podľa jeho životného príkladu?

hrozí otupovanie a strata nádeje. Vzdelávanie sa môže uskutočniť cez sociálne a politické inštitúcie, čítaním tlače, ako napríklad katolíckeho denníka, ktorý vyzýva k apoštolátu. Každý kresťan je povolaný byť apoštolom.

Tieto myšlienky vedú Roberta Schumana celým životom.

Medzi pozornými poslucháčmi v Generálnom zhromaždení je i biskup Metzu Willibrord Benzler, ktorý pozýva mladého advokáta na návštevu. Toto stretnutie bude rozhodujúcim obratom v jeho živote.

Duchovný vodca

Stretnutie s rehoľníkom a zároveň biskupom je pre Roberta Schumana rozhodujúce. Podobne ako na jeho matku, mal na jeho myslenie hlboký a dlhodobý vplyv.

Prelát v benediktínskom kláštore v Maria Lach, otec Willibrord Benzler, bol menovaný za biskupa v Metzi roku 1901, v krízovej situácii, spôsobenej potupou panovníka Viliama II. Po smrti Monseigneura Flecka v roku 1899, panovník, s ktorým konzultovali nomináciu biskupov v Metzi a v Štrasburgu, navrhol do funkcie Monseigneura Francoisa von Bulacha, pochádzajúceho z alsaskej rodiny, ktorá sa pridala v roku 1871 k Nemcom. Lotrinská verejnosť, spoločne s náboženskou obcou, vyjadrili jednohlasný protest proti tomuto „renegátskemu synovi a hanebnému Bulachovi“. Po jeho odmietnutí, panovník Viliam II. odmietol každý kompromis. Východiskom zo slepej uličky bolo iba jedno riešenie: nájsť svätého muža, ktorý by bol prijateľný pre obe strany. Takto sa zrazu objavilo meno otca Willibrorda Benzlera, opáta v Maria Lach, ktoré bolo vtedy centrom liturgickej obnovy Nemecka. Otec Willibrord dlho váhal, až nakoniec na naliehanie Vatikánu, prijal funkciu v Metzi ako krížovú cestu.

Nový biskup čoskoro prelomil ľady svojou dobrosrdečnosťou, úsmevom, čestnosťou a hlbokou zbožnosťou. V nedeľu sa vždy zúčastňoval na duchovnom formovaní seminaristov rôznymi prednáškami a diskusiami, ktoré zanechali medzi klérom v diecéze hlbokú stopu. Panovník, s ktorým sa biskup osobne poznal, ho pri nominácii žiadal, aby „posilňoval medzi farníkmi rešpekt k jeho osobe a k nemeckej vlasti“. Pochybná výzva, ktorú biskup nesplní. Čoskoro, spoznajúc naozajstné pocity lotrinských katolíkov, prekonal vlnu

odporu a získal si srdcia kňazov a veriacich. Nikdy sa nezúčastnil na vládných podujatiach s germanizujúcimi cieľmi, ale rešpektoval mŕkve vlastenectvo a lotrinskú kultúrnu identitu. Takisto podporuje i francúzsky jazyk a katechizmus v časopise *Revue ecclésiastique de Metz* a obracia sa na veriacich z frankofónnej oblasti vo francúzštine. Jeho spiritualita je spiritualitou vtedajšieho pápeža Pia X. Je eucharistická a rigorózna v cirkevnej doktríne. V súlade s duchom doby, nespôlupracuje takmer vôbec s protestantmi, ktorí sú najmä medzi nemeckými prisťahovalcami. Tak ako si ho obľúbia lotrinskí katolíci, tak si získa i nepriazeň v nemeckých vládných kruhoch, ktoré ho obviňujú z vlastizrady.

Tohto osvieteného muža s veľkým srdcom, ktorý mal v tom čase päťdesiatdeväť rokov, stretáva dvadsaťsedemročný Robert Schuman v roku 1912. Mladý advokát, ktorého sociálna a kresťanská zaangažovanosť prezrádza vyvinutý zmysel pre verejné dobro, pritiahol biskupov záujem. Už pri prvom kontakte vytušil Monseigneur Benzler jeho hlbokú zbožnosť, rozsiahle vzdelanie a túžbu „konať dobro“. Čoskoro zakladá organizáciu „Diecézne stredisko pre činnosť mládeže“. Robert Schuman je menovaný za prezidenta. Jeho pôsobenie sa rozširuje na celú diecézu, pre ktorú neúnavne pracuje. Poznajú a oceňujú ho všade i keď on, samozrejme, nemá nijaké skryté politické úmysly. Je zaujímavé, že jeho pôsobisko, diecéza v Metzi, pokrýva presne územie regiónu Moselle, ktoré bude v roku 1919 reprezentovať v Parlamente. Nominácia Roberta Schumana do čela mládežníckej organizácie korešponduje s výberom, ktorý padne na neho v čase prvých legislatívnych volieb, keď bude Alsasko a Lotrinsko pričlenené opäť k Francúzsku.

Nástroj ducha

Pôsobenie Monseigneura Benzlera nemalo dôsledky len na život Roberta Schumana, ale hlboko ovplyvnilo i jeho myslenie. Jedného dňa mu poradil, aby sa venoval učeniu Tomáša Akvinského. Radu poslúchol do písmenka. Od tohto dňa študuje diela Tomáša Akvin-

ského, doktora – svätca, a bude v tom pokračovať až do konca života. Rozoznáva zvyšky stredovekej kultúry od nadčasových myšlienok a cez tomizmus zlepšuje svoje znalosti filozofie v rovine ľudskej i etickej a systematicky uplatňuje poznatky i na oblasť viery. Navyše, dielo Tomáša Akvinského mu prináša dialektický nástroj ducha, ktorý sa zhoduje s jeho prirodzeným myslením. Je to analytická metóda reality v celej jej komplexnosti, s kontrastmi a protirečeniami, ktoré treba riešiť. Dialektika približovania a zmierovania – učenie Tomáša Akvinského sa snaží uchopiť realitu v konvergenciách a ponúknuť v tomto duchu východiská. Robert Schuman si osvojí túto výnimočnú metódu zbližovania, ako neskôr uvidíme v jeho myslení a v jeho politickej činnosti. Ovláda filozofiu Tomáša Akvinského tak dokonale, že v latinčine môže diskutovať s najlepšimi expertmi.

Vo svojom prvom pastierskom liste Monseigneur Benzler napísal svojim farníkom: „Posiela ma k vám najvyšší panovník, náš Otec.“ A dodal, vyjadriac ľútosť nad svojím odtrhnutím od kláštora: „Navyždy ostanem mníchom. V biskupskom paláci mojím otcom bude i naďalej svätý Benedikt.“ Mníchom ostal i naďalej, ale tak ako benediktíni pred tisíc rokmi, i on bol priekopníkom. Podobne ako v nemeckom episkopáte, i v ňom bol hlboko zakorenený sociálny katolicizmus; tento sa snažil presadiť i v Metzi, u populácie, ktorá sa od anexie uchýlila do nečinnosti a do meravosti. Lotrinčania nemali žiadne sociálne a politické vzdelanie. V roku 1902 Monseigneur Benzler zakladá vo frankofónnej oblasti *Volksverein*, ktorý sa neskôr zmení na *Lotrinskú ľudovú katolícku úniu*. Spoločne s *Robotníckymi kruhmi*, spoločenstvom, ktoré je založené neskôr, biskup pripravuje Lotrinčanov do boja za sociálnu spravodlivosť; tento boj je od roku 1891 posilnený sociálne zameranou encyklikou pápeža Leva XIII. *Rerum novarum*. Úloha, ktorú má Robert Schuman na čele *Spolku mládeže* je presne zameraná na rozširovanie novátorských myšlienok v prichádzajúcej generácii.

Pôsobenie v Katholikentagu

Nie je prekvapením, že po príchode do Metzu biskup poveril Roberta Schumana prípravou šesťdesiateho výročia *Katholikentagu*, stretnutia, ktoré sa uskutočňuje každé dva roky a združuje reprezentantov nemeckej Cirkvi.

Katholikentag bol založený v roku 1848 a čoskoro sa stal najvýznamnejším stretnutím katolíckej cirkvi v Nemecku, ktoré bolo z veľkej časti protestantské. Spočiatku bolo stretnutie organizované každý rok, neskôr každé dva roky, s výnimkou prvej svetovej vojny a obdobia fašizmu, a dodnes svedčí o trvácnosti viery a o platnosti kresťanskej angažovanosti v pozemských veciach.

Šesťdesiate výročie *Katholikentagu*, v auguste v roku 1913, združuje okolo desaťtisíc katolíkov z celého Nemecka. Oni reprezentujú základňu nielen duchovného, ale i laického boja za posilnenie sociálnej spravodlivosti, ktorý otriasol Nemeckom v 19. storočí, najmä u katolíckej elity vedenej Monseigneurom von Kettelerom (1811 – 1877), biskupom v Mayence, ktorého diela mali obrovskú odozvu.¹

Ďaleko od ideologických špekulácií a v súlade s praktickým myslením Roberta Schumana, bol nemecký katolicizmus významnou etapou v jeho formovaní.

Na šesťdesiatom výročí *Katholikentagu*, je Robert Schuman poverený vypracovaním správy o kresťanských médiách. Zároveň prebieha generálne zhromaždenie Katolíckej kresťanskej ľudovej únie, kde Robert Schuman prednáša na tému „Kresťanské formovanie v dnešnom svete“. Mladý advokát vo svojom prejave obžalúva individualizmus, bezohľadnú súťaživosť industriálnej civilizácie a brutálny egoizmus, ktorý vždy zničí malých a chudobných. Ako liek ponúka ovocie, ktoré prináša skorá kresťanská výchova dieťaťa v rodine. Takisto zdôrazňuje, že kresťania sa majú prebudiť k zodpovednosti za verejné veci a vzdelávať sa v čitateľských krúžkoch.

¹ Najmä diela Základ kresťanskej koncepcie štátu a Sociálna otázka a kresťanstvo. Jeho spismi sa inšpiroval i pápež Lev XIII. vo svojej encyklike *Rerum novarum* (1891).

Obhajuje dynamické vzdelávanie ľudu, ktoré ho môže ochrániť pred ideológiami. Všetko má byť orientované a videné vo svetle kresťanskej viery. Svojím prejavom sa zaraďuje medzi najodvážnejších kresťanských mysliteľov doby. Jeho reč je poznačená charakteristickou miernosťou jeho osobnosti. Postoj, ktorý nie je slabosťou, ale odporom voči každej forme výstrednosti, vyznačuje sa sebaovládaním a uprednostňuje rešpekt a toleranciu tam, kde sa stretávajú rozdielne názory. Jedným slovom múdrosť, a to i napriek jeho veku.

V ten deň sa jemu i druhému mladému účastníkovi poďakuje prezident zhromaždenia slovami: „Mali by sme objasniť týchto mladých ľudí, plných nádeje a bohatých na dobré úmysly.“ Netušil, že to tak dobre vystihol, najmä v prípade Roberta Schumana.

Práve počas jeho činnosti v Cirkvi a v diecéze sa mladý advokát spriatelí s angažovaným kňazom, kanonikom Collinom, ktorý zohrá kľúčovú úlohu pri vstupe Roberta Schumana do politickej arény v roku 1919; je to rozhodnutie, ktoré Robert Schuman spraví proti svojej vôli. Kanonik Collin riadi denník *Le Lorrain*, ktorý patrí *Ludovej katolíckej únii*. U mladého advokáta, ktorý len nedávno prišiel do Metzu, vycíti široké vzdelanie a kultúru, je ohromený jeho kresťanskou angažovanosťou, a tak ho tlačí vpred. Často ho spomína vo svojom denníku. Kanonik Collin je tvrdý patriot a z princípu sa odmietol učiť po nemecky. V roku 1914, po vyhlásení vojny, sa uchýľuje do Paríža. Nemecké autority a nemecká tlač ho odvtedy označujú „zradca Collin“.

KAPITOLA 5

Vojna 1914 - 1918

V roku 1914 má Robert Schuman 28 rokov. Na jeho veľkú spokojnosť bol v roku 1908 oslobodený od vojenskej služby zo zdravotných dôvodov. Jeho otec bojoval vo francúzskej uniforme, a on by len ťažko znášal uniformu nemeckú. *„Nemyslíš, že tá Lurdská Panna Mária zachránila od vojenskej povinnosti, pretože jej s takým zanietím posielaš pútnikov? Je to odmena, ktorá si zasluhuje ďalšiu námahu,“* napísala mu matka 3. augusta 1908.

Nad Európou sa v roku 1914 zbiehajú ťažké mračná. Končí sa jedna epocha. Obrovská búrka sa preženie nad starým kontinentom. Francúzsko a Nemecko sú v centre uragánu. V stávke je Alsasko a Lotrinsko.

Robert Schuman so vzrastajúcim úspechom pokračuje vo svojich aktivitách v Metz; mesto sa stalo prosperujúcou aglomeráciou so 115 000 obyvateľmi, z ktorých viac než polovicu tvoria od roku 1871 nemeckí prisťahovalci. S rodinami a s vojakmi je to jedna tretina celej populácie.

Dňa 31. júla vyhlasuje Viliam II. „vojnový stav ohrozenia“. V Metz sa ujíma moci vojenská autorita. Je vyhlásené stanné právo, osobné slobody sú obmedzené a tri denníky vo francúzskom jazyku sú zakázané. Režim stanného práva je vlastne vojenskou diktatúrou, ktorá tvrdo vládne v Metz počas celej vojny. Diktatúra začína ger-

manizáciou školstva, kde francúzština mala dovtedy nezanedbateľnú pozíciu, najmä vo frankofónnej zóne Lotrinska. Francúzština je vyhnaná takisto z náboženských obradov. Hovoriť na verejnosti po francúzsky sa považuje za prejav nepriateľstva. Mená dedín sú ponemčené, napríklad Coin-les-Cuvry sa stáva Rubernachom. Nápis na obchodoch musia byť v nemčine. Občiansko-právny stav akceptuje v rodnom liste len mená znejúce po nemecky. Liberálne Nemecko z rokov 1871 – 1914 vystrieda represívny nacionalistický režim. Brutalita tejto zmeny vyvoláva v Alsasku a Lotrinsku nemú a pasívnu opozíciu. Nová klíma zničila za niekoľko mesiacov to, čo naozajstná sloboda prejavu a myslenia vybuodovala za štyridsať rokov.

Ako mohla situácia dospieť až do tohto „stavu ohrozenia“? Stret záujmov a politiky rozdelil Európu na dva tábory. Proti Trojspolku, ktorý tvorí Nemecko, Rakúsko-Uhorsko a Taliansko, stojí Trojdohoda, ktorá združuje Francúzsko, Veľkú Britániu a Rusko. Od balkánskych vojen v rokoch 1912 – 1913 panuje v Európe veľké napätie, v ktorom môže najbezvýznamnejší incident vyústiť do všeobecného konfliktu.

Dráma sa odohrá 28. júna 1914 v Sarajeve: študent z Bosny zavraždí rakúskeho následníka trónu Františka Ferdinanda. Diabolský mechanizmus sa spustil a odteraz ho už nič nemôže zastaviť. Dňa 28. júna vypovedá Rakúsko vojnu Srbsku. Nemecko vyhlási 1. augusta vojnu Rusku a 3. augusta aj Francúzsku. Veľká Británia, keďže je členom Trojdohody, vyhlási následne 4. augusta vojnu Nemecku. Počas štyroch rokov agónie, 8 miliónov mužov, prevažne mladých, prelieva krv pre ľahko vzplanutú príčinu: vlády sú zaslepené svojimi záujmami a zvráteným patriotizmom. Vojská Viliama II. vstupujú do vojny s takou ľahkosťou, akoby šli do tanca. Sú presvedčené, že vyjdú z krátkotrvajúcej vojny ako víťazi.

Od začiatku je Robert Schuman pridružený ako úradník k posádke v Metzi, kde pracuje na konsolidácii opevňovacích prác. Dňa 12. júla 1915 je premiestnený ako *Hilfsarbeiter* – pomocný zamestnanec do Cercle de Boulay, čo je ekvivalentom podprefektúry, asi tridsať kilometrov na severozápad od Metzu. Na týchto dvoch mies-

tach prežije vojnu. Neskôr ho obvinia v tlači, v národnom zhromaždení i počas volebnej kampane z toho, že bol v rokoch 1914 – 1918 „nemčútsky kapitán“ a takisto, že bol členom vojnového tribunálu. „Len klamte, klamte,“ hovoril Voltaire, „vždy ostane potom stopa.“

Robert Schuman, pacifista a čestný človek, pociťuje hlbokú averziu ku každej forme násilia a najmä k vojne. Vo svojich listoch hovorí o „búrení primitívnych inštinktov“, o „slepom a nezmyselnom výbuchu“ a o svojej „ľútosti nad toľkou ľudskou nedôstojnosťou, ktorú táto ťažká doba robí ešte odpornejšou“.

Takto prežíva Robert Schuman prvú veľkú búrku, ktorá otriasla Európou v 20. storočí. Erudovaná myseľ, preniknutá jemnosťou a miernosťou a obdarená evanjeliovou citlivosťou – budúci priekopník mieru unikol uragánu násilia, ktoré zaplavilo starý kontinent. Nikdy nevzal do ruky žiadnu zbraň. Prozreteľnosť ho pripravuje cez malé skromné úlohy na kľúčové poslanie.

KREŠŤAN A VOJNA

Hovorí sa, že vojna bola „pôrodom dejín“ a jedným z hlavných okamihov „veľkého toku histórie“. Generál de Gaulle opakoval: „Francúzsko sa zrodilo v úderoch meča.“

Ako si vysvetliť toto pesimistické konštatovanie, ktoré si zúfa nad fenoménom ľudstva? Podľa biblického pohľadu na dejiny, vojna je dôsledok hriechu. Zapríčinili ju hádky, snaha po ovládaní, prehnané ambície, pýcha, nespravodlivosť. To, na čo sa pozeráme ako na fatalitu vojny, vedie k pretekom v zbrojení a k pokušeniu používať brutálnu silu na rozriešenie konfliktov či záujmových a ideologických sporov. V prenese- nom zmysle je vojna tragickým prejavom boja medzi kráľovstvom Boha a temnými mocnosťami a preto je neľútostnou a stálou ľudskou podmienkou.

Izraelský ľud pokladal obranné vojny za „vojnu Jahveho“. Často sa stávalo, že si mylil Boží záujem so svojím vlastným. Ježiš odmieta každé násilie a začal boj proti zlu, ktoré zaplavuje svet. Jeho víťazstvo sa ukáže na kríži. Niektorí učenci išli až tak ďaleko za svojím Učiteľom, že odmietli každý akt násilia. František Assiský sa v Damiette blížil s holými rukami k nepriateľovi, spievajúc Žalm 22. Keď sa Robert Schuman nechal vyradiť z vojenskej služby, prejavil mlčky svoj odpor k noseniu vojenských zbraní. Zarmucovalo ho každé násilie. Chcel byť priekopníkom pokoja.

Cirkvi nie je svetskou mocnosťou. Vojnu, nech má akýkoľvek dôvod, pokladá za kľatbu. Uznáva, že existujú „spravodlivé vojny“, ako napríklad vojna, ktorá bojovala proti nezmieriteľnej perverznej ideológii nacizmu. Misiou Cirkvi je šíriť vo svete Kristov pokoj, ktorý je hna- cou silou mieru medzi ľuďmi.

KAPITOLA 6

Vstup do politiky

Dňa 19. novembra 1918 generál Pétain, vrchný veliteľ francúzskej armády, vstupuje do Metzu, na čele svojich jednotiek. Lotrinské obyvateľstvo jasá. Radosť však netrvá dlho. Paríž dosadí do Metzu, na miesto komisára republiky obmedzeného a sektárskeho človeka menom Mirman. On prikáže všetkým prisťahovaným Nemcom, aby aj s rodinami okamžite opustili mesto. Monseigneurovi Benzlerovi, biskupovi, ktorého Lotrinčania milujú, nariadi, aby ešte v ten istý deň o 18. hodine bol aj s kuframi na stanici. Lotrinský katolíci sú zronení nad toľkou hlúposťou a aroganciou. Spomínajú si, že v roku 1871 Nemci nechali Monseigneura Duponta des Loges na biskupskom stolci. Napriek tomu, že bol neoblomným francúzskym patriotom z Bretónska, bol zvolený za „protestujúceho“¹ poslanca v Reichstagu. Biskupom v Metzi ostal až do svojej smrti v roku 1886. Obraz šľachetného a veľkorysého Francúzska, majáka slobody, utrpel týmto zásahom zbytočný škranec.

¹ Protestujúcimi poslancami sa nazývali poslanci Alsaska a Lotrinska, ktorí od februára 1871 protestovali v Bordeaux, kde bola poslanecká komora proti anexii týchto dvoch oblastí k Nemeckému cisárstvu. Po voľbách v roku 1893 už nebol zvolený žiadny „protestujúci“ do Reichstagu – nemeckého legislatívneho orgánu.

Návrat kanonika Collina do Metzu z Paríža, kam sa uchýlil pred vojnou, ukázal katolíkom realitu francúzskej politickej scény. Imperiálnu jednotu vystriedal agresívny republikánsky jakobinizmus. Lotrinčanom však záleží na ich sociálnej legislatíve zdedenej z Nemec-ka, ktorá je jednou z najvyspelejších v Európe. Nehovoriac o škol-skom a cirkevnom systéme, ktorý si obyvateľstvo zvlášť chráni.

Robert Schuman má 32 rokov. Znovu otvára svoj kabinet a venu-je sa diecéznym aktivitám. Ak k tomu pripočítame klavír, hodiny venované čítaniu a prechádzky, jeho život je naplnený. Požiadajú ho, aby bol členom okresnej komisie v Metzi, ktorá má na starosti ria-denie mesta až do volieb. Nemá politické ambície. Prijal to, pretože jeho túžbou je slúžiť.

Poslanec vo svojom obrannom útvare

Dňa 16. novembra 1919 budú prvé povojnové legislatívne voľby. V Alsasku a Lotrinsku sa pred voľbami utvorila väčšinová politická strana – Ľudová republikánska únia (UPR), ktorá vznikla z bývalé-ho Lotrinského bloku a z Alsasko-Lotrinskej centristickej strany. Ako cieľ si strana vytýčila boj za zachovanie sociálneho školského a náboženského systému, ktorý je vlastný týmto dvom regiónom pri-navráteným Francúzsku. Volebný systém predpokladá pomerné zastúpenie jednotlivých regiónov, kde by Lotrinsko malo mať osem mandátov.

Keď UPR, ktorá má veľkú šancu zvíťaziť, pripravuje kandidátsku listinu, hneď je spomenuté meno Roberta Schumana. Medzi kandi-dátmi je potrebný právnik na vysokej úrovni, pretože prvoradou úlo-hou bude zharmonizovať národnú legislatívu s legislatívou Alsaska a Lotrinska, ktoré sa vracajú naspäť do francúzskej kolisky. Robert Schuman to tuší a odmieta. Politika ho vôbec nepríťahuje. Myslí si, že „nemá na to hlavu“. Na starosť si to berie kanonik Collin, ktorý zohráva významnú úlohu v lotrinskom volebnom procese a vie, že bitka proti takým protivníkom ako sú Clemenceau a Herriot, obaja nepriateľskí voči Cirkvi, bude v Paríži veľmi ťažká. Dôležité je, aby

PAVLOVA SPIRITUALITA „DVERÍ“

Boh si vyvolil apoštola Pavla za svoj nástroj. Vo sne hovorí Boh Ananiášovi, učeníkovi v Damasku: „Len choď, lebo jeho som si vyvolil za nádobu, aby zanesol moje meno pohanom.“ A posla ho za Pavlom, prenasledovateľom kresťanov, ktorý je zasiahnutý milosťou. (Sk 9,15)

Odvtedy sa Pavol odovzdáva Pánovi. Zverí sa mu úplne do rúk. Apoštol rád zdôrazňuje svoj postoj k Ježišovi, používa obraz dverí, ktoré mu Ježiš otvára: „V Efeze zostanem až do Turic, lebo sa mi otvorili veľké a sľubné dvere“ (1 Kor 16,9). „Pridem do Troasu, aby som tam hlásal Kristovo Evanjelium, a hoci mi Pán otvoril dvere, môj duch nemá pokoja.“ Treba sa modliť, aby Boh otvoril dvere: „Modlite sa aj za nás, aby Boh otvoril dvere nášmu slovu, aby sme mohli hlásať Kristovo tajomstvo,“ (Kol 4,3).

Apokalypsa potvrdzuje tento Boží zásah do ľudského života: „Hľa, nechal som pred tebou otvorené dvere, ktoré nik nemôže zavrieť,“ vraví Kristus (Zjv 3,8).

Hovorí sa o *Pavlovej spiritualite dverí*. Dvere sa otvoria „nástroju“, ktorý sa slobodne a úplne zverí do Božích rúk. Od tohto momentu Boh prevezme aktivitu v živote veriaceho, ktorý sa nechá poslušne viesť. Otvorí dvere tam, kde si želá, aby človek prekročil prah, a zavrie tie dvere, ktoré by ho mohli z viesť na bludné cesty.

Robert Schuman sa systematicky riadil podľa tejto spirituality, ktorá ho oslobodzovala. U kresťana táto spiritualita vyvoláva Kristovu radosť, pretože vie, že nie je na ceste ovplyvnenej svojimi neistými a nestálymi rozhodnutiami, ale na „správnej ceste“ (Ž 27,11), ktorá je „cestou života“ (Ž 16,11) a „cestou k večnosti“ (Ž 139,24).

sa francúzske regióny integrovali postupne a harmonicky, pri zachovaní hodnôt, na ktorých im záleží. Pre kanonika Collina je kandidaúra Roberta Schumana podstatná nielen z právnického aspektu. Pozná mladého advokáta a vie, aká hlboká je jeho viera a aké silné je jeho politické presvedčenie vyplývajúce z nej. Prosí Roberta Schu-

mana, aby prijal pozvanie na kandidátsku listinu, pretože inak hrozí, že Lotrinsko budú reprezentovať ľudia s osobnými ambíciami, manipulovateľní centrálnou mocou. „Lotrinsko vás potrebuje, aby si zachovalo svoju dušu,“ hovorí mu. Robert Schuman po tomto argumente poslúchne, o to viac, že podobné prosby už dostal z biskupského úradu.

SPIRITUALITA NÁSTROJA

Boh je jediný prameň života. Je nekonečný vo svojej nemennej dokonalosti. Je láska. Stvoril človeka na svoj obraz a spravil ho slobodným. Láska sa môže zrodiť len zo slobodného rozhodnutia.

Keď človek začne milovať Boha, chce mu slúžiť. Stáva sa jeho služobníkom a nástrojom. Čo to znamená byť nástrojom Boha? V Skutkoch apoštolov je slovo „nástroj“ v gréčtine použité ako *skeútos*, čo znamená „nádoba“, „váza“, teda vec, ktorá má dutinu a je určená na to, aby niečo obsahovala (Sk 9,15). Byť nástrojom znamená byť pripravený, tak ako vybraná váza, prijať prúd milostí, ktorými chce Pán obdarovať tých, ktorí sa mu otvárajú, aby slúžili. Stávajú sa cibóriom a umožňujú Bohu prísť k tým ľuďom, ktorí ho ešte nepoznajú. Podľa príkladu Pavla, ktorého si Boh vybral, aby sa stal apoštolom Pavlom, každý kresťan je vyvolený, aby sa zúčastnil na budovaní Božieho kráľovstva. „Lebo jeho som si vyvolil za nádobu“ (Sk 9,15).

Mária je vzorom dokonalého nástroja. Len vďaka jej „áno“ pri Zvestovaní sa mohol Boh vteľiť v Ježiša. Robert Schuman si jasne uvedomoval úlohu nástroja, ktorú Boh ponúka ľuďom: „Všetci sme nástrojmi Prozreteľnosti, hoci nedokonalými, ktoré slúžia na naplnenie veľkých úloh, ktoré nás presahujú,“ píše po druhej svetovej vojne. Toto si vyžaduje poslušnosť voči vôli Božej. Objaviť jeho vôľu nám umožňuje rozjímanie nad Svätým písmom a rôzne udalosti. Výsledkom života kresťana - nástroja oddaného Bohu - je vnútorný pokoj a múdrosť.

Takto budúci „Otec Európy“ vstupuje do politiky. Cez malé dvierka, viac z prinútenia ako slobodne, s vedomím svojho kresťanského poslania. *„Nie sú to ambície, ktoré ma vedú,“* píše 10. augusta 1920 svojmu bratrancovi Albertovi Durenovi. *„O čo radšej by som sa venoval svojej profesii, sociálnej a náboženskej činnosti a mojej rodine! Ale sú tu úlohy, ktorým sa nemožno vyhnúť. Nemáme veľký výber medzi kandidátmi do parlamentu pre túto legislatívu, ktorá rozhodne o našej politickej budúcnosti.“* Robert Schuman prijíma veľkú životnú výzvu do boja a po uvážení to berie ako prejav Božej vôle. Oddá sa Prozreteľnosti. Celé svoje telo i myseľ zasväťí tomuto novému a nečakanému poslaniu.

KAPITOLA 7

Poslanec

V túto slnečnú jeseň roku 1919 Robert Schuman preniká do politického sveta demokracie. Kongres, politické a mocenské skupiny, rôzne tlaky, to je fasáda, za ktorou sa skrýva vrenie ambícií a žiadostivostí, tak ako je to vlastné ľudskej povahe i demokratickým stratégiám. I toto treba zvládnuť. Okrem výnimočných okolností, ako napríklad tých, ktoré vyniesli generála Charlesa de Gaulla k moci, preniknutie jednotlivca do politiky nie je možné bez podpory strany. Robert Schuman sa podrobí tejto skutočnosti, no drží sa bokom od „pôžitkov politickej hry“. Nikdy počas svojej dlhej politickej dráhy sa u neho neprejaví myseľ zanieteného prívrženca, i keď ho politika celého pohltí. Ostane slobodným od akejkolvek straníckosti, ktorá je bežná v tejto oblasti. To, čo je pre neho podstatné, je uskutočnenie ideálu, nie víťazstvo strany.

V predvolebnom období sa UPR v Lotrinsku aktivizuje. Na kandidátnej listine nakoniec figuruje osem mien, medzi nimi i meno Roberta Schumana. Na čele listiny je meno obľúbeného lekára François, patriota, ktorý bol prenasledovaný nemeckou vládou. Delegáti umiestnia Roberta Schumana na štvrté miesto. On ako kandidát je skromný, nepresadzuje sa v tomto prostredí a netisne sa dopredu. Vedenie ho bez škrupulí preradí na siedme miesto, aby dalo voľný priechod svojim túžbam po moci.

Vyhlasujú sa všeobecné voľby. Volebný proces dovoľuje voličom, aby vyjadrili svoje preferencie kandidátom z tej istej volebnej listiny. Večer 16. novembra 1919 je Robert Schuman na druhom mieste vďaka preferenčným voličským hlasom. *Sensus populi* vycítil kompetenciu a vieru mladého kandidáta, ktorý sa líšil od ostatných. Na čele listiny, samozrejme, ostal doktor François.

Robert Schuman ako nový poslanec začína svoju dlhú cestu v zákonodarstve. Podporu mu vyjadrilo 64,1% voličov. Je to cesta trnistá, posiatá prekážkami, niekedy bolestivá, ktorá skončí až v roku 1962. Na bojové pole politiky vchádza proti svojej vôli, avšak bitku vedie ako apoštolát, predvádzajúc to, čo Monseigneur Pierre Ruffin správne, hoci paradoxne, nazýva „svätosťou politiky“.

Poslanecká komora má prvú slávnostnú schôdzu 8. decembra 1919. V ten deň slávi Cirkev sviatok Nepoškvrneného počatia Panny Márie. Nepoškvrnené počatie bolo vyhlásené za dogmu pápežom Piom IX. v roku 1854 a v roku 1858 ho potvrdila Panna Mária, keď sa zjavila v Lurdoch malej negramotnej pastierke Bernadette Soubirousovej. A pod jej ochranou začína Robert Schuman svoju politickú dráhu.

Príchod do Bourbonského paláca

Príchod poslancov Alsaska a Lotrinska do Bourbonského paláca 8. decembra 1919 sprevádzajú veľké emócie a nadšené ovácie. Hovorcom je doktor François: *„My, legitímni dedičia protestujúcich poslancov z Bordeaux, chceli by sme v tejto chvíli, keď sa znovu vraciame do ich kresiel, ktoré boli prázdne takmer pol storočia, zdôrazniť Nemecku i celému svetu, že Alsasko a Lotrinsko nikdy neprestali patriť do francúzskej rodiny a že sa tam dnes s radosťou vracajú.“*

Robert Schuman sa čoskoro dáva do práce. Je to úplne nový život, na ktorý nebol vôbec pripravený! Dňa 28. decembra 1919 píše svojmu bratrancovi Albertovi Durenovi: *„Môj život, doteraz utiahnutý a pravidelný, sa radikálne zmenil. Je to zlé? Neviem. Ako všetko, čo je pozemské, tak i politika a politici budú súdení podľa ovocia, ktoré pri-*

nesú.“ A dodáva, opisujúc dôsledky zapríčinené vojnou: *„Každý očakáva od novej poslaneckej komory rýchlu a účinnú nápravu. Pochop, že my z Alsaska a Lotrinska sme trochu znepokojení a zmätení týmito problémami, ktoré zaujímajú celé Francúzsko popri závažných politických a náboženských otázkach, ktoré sa týkajú našich regiónov.“* Znepokojení? Toto slovo nachádzame len veľmi zriedkavo v jeho písomnostiach. Zo skúsenosti vie, že „všetky veci slúžia na dobro tým, ktorí milujú Boha“ (Rim 8,28). Starosti mu robí najmä nepripravenosť na komplexné otázky, ktoré prináša vysoká politika. *„Sme novíci,“* píše v tom istom liste, *„malí chlapci vedľa rutinizovaných politikov... ale je to povolanie, ktoré sa človek učí – tak, ako každé iné.“*

Robert Schuman sa učí neuveriteľne rýchlo. Počas legislatívneho obdobia prekonal všetky parlamentné rekordy navrhovateľov a predkladateľov zákonov.

Je zvolený do komisie pre Alsasko a Lotrinsko, ktorá má kľúčovú úlohu pre dané provincie. Zastáva post tajomníka, vďaka ktorému môže byť hybnou silou pri zladení národnej a lokálnej legislatívy. Počas prvého legislatívneho obdobia po vojne komisia preskúmala 270 návrhov zákonov. Len Robert Schuman vypracoval vyše 40 posudkov a analýz. Keď si predstavíme komplexnosť právnického štátneho mechanizmu, žasneme nad obratnosťou tohto mladého neskúseného poslanca, špecialistu na nemecké a lokálne alsasko-lotrinské právo, ktorý sa však ešte len začína oboznamovať s právom francúzskym. Svedčí to prinajmenšom o prenikavej inteligencii a o výnimočne pružnej mysli. Dve prednosti, skryté za skromným zovňajškom, ktoré však prezrádzajú hlbokú vnútornú pokoru.

Správy, ktoré vypracoval Robert Schuman v mene komisie, sa zaoberajú návrhmi ratifikácie dekrétov. Tieto už boli preskúmané v Poradnej rade Alsaska a Lotrinska, ktorej je tiež členom. Rada sídli v Štrasburgu. Povinne sú s ňou konzultované všetky otázky týkajúce sa navrhovania zákonov, administratívnych predpisov, rozpočtu a verejných prác v troch nových regiónoch. Skutočné zákonodarstvo sa odohráva práve v poradnej rade.

Robert Schuman tuší, že budúcnosť regiónov závisí práve od tejto prvej legislatívy, a preto na rozličných úrovniach vyvíja až

nadmernú aktivitu. Zbadajú to i vo Francúzsku. Významný špecialista na civilné francúzske právo Eugène Gaudemet pochválil „jedi-nečnú kompetenciu vynikajúceho referenta Komisie pre Alsasko a Lotrinsko“. Navyše, popri nevďačnej práci v Komisii, predstaví Schuman v parlamente 44 správ o ratifikácii dekrétov, ako i návrhy zákonov. Obsah správ sa zapíše do všetkých oblastí života národa, s perspektívou pričlenenia sa Alsaska a Lotrinska: znovunadobudnutie národnosti, právo syndikátov, právne usporiadanie, zavedenie civilného a obchodného francúzskeho zákonníka, organizácia funkcií súdneho vykonávateľa, advokáta a notára, verejné práce, právo na sťahovanie, nájomné, atď. Oblasti, ktorým sa venoval mladý poslanec z Metzu, vyžadovali nesmierne úsilie, a za touto obrovskou aktivitou sa skrývali hodiny strávené hľadaním dokumentácie, výskumom, nadväzovaním kontaktov. A poslanci v dvadsiatych rokoch nemali k dispozícii taký administratívny aparát a technické vymoženosti, akými disponujú dnes.

Na konci svojho prvého legislatívneho obdobia si Robert Schuman uvedomil rozsah vykonaného diela. „S určitou hrdosťou“ sa pozerá na námahu, „ktorá nemá obdobu v dejinách, v krajine, kde zložitost a komplexnosť zákonov a inštitúcií ekonomického a sociálneho života robí túto úlohu zvlášť háklivou“.

Duša Lotrinska

Napriek tomu však nestráca zo zreteľa, že cieľom jeho politickej angažovanosti je „zachovať dušu Lotrinska“. Samozrejme, že práca v zákonodarstve, ktorej sa oddáva s takým oduševnením, súvisí s touto úlohou. Ale v prvom rade ho zaujíma to, čo sa priamo dotýka kresťanskej viery u obyvateľstva v Alsasku a Lotrinsku. V parlamente dáva pozor a striehne na situáciu.

Od novembra 1920 je v konflikte s Edouardom Herriotom ohľadom Konkordátu, ktorý spája Alsasko a Lotrinsko s Vatikánom. V máji 1921 sa vyberie do Ríma v sprievode dvoch duchovných, aby

žiadal nezmenený štatút alsasko-lotrinského režimu¹, ktorému hrozia úpravy pri rokovaníach s Vatikánom o obnovení diplomatických vzťahov s Francúzskom. Poslancov podporuje veľká väčšina obyvateľstva. Už od augusta roku 1919 vyše sto miliónov Lotrinčanov podpísalo petíciu, ktorú odovzdali Generálnemu komisárovi republiky. V petícii žiadali rešpektovať konfesijný systém škôl, najmä od profesorov, ktorí sem prišli v hojnom počte po roku 1918 z rôznych oblastí.²

Platný školský systém v Alsasku a Lotrinsku mal, mimochodom, francúzsky pôvod. Bol zavedený v roku 1850 zákonom Falloux. V parlamente ľavičiarci na tento systém neprestávali útočiť. Tak sa stalo i na schôdzi 12. decembra 1921, keď vystúpil proti zákonu jeden z poslancov s tým, že zákon je zlý, pretože núti ateistického otca rodiny, aby posielal svoje deti na katechizmus. Robert Schuman zdvorilo, tak ako mal vo zvyku, zakročil proti rečníkovi s poznámkou, že dišpenz z vyučovania katechizmu je udelený bez váhania každému dieťaťu, ktorého rodičia o to požiadajú.

Keď skúmame jeho intervencie na plenárnych schôdzach v parlamente, vidíme jeho silné presvedčenie a zásadovosť v otázkach viery, ktoré sú pre neho najpodstatnejšie. Tu by nevedel z vypočítavosti, alebo z diplomacie mlčať. Takéto prostriedky sú mu úplne cudzie. Keď zasiahne, je vždy slušný a rešpektuje názor protivníka, avšak bez kompromisu a jasne vysvetlí svoje stanovisko i svoj vlastný názor, ktorý si utvoril na základe kresťanskej viery a cirkevnej doktríny. V tomto duchu počas svojej prvej intervencie 24. februára 1920 obhajuje na tribúne Francúzske konfederácie kresťanských robotníkov (CFTC). Niektorí totiž upierajú právo na existenciu syndikátu, ktorý sa hlási k náboženstvu. „*Nejde o syndikát náboženský, alebo politický,*“ vyhlásil mladý poslanec pred parlamentom. „*Katolí-*

¹ Tento režim platí dodnes.

² Situácia spôsobovala problémy. V roku 1922 bola odsúdená skupina otcov rodiny Schweyen, blízko Bitche, pretože mali potýčku s jedným z učiteľov, ktorý v škole hanobil náboženstvo.

cizmus nie je len náboženská viera, ale je to i sociálna doktrína.“ A svojich nepriateľov odzbrojí prirovnaním: *„Tak ako sa CGT¹ inšpiruje filozofickou doktrínou... katolíci musia mať právo, aby sa združovali na báze svojho vyznania. Zakazovať toto hnutie by bolo protištátne a nedemokratické.*“ Jeho prvý prejav v parlamente odráža sociálnu doktrínu Cirkvi, do ktorej ho plne uviedol Monseigneur Benzler a ktorá mu zvlášť leží na srdci. Je to zároveň i ďaleká odozva encykliky *Rerum Novarum* pápeža Leva XIII. (1891). Už od mladosti, vedený svojou matkou, bol Robert Schuman citlivý na hlas tohto veľkého pápeža.

¹ Všeobecná konfederácia práce, ktorá sa inšpiruje marxistickým učením a od roku 1920 má sociálno-komunistickú orientáciu.

POLITICKÁ ČINNOSŤ KREŠŤANA

„Na kresťanské oživenie svetského poriadku... veriaci nemôžu odmietnuť účasť v politických záležitostiach“ (Ján Pavol II, *Povolanie laikov*, 1988).

Nikdy predtým Vatikán nevyzýval kresťanov tak kategoricky, aby sa angažovali v oblasti, ktorá je považovaná za stret záujmov a ambícií, a aby prežili a prispôbili sa okolitej prefikanosti. Kresťania sa často a ochotne opierajú o Kristove slová: „Moje kráľovstvo nie je z tohto sveta“ (Jn 18,36), aby mohli stať bokom od politickej činnosti.

Ale čo znamená politika, ak nie uvádzať do chodu a spravovať *verejné dobro*? A nie je toto hlavnou príčinou, prečo sú kresťania vyzvaní k tomu, aby boli v tejto životne dôležitej oblasti „svetlom“ a „kvasom“ podľa želania Ježiša Krista? (Mt 5,14-16 a 13,33). A nie je znakom novej evanjelizácie hromadná prítomnosť naozajstných kresťanov v politike, uprostred pozemských záležitostí? Celá spoločnosť, vo všetkých svojich aspektoch závisí od evanjelizácie, ktorú tak zdôrazňujú pápeži 20. storočia. Ide o posvätenie sveta, o zmenu „sociálnych štruktúr hriechu“, o upriamanie s dôverou, ale bez ilúzií na „civilizáciu lásky“, ku ktorej nás vyzýva Rím už od pápeža Jána XXIII. To, čo Pius XI. nazýva „sociálnym milosrdenstvom“ a Lev XIII. „priateľstvom“, medzi príslušníkmi rovnakej spoločnosti, ako aj priateľstvom medzi národmi, je len iným pomenovaním „solidarity“, ktorá je moderným pojmom a politickou realitou.

Utópia? Nie. Je to poslanie učeníkov Krista, jediného záchrancu sveta! Nesmieme však zabúdať na to, že človek, a teda každý z nás, nosí v sebe ranu hriechu a môže si slobodne vybrať dobro, alebo zlo. Satan „Nepriateľ“ nachádza medzi ľuďmi nástroje, aby prekazil Boží úmysel, a často vystupuje ako *anjel svetla* (2 Kor 11,14), a to aj v politike.

Kresťan v politike musí pamätať na to, že sa angažuje v boji, kde Protivník, ktorý nie je nik iný ako „anjel svetla“, chce prekaziť každý dobrý zámer. Netreba však robiť diabla z protivníka vo svojich vlastných radoch, pretože môže mať dobré úmysly, hoci nie je kresťan. V politike, ktorá je „umením možného“ treba hľadať kompromisy, ale neustúpiť zo základných hodnôt. Príkladom toho je i život Roberta Schumana.

NÁRODNÁ IDENTITA

Pre rozvoj človeka je nevyhnutné začleniť sa do zemepisného a národného kontextu. Krajina, s ktorou sa identifikuje, mu dáva jazyk a kultúru, ktoré sú základom osobnosti.

Národná identita dopĺňa ostatné identity. Regionálna a lokálna identita je krásnym obrazom rôznorodosti a je podmienkou ľudstva.

Ludovít Bavorský v čase, keď sa zjednocovalo Nemecko, vyhlásil: „Som Nemec, avšak chcem ostať Bavor.“ Tieto slová môžu nájsť odozvu na celom svete: „Som Európan, ale chcem ostať Francúzom.“ „Som Francúz, ale aj tak chcem ostať Bretóncom.“ „Som Francúz, ale chcem ostať Korzičanom.“ „Som Angličan, ale chcem ostať Škótom...“ Takéto dopĺňanie je bohatstvom ľudskej rodiny. Štát musí rešpektovať a dbať na túto rôznorodosť. V minulosti sa jej bál a potláčal ju. Neznášanlivosť, ktorá je stále prítomná v niektorých krajinách sveta, bola často príčinou bolestného napätia a tragédií.

Európska identita nikdy nenahradí francúzsku, nemeckú alebo anglickú národnosť, kde je trvalou hodnotou národný jazyk. Bude len šťastným doplnkom vyplývajúcim z dejín a zo spoločnej civilizácie.

Pre kresťana je tento posledný koncentrický kruh dopĺňajúcej identity univerzálny. Kresťan sa musí cítiť solidárny so všetkými ľuďmi na svete. Všetci sme deťmi jediného Otca, bez ohľadu na rasu alebo náboženstvo. Všetci sme bratia, nech sme hocakej národnosti.

KAPITOLA 8

Utvrdené poslanie

Dňa 11. mája 1924 sú druhé povojnové legislatívne voľby. V roku 1919 bol Robert Schuman siedmy, teda predposledný kandidát na volebnej listine Republikánskej lotrinskej únie. Preferenčné hlasovanie ho posunulo na druhé miesto, hneď za symbolickou postavou doktora Charlesa François, ktorý bol počas anexie vodcom vlasteneckých skupín obetí vojenskej nemeckej vlády.

S blížiacimi sa voľbami, zvolia delegáti Únie jednohlasne v tajnom hlasovaní na čelo kandidátnej listiny Roberta Schumana. Húževnatá a intenzívna aktivita mladého poslanca z neho spravili vodcu.

Pri zostavovaní listiny Robert Schuman, bohužiaľ, nie je jediným kapitánom lode. I keď je jeho autorita silná, predsa je ešte čerstvá. Okrem iného je skôr demokratický a má vyhranený zmysel pre nutný kompromis v dynamike skupiny, než aby si presadzoval tvrdo svoje názory i keď sú správne. Predvída budúci vývoj a chcel by, aby na listine figuroval aj mladý, veľmi nadaný žurnalista, ktorý práve založil moderný regionálny denník blízky mentalite ľudí, s využitím najnovších novinárskych technológií. Victor Demange, zakladateľ novín *Metzer freies Journal* a následne *Républicain lorrain*, nie je zvolený na kandidátsku listinu. Opozícia obmedzenej a stránickej skupiny okolo novín *Lothringer Volkszeitung* nechá návrh Roberta Schu-

mana prepadnúť. Robert Schuman takisto trvá na tom, aby na listine figuroval i kandidát z radov robotníkov. Osobné záujmy však blokujú cestu aj kandidatúre takéhoto druhu, hoci tá je v súčasnom ekonomickom kontexte Lotrinska, ktoré má dve významné priemyselné oblasti, nevyhnutná. Ďalším detailom je i skutočnosť, že konzervatívne krídlo Únie žiada, aby bol na listine zástupca klerikálnych kruhov. Robert Schuman nesúhlasí. Zo skúsenosti aj intuitívne vie, že cirkevné záujmy môže lepšie reprezentovať laik zapálený za vieru než kňaz, ktorého budú upodozrievať z predpojatosti. Navyše, na listine je už niekoľko osobností s hlbokou a silnou vierou. Vedenie Únie nerešpektuje rady svojho vodcu a namiesto robotníckeho kandidáta zapíše na listinu meno kanonika Louisa. Kandidatúra Victora Demangea je zavrhnutá, čo spôsobí dlhotrvajúce a nenapraviteľné škody v strane. Zo situácie ťaží komunistická strana, jej budúca činnosť je týmto uľahčená. Navyše, silnejúci denník Victora Demangea nikdy nepodporí Roberta Schumana, radšej sa drží neutrálne stranou v pasivite, hoci by mu mohol byť priaznivo naklonený. Všetko bolo naklonené zblíženiu dvoch mužov. Demange, bývalý člen Volksvereinu chodil do školy v Mönchen-Gladbachu a na politickej šachovnici bol skôr v strede, takisto ako Robert Schuman, katolík, ktorý bol kedysi tiež členom *Volksvereinu*.

Victor Demange však nevie Schumanovi zabudnúť, že nevedel presadiť jeho meno na listine v roku 1924. Až do konca svojej politickej dráhy v roku 1960 trpí Robert Schuman vo svojom vnútri tichým nepriateľstvom talentovaného žurnalistu.

Dňa 11. mája 1924, v deň volieb, si odnáša víťazstvo všetkých osem kresiel oproti trom konkurenčným listinám. Ak stratili nejaké hlasy, bolo to práve kvôli druhej kandidátskej listine, situovanej v strede, ktorú viedol práve Victor Demange.

V každom prípade však meno Roberta Schumana získalo 52,17% hlasov. Jeho osobná prestíž sa potvrdila všeobecným hlasovaním. Po návrate do Paríža sa, samozrejme, stane hovorcom alsaských a lotrinských poslancov v parlamente. Čaká ho veľa práce. Vláda, ktorú po voľbách zostavoval Herriot, je ľavicová, na rozdiel od predchádzajúcej vlády Raymonda Poincarého, ktorá bola stredovo pravicová

a vzišla z bývalého parlamentu „komory modrého horizontu“. Edouard Herriot, radikálny socialista a slobodomurár, chce rýchlu asimiláciu Alsaska a Lotrinska so zvyškom Francúzska, vrátane kultúrneho a školského systému. Robert Schuman, spoločne s väčšinou zástupcov z provincií, je za postupnú integráciu, so zachovaním tradície a náboženského presvedčenia alsaského a lotrinského obyvateľstva.

A takisto je tu i právny systém, ktorý treba chrániť. Počas anexie Nemecko spravilo obrovský krok dopredu, z ekonomického a sociálneho hľadiska. Zákonníky, ktoré stanovujú občianske a obchodné vzťahy sa zmodernizovali, sociálne zákonodarstvo je jedným z najvyspelejších v Európe. Tento predstih je spôsobený sociálne zameraným nemeckým katolicizmom, ktorý od polovice 19. storočia robil priekopnícke kroky ako nikde inde v Európe. Takto vznikla medzi Francúzskom a Nemeckom priepasť, ktorú bolo treba brať do úvahy pri opätovnej integrácii právneho a sociálneho systému Alsaska a Lotrinska. Ak sa výdobytky týchto regiónov budú presadzovať inteligentne a neústupne, zámer Herriotovej vlády je odsúdený na neúspech.

Rastúca popularita

Počas druhého povojnového legislatívneho obdobia sa Robert Schuman teší v parížskych politických kruhoch dobrej povesti. Je to obdivuhodné, pretože ako mladý poslanec má skúsenosť iba z jedného volebného obdobia. Nielenže pomohol rozhodujúcim spôsobom rozriešiť množstvo problémov spätých s harmonizáciou legislatívy Alsaska a Lotrinska, ale získal si obdiv i svojou obrovskou pracovnou výkonnosťou. Takisto sa do povedomia dostala i jeho bezúhonnosť, keď zaujal morálny postoj pri škandalóznej likvidácii metalurgických tovární v Lotrinsku, do ktorej bol zapletený i jeho priateľ de Wendel. Právo a spravodlivosť majú svoje kritériá, priateľstvo a osobné záujmy by do toho nemali zasahovať. Tohto princípu sa Robert Schuman drží celý život.

Aby mohol účinne konať, vedel sa dostať na strategické miesta. V parlamente si znovu vyberie Komisiu pre Alsasko a Lotrinsko, kde sa pripravujú zákony, ako i Komisiu občianskej legislatívy a kriminality, ktorá je záchytným bodom pri aplikácii zákonov z tejto oblasti v regiónoch. Dozerá najmä na prípravu nových právnych noriem. Snaží sa, aby čo najčastejšie predkladal návrhy dôležitých zákonov. Takto bol menovaný i za predkladateľa návrhu zákona, ktorý má zaviesť Občiansky a Obchodný zákonník v Alsasku a Lotrinsku. Sú to texty, ktoré si parlament osvojil pred voľbami v roku 1924. Hral podobnú úlohu ako Konzultačná rada Alsaska a Lotrinska, ktorá od roku 1929 vyslovovala svoj názor na administratívne reguly, rozpočet, návrhy zákonov v týchto regiónoch. Rada bude odstránená až na začiatku tretieho legislatívneho povojnového obdobia. Sídli v Štrasburgu a jej činnosť má veľký vplyv na verejnú mienku Alsaska a Lotrinska. Keďže Schuman sa v nej veľmi angažuje, jeho meno sa často objavuje v tlači. Toto znásobuje jeho popularitu, ktorej sa teší vďaka práci v legislatíve, o ktorej sa neprestajne zmieňujú médiá.

Nie je to však sláva, ktorú vyhľadáva, ale služba. Dobré meno dostal ako prídavok, podľa slov Evanjelia. „Hľadajte teda najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť, toto všetko dostanete navyše“ (Mat 6,33).

V procese integrácie Alsaska a Lotrinska, ležia Robertovi Schumanovi na srdci najmä dve oblasti: školstvo a Cirkev. Môže sa oprieť o *Ludové hnutie Lotrinska*, ktorému pomáhal pri rozvoji a ktoré združuje dnes, v roku 1924, okolo 25 000 členov. Zúčastňuje sa na verejných schôdzach a na kongresoch, aby upozornil obyvateľov na štatút školstva, na konkordát a na dvojazyčnosť.

Základné školstvo v Alsasku a Lotrinsku je cirkevné. Deti majú hodiny náboženstva, a preto sú katolícke a protestantské školy oddelené. Rodičia môžu, samozrejme, požiadať pre deti dišpenz z katechizmu. Robert Schuman trvá na tomto špeciálnom štatúte, ktorý však spôsobuje nemalé problémy učiteľom, ktorí odmietajú vyučovať náboženstvo. Hodiny náboženstva totiž dávajú triedni učitelia.

Ďalším špecifickým problémom tejto lokality je dvojazyčnosť. V nemecky hovoriacich oblastiach, ktoré tvoria dve tretiny populácie

v regióne Moselle a pokrývajú celé Alsasko, musia mať deti špeciálne vyučovacie osnovy. Pri príchode do školy väčšina detí hovorí len nemeckým dialektom svojho kraja. Deti, ktoré nepochádzajú z miest, nevedia vôbec po francúzsky. Najľahším riešením pre ne by bolo, aby sa hneď od prvej triedy učili literárnu nemčinu spoločne s francúzštinou. Centralistická ideológia, ktorá vládne v Paríži, odmieta takéto rozumné riešenie, ktoré presadzujú, až na niektoré výnimky, všetci poslanci za Alsasko a Lotrinsko.

Po voľbách v roku 1924 poslanci z Alsaska a z regiónu Moselle pozorne sledujú všetko, čo sa týka školstva a náboženstva. Víťazná Herriotova vláda, ktorá vzišla z ľavicového združenia, hneď zaútočí. Chce zaviesť v týchto oblastiach štátne školy. Boj začína od 17. júna 1924. Na druhý deň Robert Schuman vystúpi v mene 21 poslancov z Alsaska a Lotrinska (spolu ich je 24). Vyzýva vládu aby rešpektovala sľuby, ktoré dala počas vojny, a hovorí o problémoch, ktoré môže takéto opatrenie spôsobiť. Po vystúpení v parlamente sa Schuman aktivizuje vo svojom regióne, kde vystupuje na mnohých schôdzach a zhromaždeniach. Na jednom z nich, 20. júla 1924, v Štrasburgu je prítomných až 50 000 ľudí. Herriot sa stiahne. Bitka pokračuje založením mesačníka *Notre Droit* (Naše právo), ktorý by mal byť „hlasom veriacich a verných z Alsaska a Lotrinska“. Schuman je v riadiacom výbore. V marci 1925 môžeme čítať jeho príspevok, ktorý budúcnosť potvrdí: „*Štátne školstvo je stroj, na sekularizáciu Francúzska. Odmietame to.*“

Robert Schuman ostane verným zástancom naozajstnej a rozumnej laickosti, ale je zároveň otvorený aj pre posvätno a kresťanskú vieru, v ktorej má Európa svoje korene. Evanjelium bolo nástrojom myslenia a základom inštitucionálneho usporiadania v Európe. „Demokracia má evanjeliiovú podstatu,“ hovoril Bergson.

Robert Schuman ostáva veľmi striedmy vo svojich reakciách a postojoch. Keď Ludový front v roku 1936 zavedie opatrenia, ktoré rozduchávajú konflikt okolo školstva, Schuman vyzýva obyvateľstvo, aby si zachovalo chladnú hlavu a nenásledovalo ľudí, „pre ktorých sú osobné a stranícke záujmy dôležitejšie ako všeobecné dobro“. Má podobný postoj ako Monseigneur Ruch, alsaský biskup, ktorý s iro-

nickým humorom, jemu vlastným, hovorieval: „Len nech nám nespadne na hlavu štrasburská katedrála.“

Počas druhej svetovej vojny Robert Schuman dozeral aj na to, aby sa striktnie rešpektoval školský systém v oblastiach, ktoré obsadil Hitler.

Koncentrické kruhy identity.

Dôvodom, prečo Robert Schuman tak horlivo obhajuje osobitosti Alsaska a Lotrinska je, že má vlastnú realistickú a globálnu koncepciu ľudskej národnej identity. Hlavnými zložkami sú rodina, kraj a národ. Veľmi skoro, ešte pred vojnou, sníva o zjednotenej Európe, do ktorej by sa zbíehali jednotlivé národné politiky, zakazujúce v budúcnosti každú vojnu. Hneď po najkrvavejšom konflikte v ľudských dejinách, keď sa blíži hodina zjednotenia, Robert Schuman je pripravený byť priekopníkom novej dimenzie identity, nového koncentrického kruhu, ktorý obopína všetky ostatné. Národnosť Európana sa skladá z kruhov, ktoré sa dopĺňajú a obohacujú. Európan pochádza z lokality, z provincie, z krajiny, ktoré tvoria tri základy jeho národnosti. Európa je štvrtou zložkou. Po stránke kultúrnej je tak už od nepamäti, inštitucionálne sa tak stalo Deklaráciou z 9. mája 1950, v deň, ktorý je zároveň vrcholom politického života Roberta Schumana. Medzi Lotrinčanom, ktorý slúži svojim národným záujmom, hlavne v oblasti školstva, jazyka a Cirkvi, a medzi Francúzom, ktorý bojuje proti autonomistickým tendenciám, ktoré sa manifestujú od roku 1925 v Lotrinsku a najmä v Alsasku, niet žiadneho protirečenia. Pre Roberta Schumana je budúcnosť ľudstva v zjednotení, nie v rozdeľovaní. Zjednotenie, ktoré úzkostlivo rešpektuje národnú a regionálnu identitu. V tejto oblasti je najefektívnejším princípom princíp subsidiarity, ktorý Robert Schuman zdôrazňoval dávno predtým, než si ho osvojila zjednotená Európa. Nebol naklonený silným centralistickým tendenciám vo Francúzsku. Ako poslanec zvolený vo všeobecných voľbách mohol slúžiť regionálnym záujmom, ako člen Národného zhromaždenia národ-

ným záujmom a nakoniec ako protagonista novej, rodiacej sa politickej entity aj celoeurópskym záujmom. „*Som Európan, a predsa chcem ostať Francúz a vo Francúzsku je to Lotrinsko, ktoré je mojou malou vlasťou,*“ hovorieval. Keď v Európe zavládne takáto národnostná koncepcia, konflikty ako napríklad na Korzike alebo v baskických krajinách stratia svoj zmysel.

Dom odpočinku

Až do roku 1924 Robert Schuman býva v centre mesta Metz. V intenzívnom a vyčerpávajúcom živote, aký vedie, hľadá miesto odpočinku, kde by sa mohol venovať meditácii a čítaniu. Miesto vhodnejšie na tiché premýšľanie, ktoré by vyhovovalo jeho povahe.

Aby sa rozptýlil od náročných problémov, často trávi nedele u svojich priateľov Moppertovcov v dedinke Sainte-Ruffine. Edmond Moppert je mladý advokát pracujúci v advokátskej komore, ktorý sa oženil s dievčinou z Neuchêtelu. Je to veľmi erudovaný a kultivovaný pár. Edmond Moppert bojuje po boku Roberta Schumana v Katolíckej asociácii francúzskej mládeže, ktorej Schuman predsedá. V roku 1924 ho vystrieda Edmond Moppert. U týchto šťastných a pokojných manželov, nachádza Robert Schuman trochu z intímnej a radostnej atmosféry, akú vedela kedysi vytvoriť jeho matka v Clausen.

Práve u svojich priateľov sa Robert Schuman dozvedá, že je na predaj dom podobný usadlosti Moppertovcov. Nachádza sa niekoľko kilometrov od Metzu, na kopci v dedine Scy-Chazelles, oproti Sainte-Ruffine. Obe dedinky ležia v údolí rieky Moselle.

Hneď na prvý pohľad sa Robert Schuman zamiluje do skromného prízemného domčeka, pevne postaveného na zemi. Akým šťastím je pre neho tento príbytok na úpätí hory Saint-Quentin! Zdá sa, že bol postavený práve pre toho, ktorý sa neskôr stane „Otom Európy“. Zo záhrady vidieť rieku Moselle, ktorej koryto sa kľukatí na východ a neskôr pri meste Metz sa zatáča na sever. Moselle je symbolická rieka, ktorá pramení vo Francúzsku a ústí v Nemecku. Za

mestom Metz prechádza priemyselnou zónou, preteká Lotrinskom a tvorí hraničnú rieku medzi Luxemburskom a Nemeckom, kde potom odbočuje smerom k mestu Trier a Koblenz, a tam sa vlieva do najeurópskejšej z riek, do Rýna.

Zo svojho nového a definitívneho príbytku Robert Schuman vidí krajinu, ktorá priam vyzýva na meditáciu a snívanie. Rieka evokuje pomínutelnosť vecí vo svete, kde „všetko plynie“, slávne „*panta rhei*“ rozčarovaného Demokrita, ale pripomína takisto i silu pravdy, ktorá je pre Roberta Schumana základom. Nemeniteľná pravda, ktorá je však bez prestania vystavovaná skúške, pretože každá generácia a každý jednotlivec hľadá svoju cestu Evanjelia, ktorá je niekedy tvrdá a bolestivá. Upokojujúce a mierne tvary okolitej krajiny v ňom neustále vyvolávajú hlboké pohnutie. Je to tajomná zhoda medzi stálosťou krajiny a jeho historickou misiou, ku ktorej ho povoláva „Pán dejín“. Zhoda medzi jeho horlivou vierou a medzi prostredím, ktoré ho obklopuje. Ak vyjdeme cez prah domu na pokojnú ulicu, ocitneme sa oproti kláštoru rehoľných sestier a peknému opevnenému kostolíku, postavenému v 13. storočí, ktorý bude miestom jeho posledného odpočinku. Hrobka, ktorá je už teraz pútnickým miestom Európy.

Zdá sa, akoby utešené malé miesto s bohatou históriou na úpätí hory Saint-Quentin trpezlivo čakalo na svojho obyvateľa, ktorý sa nasťahuje do veľmi skromného príbytku. Robert Schuman v tom vidí jemnú pozornosť Prozreteľnosti. Tu strávi najšťastnejšie hodiny svojho politického života, hodiny odpočinku a rozjímania. Tu sa oddáva, hoci zriedkavo, i svojim koničkom, zbiera vzácne vydania kníh a rukopisy.

SCY-CHAZELLES

Dedinka Scy-Chazelles mala za života Roberta Schumana 450 obyvateľov a rozprestierala sa na úpätí hory Saint-Quentin, štyri kilometre od mesta Metz. Vrcholce kopcov kraľujú nad údolím rieky Moselle. Rieka sa lenivo vlní a potom smeruje do Luxemburska a do Nemecka.

Dolný koniec dediny sa začína malým svätým mestečkom, kde je stredoveký opevnený kostol, kláštor a rehoľný dom. Tu sa nachádza príbytok Roberta Schumana.

Dá sa povedať, že existuje tajomná príbuznosť medzi človekom a miestom. Vyvýšená dedinka v Lotrinsku, kde žil a kde je pochovaný Robert Schuman, je akoby stvorená pre zakladateľa Európskeho spoločenstva. Opevnený kostol pripomína duchovné poslanie Európy, kláštor silu modlitby a rehoľný dom misionárske nadšenie. Na druhej strane námestia je celok doplnený domom muža, ktorý ostane navždy jeho dušou.

PRÍBYTOK ROBERTA SCHUMANA

Príbytok Roberta Schumana sa nachádza na nižšom konci dedinky Scy-Chazelles. Je to starý lotrinský dom, jednoduchý a nízky, pevne stojaci na zemi. Obklopuje ho záhrada, naklonená do doliny, kde sa kľukatí rieka Moselle, spojivo medzi Nemeckom a Francúzskom. Rieka pramení vo Francúzsku a ústi v Nemecku.

Robert Schuman kúpil dom v roku 1924 a žil v ňom až do konca života, okrem obdobia medzi rokmi 1940 a 1945, keď dom skonfiškovali nacisti. V záhrade je niekoľko ovocných stromov zoradených do špaliera, ktoré vysadil pred vojnou.

Pohľad z tohto pokojného vyvýšeného miesta vyzýva k rozjímaniu. Rieka pripomína, že príroda spája ľudí a veci. Vody bez rozdielu zavlažujú krajiny a zeme, tak ako aj toto údolie, ktorého úrodné oblasti sa rozprestierajú až k Rýnu. Robert Schuman mi jedného dňa povedal: *„Táto krajina ma utvrdila v mojom poslaní.“* Chcel tým naznačiť, keď použil tieto slová, že išlo o vnútorné volanie?

KAPITOLA 9

„Duch Lotrinska“

Pri harmonizácii legislatívy a administratívy nastáva jedna naliehavá úloha: zachovať ducha obyvateľstva, ktoré bolo prinavrátené Francúzsku. Francúzsku vládne laická tradícia, orientovaná skôr protinábožensky. Vychádza najmä z filozofických prúdov, ktoré vyprovokovali francúzsku revolúciu v roku 1789, a tá sa neskrývane hlásila k slobodomurárstvu, za cieľ si vytýčila oslobodenie francúzskej a európskej spoločnosti od židovsko-kresťanského dedičstva. Obyvateľstvo Alsaska a Lotrinska bolo počas polstoročia ochránené od materialistických vplyvov, ktoré sa skrývali za celkovou laicizáciou spoločnosti. Prvoradou úlohou pre zákonodarcov z týchto oblastí je zachovať toto neporovnateľné dedičstvo. Roberta Schumana upozornil na hroziace nebezpečie kanonik Collin, ktorý bol počas vojny v Paríži a videl škody, ktoré táto ideológia spôsobila vo francúzskom parlamentnom a vládnom prostredí. Robert Schuman je pripravený bojovať, ak niekto siahne na duchovné dedičstvo Alsaska a Lotrinska.

Zákerné útoky prichádzajú. Vtedy Robert Schuman, ktorý má jemnú a mierumilovnú povahu, vystrčí pazúry ako lev. Siahnuť na duchovné dedičstvo Alsaska alebo Lotrinska je ako prehrešiť sa proti svätému princípu. Chráni si poklad, ktorým je pre neho viera, a spomína si, ako bol na to citlivý už od malička, nielen vo svojej rodine,

ale i v škole, kde bolo akoby malé mikrokresťanské spoločenstvo. Je to práve oblasť školstva, kadiaľ prichádza protikresťanský prúd z vládnych kruhov Paríža a útočí na lotrinskú dušu tým, že chce i tu zaviesť súčasnú legislatívu. V Alsasku a Lotrinsku však platí francúzsky školský systém ešte z roku 1850, nazývaný zákon Falloux.

Nedodržané sľuby

Pri prvých príznakoch, ktoré odhaľujú stratégiu na zrušenie zákona Falloux, sa lotrinské a alsaské obyvateľstvo zoradi pod vedením svojich poslancov do bojového šiku. Petícia so stotisíc podpismi je odovzdaná generálnemu komisárovi republiky. V petícii sa žiada, aby bol rešpektovaný cirkevný charakter škôl v provinciách, najmä od učiteľov, ktorí prichádzajú z iných oblastí a vysmieľajú sa v triedach z náboženstva, čo vyvoláva masové rozhorčenie obyvateľstva. Táto ideologická zaslepenosť parížskej autority má nedozerané politické následky. Trpké sklamanie zapríčiňuje vznik autonomistických skupín, ktoré brzdia hladké začlenenie oblastí do Francúzska. Tieto skupiny sú našťastie v menšine. Nevznikli by však, keby Francúzsko rešpektovalo sľuby, ktoré formuloval generál Foch, generál Pétain a generál Joffre, keď hovorili, že národné tradície sú nedotknuteľné.

Počas pripravovanej bitky, je Robert Schuman najaktívnejší z poslancov. Zúčastňuje sa na masových akciách v oboch regiónoch. Spomienky z detstva, keď ho mama vodila do doliny Thur na prázdniny, sú blízke tomu, čo teraz robí nielen len v Lotrinsku, ale spoločne s Alsaskom. Spolu obrátia proti útočníkom ich vlastné zbrane. Plán je pripravený a jeho podstata spočíva v tom, že Robert Schuman predstaví celému Francúzsku výhody, ktoré prináša školský systém v Alsasku a Lotrinsku. Tento plán predpokladá medzi iným i štátnu podporu v závislosti od počtu žiakov, udelenú súkromným školám, ktoré sú vo veľkej väčšine katolícke. Pozmeňujúce návrhy k rozpočtu, ktoré predložili v rokoch 1921 a 1922 alsaskí a lotrinskí poslanci, boli v parlamente zamietnuté. O šesťdesiat rokov neskôr boli tieto opatrenia v parlamente odhlasované pod názvom

zákon Debré. Prorocká iniciatíva sa často naplní, len treba veľa trpezlivosti.

Poslanci z Alsaska a Lotrinska na čele s Robertom Schumanom, vyvíjajú v Alsasku-Lotrinsku veľkú aktivitu za zachovanie konkordátu s Vatikánom. Robert Schuman je ich hovorcom v parlamente, kde vystupuje proti zrušeniu konkordátu. Spojenca nájde v poslancovi z Lyonu, ktorý je v tom období predsedom Rady ministrov. Herriot zaútočí z boku. V máji 1921 sú obnovené diplomatické vzťahy Francúzska s Vatikánom. Herriot pri tejto príležitosti žiada výmenou za to vysporiadanie s konkordátom, ktorý viaže Alsasko a Lotrinsko k Vatikánu. Robert Schuman odchádza do Ríma v sprievode dvoch poslancov z radov kléru, aby manévru predišiel. Nakoniec sa mu to podarí. Štatút škôl i konkordát sú v Alsasku a Lotrinsku zachované. Dodnes platia.

Robert Schuman sa angažuje takisto v prospech kresťanských syndikátov a získa si srdcia väčšiny robotníckej triedy, ktorá ostala verná viere predkov. Táto náklonnosť je zvlášť silná v nemecky hovoriacich častiach regiónu Moselle. Prejavuje sa najmä u železničiarov a baníkov, ako to ukázu i budúce legislatívne voľby.

Materinská reč v centre pozornosti

Od roku 1918 je páľčivým problémom dvojazyčnosť, ako sa to dalo čakať, v nemecky hovoriacich oblastiach Lotrinska.

Otázka je jednoduchá: Má obyvateľstvo, ktoré hovorí nemeckým dialektom, právo na vyučovanie literárnej nemčiny v školách? Až do roku 1918 bola vyučovacím jazykom nemčina. Po víťazstve sa vyučuje len vo francúzštine. Deti, ktoré začínajú školu, nerozumejú ani slovo. Francúzštinu sa naučia len ako-tak. Zostanú napoly negramotné. Nech upadá myseľ, hlavné je, že triumfuje princíp! A princípom je krajina a jazyk: vo Francúzsku hovoríme po francúzsky. Žiaci, ktorí cez prestávku rozprávajú nárečím, dostanú za trest čierne žetón od kamaráta, ktorý ich prichytil. Kamarát špehuje kamaráta, aby mu dal zatratený žetón, len čo jeho ústa prehovorí v mate-

rinskom jazyku. Je to vyučovanie k udavačstvu. Takto to chce pomýlená francúzska byrokracia. Rozum diktuje, aby vyučovanie v Alsasku a Lotrinsku bolo dvojazyčné. Nielen z úcty k ľuďom, ale i z ekonomických dôvodov, pretože čím viac občanov je bilingválnych, tým je to väčší prínos pre krajinu. Ale rozum, bohužiaľ, nehrá veľkú úlohu v konflikte, ktorý má emocionálne zafarbenie.

V Alsasku a Lotrinsku vzniká hnutie s podporou verejnej mienky. Poslanci s Robertom Schumanom na čele, žiadajú aby sa od prvého ročníka na základných školách vyučovala nemčina. Vyučovanie francúzštiny ako jediného jazyka neprinieslo dobré výsledky. Argumentujúc týmto faktom, si Robert Schuman, v súlade so svojou povahou osvoji zmierlivé riešenia. On sám mal v Luxemburgu dvojazyčné vyučovanie, ktoré pokladá za veľmi obohacujúce. Jakobínskej vláde v Paríži predkladá výzvu: *„Dajme Alsasku a Lotrinsku také isté šance ako majú Luxemburčania. Vďaka dvojazyčnosti majú veľké výhody na poli ekonomiky a trhu práce!“*

Márna snaha, pretože jednotný centralizmus triumfuje na celej čiare. Vášň víťazí nad rozumom. Neskôr neurobiológia dokáže, že ideálny vek na výučbu jazyka je od troch rokov až do prvých tried na základnej škole. Aby sa takéto rozumné opatrenie uplatnilo, treba čakať šesťdesiat rokov. Odmietnutie tejto požiadavky poznačilo dve generácie a poskytlo nový argument separatistickým prúdom. Bezpochyby, nepriaznivá doba a politická morálka nedovolila zástancom dvojazyčného vyučovania, aby rozvinuli kampaň v celej sile. To bol prípad všetkých alsaských a lotrinských poslancov vrátane Roberta Schumana.

Johanka z Arcu - svätica vlasti

Cirkev potrebovala päť storočí, aby kanonizovala najdojímavejšiu postavu v histórii Francúzska a v histórii vôbec.

Dňa 17. mája 1920 je konečne napravené dlhé zabudnutie. V Chráme svätého Petra v Ríme pápež Benedikt X. slávnostne vyhlasuje za svätú národnú hrdinku Francúzska. Obeť horiacej hranice

v Rouen je odteraz na všetkých oltároch. V obrovskej chrámovej lodi rímskej baziliky je v prvej lavici osemdesiat senátorov a poslancov, ktorí reprezentujú Francúzsko. Delegáciu vedie historik Gabriel Hanotaux, člen francúzskej Akadémie a bývalý minister zahraničných vecí. Samozrejme Robert Schuman je členom významnej delegácie. Pred jedenástimi rokmi bol po boku svojej matky prítomný na blahorečení Johanky z Arcu. Vtedy bol nemeckým občanom, dnes je francúzskym poslancom! Jeho duša musela prežívať v tento deň, 17. mája 1920, hlboké pohnutie, keď si vybavil spomienku na svoju milovanú matku z roku 1909.

Johanka, pochádzajúca z Lotrinska, nie je len tajomnou hrdinkou, ktorá stelesňovala až do najkrajnejšieho sebaobetovania cnosť vlastenectva, ktoré stmeluje ľud. Symbolizuje i poslušnosť „hlasom“, ktoré ju viedli a radili jej. Bolo to úplné oddanie bytosti do vôle Božej, z ktorej potom Pán môže spraviť účinný a výkonný nástroj v jeho rukách. Je to On, ktorý vedie osud tejto duše, nasmeruje ju tam, kde je najpotrebnejšia a najužitočnejšia pre jej dobro i pre dobro ostatných. Duša, ktorá sa odovzdá Pánovi vesmíru, urýchli budovanie Božieho kráľovstva na zemi. Možno to bolo rozjímanie nad týmto príkladom blahoslavenej Johanky z Arcu, ktoré viedlo Roberta Schumana, aby sa formálne odovzdal do svätej Božej vôle. Bolo to pod vplyvom svätého biskupa Benzlera v rokoch 1903 až 1918, keď Robert Schuman urobil tento krok. Jeho osobná cesta, ako i história Európy mali z toho hojný úžitok. Áno, Pán môže robiť zázraky, keď má v rukách poddajný nástroj. Svätý apoštol Pavol je toho najlepším príkladom. „*Vstaň a vyhľadaj Šavla,*“ povedal Pán učeníkovi Ananiášovi v Damašku, „*lebo jeho som si vyvolil za nádobu!*“ (Sk 9,12).

Akčná viera

Monseigneur Benzler nasmeroval Roberta Schumana k laickému apoštolátu, kanonik Collin mu ukázal cestu k politike. Len čo Robert Schuman zistil, že táto nová cesta zodpovedá Božím zámerom, oddal sa jej telom i dušou. S úfavou mohol konštatovať, že poli-

tika a náboženstvo si neodporujú a nie sú na dvoch rozličných póloch, ale naopak, sú ako dve ruky toho istého tela, ktoré sa dopĺňajú. „Zbližovať sväté s profánnym“ ostane jeho veľkým heslom a cieľom jeho života, ktoré sa od roku 1919 úplne stotožní s angažovanosťou v politike.

Táto angažovanosť nevyklučuje náboženskú činnosť v jej pravom zmysle slova. Popri asociácii *Diecézne diela mládeže*, ktorá má 4 000 členov, predsedá aj *Federácii charitatívnej diecéznej činnosti*. Ešte v detstve ho jeho matka, ktorá mu to neustále pripomínala, viedla k tomu, aby konal dobro. „Je to motor kresťanského života,“ dodáva neskôr. Jeho život nie je uzavretý, ako to býva u mnohých kresťanov, ktorí sa počas týždňa venujú politike a v nedeľu náboženstvu. Naopak, u neho sa mieša politický život s vierou, ktorá ho vedie k budovaniu Kráľovstva, tu na zemi. Budovateľ spravodlivého a ľudskejšieho sveta vedie harmonicky vyrovnaný život. Tento model je v centre existencie mladého poslanca. Vplyv sociálneho nemeckého katolicizmu nie je zanedbateľný vo vízii, ktorú si Robert Schuman postupne buduje o poslaní kresťana na zemi. Na Pánovo volanie, aby sa stal „kvasom a svetlom“, Robert Schuman odpovedá vernosťou Evanjeliu. Tu sídli celé tajomstvo jeho politickej angažovanosti, ktorá sa nedá oddeliť od kresťanskej viery.

Zúčastňuje sa tiež Sociálnych týždňov, ktoré každoročne od roku 1904 organizujú univerzitné semináre o sociálnych otázkach doby. V roku 1919 sú Sociálne týždne v Metzi, v roku 1922 v Štrasburgu. Robert Schuman nie je len poslucháčom, ale sa i aktívne zúčastňuje na konferenciách. V roku 1921 v Toulouse a v roku 1922 v Štrasburgu prednáša o sociálnom poistení a sociálnom zabezpečení ako o potrebe súčasnej doby. Alsasko a Lotrinsko pokračujú v nemeckom systéme, ktorý značne vyniká pred systémami ostatných národov, vďaka činnosti sociálneho katolicizmu. Tento systém je predchodcom systému, zavedeného po druhej svetovej vojne. Za nič na svete by sa obyvatelia Alsaska a Lotrinska neboli vzdali svojho systému v prospech zaostalého režimu, ktorý vládne vo Francúzsku. Tento príklad dokazuje, do akej miery je odôvodnená lokálna legislatíva popri spoločne aplikovanej legislatíve na zvyšnom území Fran-

cúzska. Jednohlasne s alsaskými poslancami Robert Schuman obráňuje zubami-nechtami zachovanie lokálneho systému, ktorý je zapísaný pod etiketou „lokálna zvláštnosť“ a ktorý sa týka školstva, tak ako aj železníc, sociálneho poistenia, poľovačiek alebo špeciálnych predpisov pre jednotlivé profesie.

Podľa modelu Sociálnych týždňov organizuje Robert Schuman v regióne Moselle v rámci diecézy i Sociálne dni, ktoré majú za cieľ vyburcovať verejnú mienku, najmä študentov, k sociálnym otázkam doby. Od roku 1919 sa tu schádza na jeseň asi 50 študentov z rôznych vysokých škôl zo Štrasburgu a z Metzu. Nadväzuje na tradíciu, ktorá bola drahá Monseigneurovi Benzlerovi; ten ju prebral z katolíckych sociálnych štruktúr z oblasti Rýna. Cieľom je vychovať budúce elity, presnejšie politikov. Orientácia a stabilita volebného zboru v Moselle vďaka za veľa tejto tradícii, podobne ako tomu bolo v Nemecku, s výnimkou tragického obdobia nacizmu. Okrem prednášok, ktoré na Sociálnych dňoch vedú advokáti, členovia syndikátov, profesori, sa Robert Schuman venuje otázkam ako napríklad sociálne poslanie štátu, organizácia práce, teória nadobúdania kapitálu alebo úloha profesií v štáte. Robert Schuman po svojom vstupe do politiky zohráva taktiež významnú úlohu v Asociácii katolíckych právnych poradcov, ktorá v parlamente bojuje, medzi iným, aj proti laicistickým tendenciám.

Jeho angažovanosť za obranu kresťanského dedičstva je mnohokrát. Cirkevné veci orientujú jeho politickú činnosť smerom k sociálnej spravodlivosti na všetkých úrovniach a vo všetkých oblastiach, s ktorými má do činenia ako poslanec. Je to kresťanská viera Evanjelia, z ktorej čerpá inšpiráciu.

Pohľad Lotrinska

Robert Schuman je obklopený rastúcimi sympatiami zo strany obyvateľov oblasti Moselle, ako to ukážu i výsledky volieb.

Napriek tomu má nepriateľov, na čele s komunistami, ktorí rozširujú o ňom lži, ako napríklad, že je bývalým kapitánom nemeckej

armády, hoci on nikdy nenosil nemeckú uniformu, pretože bol prehlásený za neschopného vojenskej služby. Alebo napríklad, že bol oddaným posluhovačom rodiny de Wendelovcov, ktorí vlastnili v Lotrinsku metalurgický priemysel. On však, ako dokazuje jeho hlasovanie, vždy hájil ako poslanec verejné záujmy pred záujmami osobnými, i keď išlo o záujmy de Wendelovcov, čo len dokazuje jeho morálny charakter a čestnosť. Stačí spomenúť jeho protesty v afére likvidácie továrne, ktorá patrila Nemcom a ktorú nadobudla rodina de Wendelovcov za zanedbateľnú cenu. Robert Schuman pozdvihne v parlamente svoj hlas proti tejto „lúpeži“ a žiada spätné anulovanie opatrenia. Takisto koná i v afére prenájmu Alsaských a Lotrinských železníc Východnej spoločnosti, ktorú podporuje de Wendel a proti ktorej sa Schuman postaví na odpor. Môžeme citovať veľa príkladov dokazujúcich nezávislosť mladého poslanca, ktorý je však i napriek tomu zákerne napádaný straníckymi médiami.

Medzi nimi sú najmä lokálne denníky *Le Messin* a *Le cri de Metz*, ktorých klamstvá presahujú mieru. Postoj denníka *Républicain* je rezervovaný, nepriateľským mlčaním prechádza činnosť Roberta Schumana, čo je škoda, pretože jeho riaditeľ Victor Demange, má takú istú kresťansko-demokratickú orientáciu ako Robert Schuman. Pravá príčina bojkotu siaha k denníkom *Lothringer Volkszeitung* a *Le Lorrain*, ktoré žiarlili na rýchly vzostup denníka *Républicain a Metz* a *freies Journal*, ktoré riadi Victor Demange, talentovaný žurnalista. Oba katolícke denníky sú zastarané a majú zlú administratívu, zloženú z duchovenstva, ktoré nedrží krok s modernou technológiou. Robert Schuman veľmi trpí týmto stavom vecí, hoci za to nenesie žiadnu zodpovednosť.

KAPITOLA 10

Návrat do rodného kraja

Počas druhého volebného obdobia Robert Schuman pokračuje v započatí diele harmonizácie lokálnej legislatívy s národnou. Medzitým sa stal definitívne vodcom alsaských a lotrinských poslancov.

Prichádzajú voľby v roku 1928. Systém volieb sa však zmenil. Poslanci nie sú volení podľa krajských kandidátskych listín, ale podľa obvodov. Robert Schuman si teda musí vybrať obvod. Keďže nemá auto, najľahším riešením by bolo vybrať si obvod Metz-predmestie. V Metzi býva od roku 1912 a v roku 1924 si kúpil tichú usadlosť v Scy-Chazelles. Voľby by vyhral ľahko, pretože sa teší všeobecnej obľube. On však ide až ku svojim koreňom. Vyberie si vidiecku oblasť Thionville. Odtiaľ pochádza rodina z otcovej strany a on sám hovorí dialektom tejto oblasti. Jeho spomienky z detstva sa viažu k dedinke Évrange, kde sa narodil jeho otec. Hoci mu je dedina naklonená, priemyselnej časti Thionvillu vládnu agresívni komunisti, pre ktorých predstavuje hlavného nepriateľa. Prízemne a lživo ho nazývajú „nemeckým úradníkom“, „sluhom rodiny de Wendel“, „strážnym psom kapitalizmu“. Prvé kolo volieb je nerozhodné. Druhé kolo však vyhrá, získal 8 050 hlasov, zatiaľ čo jeho komunistický protivník len 6 200 hlasov.

Svojou ďalšou činnosťou, svojou odhodlanosťou a zanietením pre svoje poslanie v parlamente, ktoré je pre neho apoštolátom, ako i pre svoju charizmu, si pomaly dobyje i srdcia obyvateľov, ktorí boli dovtedy voči nemu nepriateľskí. V nasledujúcich voľbách v roku 1932 je zvolený už v prvom kole 10 681 hlasmi, čo predstavuje 60% volebných hlasov. Čím viac ho ľudia poznajú, tým je obľúbenejší. Priťahuje mnoho ľudí, ba priam celé obyvateľstvo, ktoré mu ostane verné až do konca života. *Sensus populi*, ktorý sa len zriedkakedy mylí, vycítil jeho bezúhonný charakter a profesionalitu.

Vstup do politickej strany

V parlamente je Robert Schuman členom Republikánskeho a demokratického spolku (ERD) s národným a katolíckym zameraním, ktorý však zastáva veľmi konzervatívnu pozíciu. Ak si vybral túto politickú formáciu, je to preto, aby sa vyhol rozbitiu Lotrinskej republikánskej únie, z ktorej všetci poslanci patria do ERD. Druhým dôvodom je to, že ERD ostala verná Lotrinsku a Alsasku v boji za zachovanie Konkordátu a školského systému.

Pokiaľ ide o jeho politické preferencie, najmä v medzinárodnej a sociálnej oblasti, čím ďalej tým viac ho priťahuje Ľudová demokratická strana (PDP), ktorá patrí do demokraticko-kresťanského hnutia a zaraďuje sa ako predvoj sociálneho katolicizmu. Na politickej šachovnici patrí skôr do stredu. V roku 1932 Robert Schuman opúšťa konzervatívnu ERD a vstupuje do Ľudovej demokratickej strany. Jeho rozhodnutie, ako sa sám vyjadril, ovplyvnil najmä pokrokový postoj strany v sociálnych otázkach, ako i vôľa k medzinárodnej kooperácii. Robert Schuman musí pred voličmi zdôvodniť svoju politickú nevernosť strane. Vo svojom volebnom programe, ktorý predloží pri voľbách v roku 1936, verejnosti zdôrazňuje svoj „nesúhlas s politikou extrémistických blokov a strán, ktoré stavajú jednu časť krajiny proti druhej, ktoré paralyzujú prácu v parlamente, a ktoré navodzujú atmosféru občianskej vojny“. To bol i prípad Národného frontu, ktorý sa v roku 1936 dostal k moci, hoci spoloč-

ne s PDP napomohol sociálnemu rozvoju a podporoval kresťanské hodnoty.

Robert Schuman hrá významnú úlohu v PDP. Tak ako má v povahe, aj tu hrá úlohu zmierovateľa a muža rozvahy a múdrosti.¹ V strane je odborníkom na problémy, ktoré vyvolávajú napätie v Alsasku a Lotrinsku. PDP profituje i z jeho brilantných a presných politických analýz, ktoré sa týkajú nielen otázok práva a súdnictva, ale i sociálneho poistenia, štátnych financií a zahraničnej politiky. V oblasti zahraničných vzťahov je cenným a rešpektovaným poradcom, najmä vďaka svojmu bilingválnemu vzdelaniu, štúdiám v Mníchove a v Berlíne a takisto i vďaka univerzálnemu videniu sveta, ktoré má základ v tomizme a v dejinách, najmä pápežstva.

Je zvláštne, že v roku 1939 Robert Schuman z PDP odchádza. Je pobúrený analýzou, ktorú generálny tajomník strany Fernand-Laurant predstavil na každoročnom kongrese a ktorá sa týka občianskej vojny v Španielsku. Zločiny anarchistov z *Frente Populare*, robotníckymi milíciami zmasakrovaní kňazi, rehoľníci a sestričky, ako aj ideologický charakter vojny prejde tajomník mlčaním. Dnes môžeme s odstupom času povedať, že regionálne médiá podávali o španielskej vojne dosť objektívne informácie, i keď katolícka tlač vyzdvihovala „martýrov Cirkvi“ v republikánskom Španielsku a z tohto dôvodu neskrývala svoje sympatie vojenskému povstaniu. Robert Schuman zdieľal názor, ktorý mu diktovala skôr zranená katolícka viera než geopolitické dôvody. Jeho odchod zo strany sa musí chápať v tomto kontexte, a nie v súvislostiach, ktoré priniesol ďalší vývoj udalostí v Španielsku. Hrozba vojny s nacistickým Nemeckom obrátila jeho pozornosť na nasledujúce tragické udalosti.

Po svetovej pohrome, ktorá začala v roku 1939 v Európe, vstúpi Robert Schuman do Ľudového republikánskeho hnutia, ktoré je nástupcom PDP. Táto politická formácia je takisto orientovaná sociálne, s demokraticko-kresťanským zameraním a s dôrazom na zmierenie a zjednotenie v európskej politike. Ako člen tejto strany môže konečne naplno rozvinúť svoj štátnický talent a poslanie.

¹ Pierre Dumas, poslanec za PDP v Toulouse, citovaný Raymondом Poidevinom v diele Robert Schuman – štátnik.

POLITICKÁ STRANA A STRANÍCKE MYSLENIE

V demokratickej spoločnosti politickej strany združujú občanov a formujú spoločenstvá s rovnakými názormi a záujmami. Naozajstná demokracia nemôže fungovať bez pluralizmu rôznych politických strán. Jednotlivec bez podpory strany je bezmocný. Štát s jedinou politickou stranou je väčšinou autoritársky a často až totalitný.

Každá politická demokratická strana musí byť otvorená dialógu a pripravená robiť kompromisy. Len takto môže harmonicky fungovať štát. *„Vždy som uprednostňoval zmierlivé riešenia a odstraňoval som všetko, čo zbytočne rozdeľuje,“* píše Robert Schuman vo svojom volebnom manifeste v roku 1932. V analýze politickej otázky na prvom mieste rozlišoval to, čo je podstatné a čo nie je. Podstatné v jeho očiach bolo to, čo sa týkalo nemeniteľného princípu morálky alebo viery, „duše ľudu“ – ako rád hovorieval. Rodina, Cirkev a škola patria do podstatnej oblasti života. Keď však nejde o základné princípy, aj tu je žiaduca dohoda a kompromis. Naopak, ak sú to otázky, ktoré sa netýkajú neporušiteľných princípov, a to je väčšina bežných politických problémov, zmierenie a kompromis sú pravidlom demokracie, bez nich nie je možný dialóg, názor menšiny je udusený a víťazi stranícke myslenie. *„Počúvajte pozorne protivníka, ktorý má dobré úmysly, v tom, čo hovorí, je časť pravdy. A táto časť obohatí vaše vlastné názory,“* opakoval „Otec Európy“.

KAPITOLA 11

Príchod katastrofy

Keď prichádza vojna, Robert Schuman je už skúseným poslancom. Prešiel ohňom, ktorý mení na popol všetky ilúzie a sny. Bol to však i očistný oheň, v ktorom sa kalí zlato, čo každý človek nosí vo vnútri, skryté pod tenkým nánosom. Už v roku 1919 si mladý právnik, ktorého si každý vážil pre jeho vieru, bezúhonnosť a kompetenciu, nerobil žiadne ilúzie. Naopak, svojím vzdelaním bol skôr realista a mal averziu voči každej ideológii. Vojna len urýchlila jeho duchovnú zrelosť. Keď mal 34 rokov sa jeho vízie, s ktorými začínal politickú kariéru, skúsenosťou vyhranili a jeho ciele sa jasne definovali.

Dvadsať výnimočných rokov

Bilancia dvadsiatich rokov jeho parlamentného života je jasná a výrečná. Bojoval s odhodlaným zanietením za zachovanie školského systému, z ktorého môže vzklíčiť semeno večnosti v duši každého dieťaťa. Odmietol sekularizáciu spoločnosti, ktorá toto semeno ničí a nahrádza ideológiou, aby uhasila smäd po absolútne, ktorý pociťuje každý mladý človek. Vybudoval titanské dielo, vďaka úlohe, ktorú mal pri zladovaní lokálnej a národnej legislatívy. Napriek jeho príslovečnej skromnosti, je na svoje monumentálne dielo hrdý. Keď

bol členom finančnej komisie parlamentu od roku 1929 a sekretárom v rokoch 1932 až 1936, získal bohaté skúsenosti so štátnymi financiami. V roku 1945, vďaka svojim vynikajúcim schopnostiam, ktoré zaujali Paula Reynauda a Pierra Mendèsu Francea, sa stáva predsedom tejto komisie. Tu bojuje proti devalvácii franku, o ktorú sa snaží Národný front. „*Všetko je nutné zmobilizovať*“, upozornil vládu, „*aby sa zabránilo podvodu, ktorý sa volá devalvácia*.“

Na tomto prípade vidno, že keď treba, povie veci priamo. Napríklad na národnom kongrese strany PDP v roku 1937 prísne hovorí o politike, ktorá sa vedie od volieb v roku 1936, a zdôrazňuje „*ekonomické a finančné výsledky mizerného hospodárenia Blumovej¹ vlády*“. V jeho slovách nie je žiadna demagógia, sú to len suché konštatovania o politike, ktorá síce bola veľkorysá, ale zapríčinila únik kapitálu, devalváciu franku, zvýšenie nezamestnanosti, a čo bolo najhoršie, i nastúpenie „obdobia nenávisti“. Pre toto obdobie je príznačná agresívna kampaň extrémistických pravicových strán, ktorá medzi iným bola i príčinou samovraždy vtedajšieho ministra vnútra Rogera Salengra. Od roku 1920 vynakladá Robert Schuman obrovské úsilie i v prospech kresťanských syndikátov, vďaka čomu ich aktivita v troch východných regiónoch Francúzska narastá. Takisto svojou politickou a pedagogickou činnosťou prispieva k tomu, aby sa sociálne poistenie platné v Alsasku a Lotrinsku rozšírilo i na celú oblasť Francúzska. Takto pripravuje myslenie ľudí na veľkú povojnovú reformu; tá vyústi do sociálneho zabezpečenia, ktoré je hrdosťou francúzskej sociálnej politiky. Vždy keď mal možnosť, presadzoval sociálny pokrok, avšak bez demagogických zásahov a bez zbytočného zafaženia verejných financií. Robil politiku starostlivého otca rodiny, ktorý dozerá na blaho svojich detí a na ich harmonický rozvoj. Jeho politika sa nesie v duchu definície, ktorú sám stanovil: „realizmus, ale bez ideológie“.

¹ Blum (Léon) (1872 – 1950), francúzsky politik a spisovateľ. Vodca socialistickej strany a Národného frontu. (1936 – 1937 a 1938), zodpovedný za mnohé sociálne opatrenia (pozn. prekladateľa).

Morálka a právo

Pokiaľ ide o štát, žiada Schuman konštitucionálnu hĺbkovú reformu. Vládna nestabilita podľa neho kazí životaschopné sily, ktoré sú vo Francúzsku. Príčinu zlého fungovania inštitúcií hľadá v morálnych škodách, ktoré spôsobila vojna. Strata morálky vo verejnom i súkromnom živote je ako vred na tele spoločnosti. Reforma verejných inštitúcií sa stáva nutnosťou. *„Spúšť spôsobená vojnou v oblasti mravov zapríčiňuje porušenie funkčnosti. Kríza parlamentarizmu, nemohúcnosť našej legislatívy, ktorá nevie zabrániť lúpežiam v štátnej pokladnici a hanebným ziskom, zmätok v právomociach, neustále presadzovanie osobných záujmov nad záujmy verejné, to všetko vyplýva podľa poslednej analýzy z jedinej hlavnej príčiny: z hrozného rozpútania všetkých druhov egoizmu, či už cynicky verejne ohlasovaných, alebo opatrne skrývaných, ktoré jestvujú, ale požívajú tajnú záštitu,“* vyhlásil v októbri 1935 na dvanástom kongrese katolíckych právnych poradcov v Nancy.¹ V tomto strete skrytých, alebo otvorených záujmov, by mal štát zohrávať úlohu rozhodcu, ktorý však nepodlieha nijakým politickým, či utajeným vplyvom.

Od tejto obžaloby sa vystriedali dve generácie. Keď ju čítame dnes, zdá sa, akoby sa týkala práve našej doby. To preto, lebo krehký a slabý človek ostáva v každom čase rovnaký. Práve preto musí mať oporu v silnom štáte, ktorý svoju autoritu uplatňuje, ak treba, i nasilu. Robert Schuman však vie aj to, že najlepšie spoločnosti ešte netvorila najlepšie ústavné texty: *„Máme dosť textov, o ktorých nevieme, alebo ktoré prekrúcame,“* povedal na tom istom kongrese v roku 1935. Riešenie? *„Návrat, takisto kolektívny, k hodnotám tradičnej morálky.“*

Právnik je veľmi citlivý na zvrátenosti, ktoré pozoroval pri vykonávaní svojej profesie. Parlamentné komisie si zobrali na starosť vyšetrovania, ktoré mali byť zverené sudcom. Niektoré vyšetrovania

¹ Vyhlásenie z roku 1935 je doteraz aktuálne. Môže slúžiť ako podnet na reflexiu o súdnictve.

vedené magistrátmi boli „neuveriteľne pomalé a nesúvislé“. Množia-
ci sa počet incidentov vrhá podozrenie na nezávislosť a nestrannosť
sudcov. „Dobré právo musí zasahovať rýchlo,“ hovorí Schuman. „Sud-
covia si musia uvedomovať svoje poslanie. Preto im treba vrátiť ich auto-
ritu a zreformovať štatút magistrátov, ktoré musia byť **úplne zbavené
politických vplyvov**.“ Nezávislosť magistrátov je pre Roberta Schuma-
na základným kameňom ich dobrého fungovania. Oddelenie právo-
moci musí byť úplné. Od toho závisí osud spoločnosti a občiansky
mier: „Ak je dôvera v magistráty nenapraviteľne otrasená, už sa nebude
možné odvolať proti ľubovôli a nebude možná obrana voči nepravosti,
násiliu a nespravodlivosti.“ Navrhuje, aby boli do ústavy zapísané vyš-
šie práva, ako napríklad právo na slobodu prejavu a slobodu zdru-
žovania. Deklarácia práv človeka a občana je podľa neho „zastaraná
a inšpirovaná prekonanou filozofiou, ktorej mnohé princípy sú podozri-
vé“. Robert Schuman hovorí, samozrejme, o Deklarácii práv človeka
a občana z roku 1793. Všeobecná deklarácia práv človeka, prijatá
v Národnom zhromaždení OSN 10. decembra 1948, naplní Schu-
manovu túžbu z roku 1935. Bohužiaľ, deklarácia OSN je len zbier-
kou zbožných želaní. Nemá silu zákona. Otázka nezávislosti magis-
trátov od výkonnej moci je stále i na konci tisícročia vo Francúzsku
nevyriešená, napriek nesmelým pokusom od roku 1997.

Poslanie Cirkvi

Ako zapálený katolík má Robert Schuman ten najvyšší ideál
o poslaní Cirkvi v spoločnosti. Cirkev má pripraviť nastolenie Bo-
žieho kráľovstva na zemi, nielen tým, že poskytuje duchovné dobrá,
ale najmä tým, že orientuje ľudí pri hľadaní pokoja a spravodlivosti.
Takisto pripravuje veriacich na ich poslanie v rodine aj v štáte, učí
ich praktizovať „sociálne cnosti“. Od štátu Cirkev žiada, aby rešpek-
toval „jej výchovné poslanie, ktoré je hlavnou zložkou jej morálneho
poriadku“. Úloha Cirkvi sa nedá obmedziť len na praktizovanie
obradov. Má poslanie od Boha zaujímať sa o každého človeka,
o všetkých ľudí. A takisto odmieta štátny monopol v takej oblasti,

akou je napríklad školstvo. Chce byť „útočiskom slobody“, vychovávať ľudí k naozajstnej slobode. Úloha štátu by mala spočívať v riadení inštitúcií, ktoré garantujú občiansky mier a všeobecné právo v posvätnnej oblasti, akou je osobné vedomie a svedomie každého.

V Alsasku a Lotrinsku lokálna legislatíva zabezpečuje rovnováhu medzi štátnymi výsadami a poslaním Cirkvi. Toto však neplatí pre ostatné oblasti Francúzska, kde pretrváva dedičstvo starých konfliktov, zaťažené diskriminačnými opatreniami voči duchovenstvu a cirkevným štruktúram. Robert Schuman sa snaží zmierniť napätie, ktoré existuje medzi štátom a Cirkvou po odluke v roku 1905. Preto navrhuje, aby farnosti mali legálny štatút, ktorý by im umožnil správu majetku, ktorý by slúžil na vykonávanie rôznych aktivít, ako napríklad na publikačnú činnosť, podporu misii a organizáciu púti. Snaží sa tiež liberalizovať zákony z roku 1901, ktoré upravujú podmienky zakladania asociácií. Takisto navrhuje, aby sa v rámci štátneho rozpočtu vytvoril zvláštny „rozpočet pre náboženstvá“, ktorý by nahradil škody, ktoré vznikli v roku 1905 zabráním cirkevných majetkov.

Na prednáške *Sociálnych týždňov* v roku 1938 v Rouen, keď hovoril o slobode Cirkvi, ponúkol celú sériu konkrétnych opatrení, ktoré by mali stabilizovať vzťah medzi štátom a Cirkvou. Ako právnik a poslanec, nehovorí o abstraktných otázkach, ale navrhuje konkrétne východiská zo starého sporu, ktorý trvá už príliš dlho a spôsobuje škody nielen Cirkvi, ale i štátu. Vie, že ako obyvateľ Alsaska a Lotrinska, ktoré sa pripojilo naspäť k Francúzsku, je citlivejší na zlú funkčnosť inštitúcií a to až to takej miery, že to pokladá za neúnosné. Z tohto hľadiska Robert Schuman považuje pripojenie Alsaska a Lotrinska ku Francúzsku za prozreteľnosť, pretože štatút Cirkvi v týchto dvoch provinciách je „oveľa spravodlivejší než osud Cirkvi vo Francúzsku“, konštatuje.

Čo sa týka školstva, Robert Schuman sa zasadzuje o spravodlivé rozdelenie finančných prostriedkov zo strany štátu pre súkromné školy. Od roku 1921 bol spolutvorcom návrhu zákona, podľa ktorého by na každého žiaka školy mal pripadnúť finančný príspevok. Pripojí sa aj k dvom iniciatívam, ktoré poznačili dvadsaťročné obdobie

medzi dvoma vojnami. Spolupracuje s bulletinom *Škola a sloboda*, ktorý vydávajú Asociácie rodičov žiakov súkromných škôl (APEL). Od roku 1933 je tu združených asi 40 000 rodín. Tento orgán odráža rozumné stanoviská zbavené zbytočných emócií, s ktorými sa stoťožňuje Robert Schuman. Lotrinský poslanec trpí, keď vidí, ako sa do oblasti školstva, ktoré by malo byť sväté pre každého Francúza, mieša ideológia a prehnané sľuby. Rodičia by mali mať možnosť vybrať si vzdelanie pre svoje dieťa podľa toho, čo im káže svedomie, a nie štát. Súkromné a štátne školy by mali mať na národnej úrovni rovnaké postavenie. Tu, ako všade inde, uprednostňuje Robert Schuman umiernenú a realistickú politiku. Vášne založené na ideológii sú však prekážkou pre konkrétne návrhy takejto politiky. Treba čakať až do roku 1984 na zákon Debré, ktorý uznáva školský pluralizmus a združuje súkromné školstvo so štátnym. Je to nedokonalý zákon, ale predstavuje určitý pokrok v hľadaní mieru a dohody v oblasti školstva, kde by nemali do hry vstupovať prvky podporujúce zaujatosť dospelých.

Toto rýchle prebehnutie dvadsiatimi rokmi poslaneckej aktivity Roberta Schumana poukazuje na nemenné princípy, ktorými sa inšpiruje: realizmus, umiernenosť, zmierenie. Bilancia jeho činnosti je ohromujúca. On sám si uvedomuje, že je nástrojom v rukách Prozreteľnosti. Preto sa venuje tejto činnosti celým srdcom. Berie ju ako apoštolát.

Na horizonte sa objavujú tmavé mračná. Búrka, ešte hrozivejšia ako tá v roku 1914, sa chystá nad Európou a nad svetom. Je vyprovokovaná ideológiou nenávisti a smrti. Päťročné temné obdobie prinesie najhoršie a najničivejšie masakry v dejinách. Robert Schuman bude tiež vtiahnutý do tornáda, ktoré ovplyvní osobné osudy miliónov ľudí. Vyviazne a podarí sa mu naplniť vysoký ideál, z ktorého budú ťažiť budúce generácie.

KAPITOLA 12

Súženie

Aj keď Robert Schuman venuje veľa pozornosti lokálnej politike, neostáva ľahostajným a neaktívnym voči udalostiam vonkajšieho sveta. Obdobie medzi dvomi vojnami je obdobím stretu dvoch dominujúcich ideológií storočia.

Z hlbokého presvedčenia a prorockej vízie podporuje mierové snahy a jednotu medzi ľuďmi, o ktorú sa snaží Briand¹, ktorý už vtedy sníval o federácii európskych štátov. Robert Schuman podporuje osvietené vízie tohto štátnika, najmä čo sa týka snahy o uzmiernenie s Nemeckom. Vo svojom volebnom manifeste v roku 1928 zastáva „medzinárodnú spoluprácu, ktorá postupne prekoná prekážky, čo jej do cesty kladie egoizmus národov a nedôvera“.

Nacizmus zámerne zničí všetky snahy, ktoré vynakladá Robert Schuman, ktorý chce mier za každú cenu. Hitler chce vojnu. Prekaziac iniciatívu Francúzska a Anglicka, ktoré idú až za hranice rozumu, len aby udržali mier, Hitler dosiahne svoj cieľ. Bleskové víťaz-

¹ Briand (Aristide) (1862 – 1932), francúzsky politik, zakladateľ socialistickej strany Francúzska (1901), z ktorej odišiel v roku 1905. bol 23-krát ministrom, z toho 18-krát ministrom zahraničných vecí. Po roku 1918 sa snaží dohodami v Locarne udržať mier s Nemeckom (1925). V roku 1926 dostal Nobelovu cenu za mier (pozn. prekladateľa).

stvo nad Poľskom, Beneluxom a Francúzskom utvrdia Nemecko v jeho rasistickej ideológii. Zapríčinia aj jeho zaslepenie, ktoré bude príčinou jeho porážky.

„Za šesť týždňov celé storočie“

V posledných mesiacoch Tretej republiky Robert Schuman dostáva svoju prvú vládnu funkciu: skromný post štátneho tajomníka pre vojnových utečencov, na ktorý ho vymenoval 21. marca 1940 Paul Reynaud. Exodus miliónov utečencov počas víťaznej ofenzívy nacistickej armády dodáva tejto funkcii nečakaný rozmer. Robert Schuman neúnavne pracuje najskôr v Paríži, potom, s postupom Nemcov, v Poitiers a v Bordeaux.

Do tej istej funkcie ho dosadí aj maršal Pétain, ktorého prezident Lebrun požiada 16. júna 1940, aby sformoval novú vládu. Hneď, ako je to možné, Robert Schuman prichádza do Vichy¹, aby odovzdal svoje oficiálne funkcie a mohol sa vrátiť späť do Lotrinska. Jeho miesto je tam, pri ľuďoch, ktorých reprezentuje už dvadsať rokov, a to i napriek neistote o osude Alsaska a Lotrinska v Hitlerovom režime. Odovzdáva svoje funkcie a odhlasuje plnú moc vláde maršala Pétaina, ktorá by mala riešiť škody spáchané porážkou Francúzska. V takejto situácii prebieha hlasovanie o odovzdaní právomocí, za ktoré hlasuje väčšina poslancov – 569 je za, 80 poslancov hlasuje proti a 17 poslancov sa zdrží hlasovania. Vývoj budúcej vlády vo Vichy vtedy ešte nik nemohol predpokladať.

„Za šesť týždňov sme prežili celé storočie,“ napísal Robert Schuman svojmu priateľovi Eschebachovi 6. augusta roku 1940, uisťujúc ho,

¹ Názov vlády maršala Pétaina, ktorý sa usadil v mestečku Vichy od júla 1940 do augusta 1944. Pétain, ako šéf vlády, mal plné právomoci a nový štát bol vzdialený demokratickým tradíciám. Prínos štátu bol v tom, že vytvoril voľnú zónu a na nejaký čas udržoval ilúziu nezávislého štátu. Neskôr Pétain po rozhovore s Hitlerom v Montoire v októbri 1940 kolaboroval s Nemeckom, prenasledoval Židov a vytvoril špeciálne Légie proti boľševikom. Vláda vo Vichy padla spoločne s porazeným Nemeckom (pozn. prekladateľa).

že si stále zachoval „nevyčerpatel'nú dôveru v Prozreteľnosť, v silu nepominuteľných hodnôt a v milosť zhora, ktorá mu v rozhodujúcej chvíli určite nebude chýbať. Zjednoíme spoločne naše prosby“.

Nacistický väzeň

Koncom augusta je Robert Schuman opäť v Metz. Ťažké skúšky však nedajú na seba čakať. Hneď po príchode do Lotrinska, 14. septembra, ho zatýka Gestapo. Je to prvý francúzsky poslanec, väznený nacistami. Sedem mesiacov strávil vo väzenskej cele v Metz. Neskôr sa zveruje Rochefortovi: „Viete, že moje uväznenie trvalo presne tak dlho ako to, čo rehoľníci nazývajú Veľkým pôstom? Bol som zatknutý 14. septembra, na sviatok Panny Márie Sedembolestnej. Vychádzal som na Bielu sobotu v noci, keď v Metz zvonili veľkonočné zvonky.“¹

Nevieme, čo priviedlo Gauleitera Bürckela k oslobodeniu väzňa. Možno, že chcel získať pre nacistickú vládu tohto všeobecne rešpektovaného muža, ako to dokazujú i mnohé prosby, ktoré Bürckelovi neustále prichádzali za oslobodenie Roberta Schumana, a to i od bývalých autonomistov, ktorí sa pripojili k nacistickému Nemecu. Gauleiter Bürckel ponúka Robertovi Schumanovi niekoľko významných postov v nemeckej administratíve. On odmieta argumentujúc s nádychom jemného humoru, ktorý však sklamanému Bürckelovi uniká.

Robert Schuman je premiestnený do rodného mesta Gauleitera Brückela do Neustadt-an-der-Weinstrasse, kde býva v stráženej rezidencii. Pomaly si získava dôveru polície, u ktorej sa musí každé ráno hlásiť. Povolí mu vzdialiť sa najprv na jeden deň, neskôr na viac dní. Vždy sa vráti, okrem posledného dňa 1. augusta 1942. Keď nacisti zbadajú jeho útek, je na jeho hlavu vypísaná odmena v hodnote stotisíc mariek.

Utečenec prejde Vogézy v Alsasku. Napokon dôjde do najstaršieho francúzskeho kláštora Ligugé, ktorý založil svätý Martin

¹ Robert Rochefort: Robert Schuman, Vydavateľstvo Cerf, Paríž, 1968, strana 97.

v roku 381 a ktorý v 19. storočí zrekonštruovali benediktíni. Abé dom Basset ho prijme na desať dní a len on jediný pozná jeho skutočnú identitu. Inak sa volá Robert Durenne, pretože Durenne je dievčenské meno jeho matky. A je profesorom na prázdninách. Nenávidí klamstvo, ale veď má predsa právo na meno svojej matky – právo, ktoré je dnes už formalizované. A vždy chcel byť profesorom!

Po niekoľkých dňoch, počas ktorých sa venuje dielam svätého Jána z Križa, ho dopraví kláštorným konským povozom do dediny neďaleko Vernonu, blízko hraničnej čiary. Prechádza hranicou a v Montmorillone, ktorý je voľnou zónou, ho prijme Lotrinčan Robert Holveck – podprefekt. Jeho cieľom je ísť do Lyonu a odtiaľ čo najskôr do Vichy. Do mariánskeho mestečka prichádza 15. augusta práve včas, aby stihol v kostole slávnostnú omšu Notre-Dame-de-Fourvière.

Vo Vichy ho chladne prijme maršal Pétain. Utečenec mu vysvetľuje osud obyvateľov Alsaska a Lotrinska, ktorí sú mobilizovaní vo Wehrmachte, čím sa porušuje medzinárodné právo. Márne sa u maršala domáha, aby mohli títo ľudia aspoň ísť do Francúzska. „Nemáme pre nich dostatok jedla,“ odpovedá mu maršal.

Roberta Schumana ubytuje najskôr niekoľko priateľov, potom sa ponorí do anonymity kláštorov. Všade dokazuje svoje presvedčenie, že Nemecko bude porazené, hoci v lete 1942 má ešte silnú pozíciu. V Neustadte pozoroval, skúmal a napokon sa utvrdil v presvedčení o nevyhnutnej porážke Nemecka.

Vízia do budúcnosti

Už dlho sa Robert Schuman zamýšľal nad situáciou po skončení vojny. V Neustadte, a teraz i na neokupovanom území, prezentuje svoju víziu budúcnosti. Neslobodno premeškať možnosť začať všetko od nuly. Francúzsko a Nemecko sa musia raz a navždy spojiť a byť jadrom zjednotenej Európy. Tí, ktorí počúvajú jeho plány v čase, keď je Nemecko na vrchole sily, ho považujú za rojka alebo utopistu.

Zimu 1942 – 1943 strávi u trapistických mníchov v kláštore Notre-Dame-des-Neiges. Študuje rímske dejiny a učí sa angličtinu, trasúc sa od zimy, s rukami pokrytými omrzlinami. Odtiaľ sa uchýli do la Salette, kde sa s radosťou opäť pohrúži do diela svätého Tomáša Akvinského. V novembri 1943 ho prijme sirotinec Božej Prozreteľnosti v Beauponte v okrese Ain. Je to dvanásť a posledná zastávka jeho tajného putovania. Prišiel sem bez batožiny, pretože dostal naliehavé varovanie o nebezpečenstve. V skromnej izbe, kde býva, sa zaoberá plánmi do budúcnosti, dokonca rediguje projekt francúzskej povojnovej konštitúcie. Renému Jagerovi, ktorý sa v Metzi stane riaditeľom katolíckeho denníka *Le Courier de Metz* a budúcim senátorom oblasti Moselle, hovorí v súvislosti s Nemeckom: „*Tento dravý a dynamický národ treba zviazať reťazovými ohnivkami pevných inštitúcií, aby sa v ňom navždy zadusila jeho vôľa po hegemonii.*“ O niekoľko rokov to bude práve on, ktorého povelajú, aby ukul túto reťaz.

Jeden augustový deň v roku 1944 počuje, ako malé siroty kričia: „Američania, Američania!“ Prichádzajú spojenecké vojská a s nimi po päťročnom temnom období znovu nájdená sloboda!

VÄZENIE

„Väzenská cela je porovnateľná s kláštorňou celou,“ povedal mi jedného dňa Robert Schuman, keď som sa ho pýtal na jeho väzenie v Metz, v rokoch 1940 až 1941. *„Môžete sa modliť koľko chcete a nik vás neruší, tak ako mnísi. Je šťastím, ak máte právo na knihy; vtedy ste v spoločnosti veľkých duchov a dôležitých udalostí. Je to obdobie neustáleho vnútorného dialógu. Sedem mesiacov strávených vo väzenskej cele v Metz od 14. septembra 1940 do 13. apríla 1941, bolo mojimi najintenzívnejšími a najhorlivejšími mesiacmi života. Je zaujímavé, že toto obdobie sa presne zhoduje s obdobím „veľkého pôstu“ rehoľníkov. A je známe, že pôst je časom návratu k sebe, časom askézy a modlitby. Ďakujem Bohu, že mi umožnil prežiť toto silné obdobie. Keď som vychádzal z väzenia, nevediac kam ma vedú, veľkonočné zvony vyzváňali a ohlasovali Zmŕtvychvstanie.“*

Vo svojej cele si Robert Schuman, tak ako mal vo zvyku, čítal a robil poznámky k niekoľkým zväzkom zo šesnástich dielov *Dejín pápežstva od konca stredoveku* od Ludwiga von Pastora. Priniesli mu ich z jeho knižnice v Scy-Chazelles, vďaka láskavému súhlasu Heinricha Welscha, generálneho prokurátora, ktorý pochádzal z tradične francúzskeho mesta Sarrelouis.

KAPITOLA 13

Začiatok štátnickej kariéry

Metz je oslobodený 19. novembra 1944. Škody sú obrovské. Robert Schuman čaká v Évrange, kým sa bude môcť vrátiť do Metzu. Prichádza tam niekoľko dní po oslobodení. Ľudia vedia o jeho príchode a nadšene ho vítajú. Je to pre neho útecha, pretože nový zákon ho zbavuje občianskych práv pre kolaboráciu a zároveň stanovuje, že žiadny člen vlády maršala Pétaina nemôže byť zvolený do nasledujúcej vlády. Robert Schuman bol vo vláde maršala Pétaina štátnym tajomníkom, bez toho, aby sa ho pýtali na názor. Nikdy sa však na zasadaniach vlády nezúčastnil. Hneď ako mal príležitosť dostaviť sa do Vichy, podal demisiu. Navyše, už v septembri 1940 ho uväznili nacisti. Je neznesiteľným škandalom aplikovať na neho tento zákon. Vládne autority však v jeho prípade zostávajú pasívne.

Robert Schuman sa zamýšľa nad svojím návratom do politického života. Vo svojich šesťdesiatich rokoch by mohol robiť aj niečo iné. Ale vo svojom najhlbšom vnútri cíti stále výzvu. V júli 1945 píše istému priateľovi: *„Život bez politickej zodpovednosti je nepochybne ľahší, najmä v zmätku, ktorý teraz vládne. No teraz, viac ako kedykoľvek predtým, nemá nik právo ukrývať sa pred zodpovednosťou. Moje zdravie je v poriadku napriek návalom únavy, ktorá sa však nedá dostatočne vysvetliť úsilím, ktoré zo seba vydávam. Dúfam však, že budem môcť*

čeliť všetkým rozumným požiadavkám. Prosím o to a oddávam sa do rúk Prozreteľnosti.“

Prozreteľnosť je veľká sila, ktorá vedie jeho život. Robert Schuman sa jej úplne zveruje počas celej svojej existencie. Za žiadnych okolností neodbočí z tejto cesty, ktorú mu diktuje jeho viera.

Moje stretnutie s Robertom Schumanom

Roberta Schumana som stretol prvýkrát v nasledujúcej situácii: Práve som sa vrátil z odboja, kde som sa angažoval v politickom boji, oduševnený tým istým ideálom, ktorý ma viedol k tomu, že som v roku 1942 s hrôzou zavrhol nacistickú uniformu, čo zo mňa spravilo dezertéra, odsúdeného na smrť. Je to tragédia, ktorú osud rezervoval Alsasku a Lotrinsku už počas troch generácií. V dňoch 25. a 26. novembra 1944 som bol prítomný pri založení Ľudového republikánskeho hnutia (MRP), ktoré vzniklo z Ľudovej demokratickej strany, založenej v roku 1924, (jej členom bol pred vojnou aj Robert Schuman) a z hnutia Mladá republika, ktoré založil v roku 1912 Marc Sangnier (1873 – 1950). Mimochodom Marc Sangnier bol prítomný aj na zakladajúcom kongrese MRP. Spomínam, aké hlboké pohnutie som pocítil, keď nás tento majster slova a vizionár povolával budovať novú spoločnosť a zmieriť Francúzsko.

Roberta Schumana som stretol v Metzi na ulici François-de-Curel, v jeho kancelárii predsedu Výboru koordinácie vzájomnej pomoci. Komisia vzájomnej pomoci pomáhala utečencom a vysťahovalcom, „malgré-nous“¹, ktorí sa v tisíckach vracali do Lotrinska po útrapách vojny, ktoré stále nemali konca. Bolo to v sivý decembrový deň v roku 1944. Robert Schuman ma prijal veľmi vládne ako krajského delegáta MRP, s poslaním založiť nové hnutie i v regióne Moselle. Dokonca som u starého muža, ktorý sa blížil k šesťdesiatke zbadal i akýsi súcit voči neskúsenému a naivnému dvadsaťdvaročnému mladíkovi, ktorý ho prišiel požiadať, aby vstúpil do rodiacej sa

¹ „Proti našej vôli“ – takto nazývali obyvatelov Alsaska a Lotrinska, ktorí boli násilne zavlčení do nacistickej armády.

strany s demokraticko-kresťanskou orientáciou. „*Neviete, že ma nemôžu zvoliť?*“ spýtal sa ma so smutným a trpkým úsmevom. Vedel som to a poburovalo ma to, keďže som poznal jeho bolestivú históriu počas vojny. Povedal som mu, že som už napísal protestný list Françoisovi Menthonovi, ministrovi spravodlivosti a členovi MRP. „*Mám pocit, že ma chcú odstaviť,*“ odpovedal mi. Nevedel som, že v roku 1939 vystúpil zo strany PDP na protest proti stanovisku k španielskej občianskej vojne. François Menthon bol pritom pred vojnou tiež členom PDP. Počas národného koncilu začiatkom roka 1945, keď som pripomenul Menthonovi „škandál Robert Schuman,“ odpovedal mi: „*Už nepotrebujeme staré šedivé hlavy pred vojnou. Chceme založiť mladé a pokrokové hnutie. To je aj vašim poslaním v Moselle!*“

Počas nášho prvého stretnutia som uistil Roberta Schumana, že my mladí, budeme hrdí, ak sa pripojí k našej strane a bude naším vodcom.

I keď som nedostal pozitívnu odpoveď, nebol som zo stretnutia sklamaný. Odnášal som si obraz bezúhonného, láskavého muža, pre-siaknutého duchovnými hodnotami. Tento obraz som si pamätal už z obdobia môjho dospievania. Vždy, keď môj otec, starý otec či strýkovia hovorili o Robertovi Schumanovi, vždy používali tie najpochvalnejšie výrazy, dokonca sa im zmenil aj tón hlasu. Vyzeralo to, ani čo by vzývali svätca. Preto bola moja prvá návšteva v Metzi vyhradená Robertovi Schumanovi.

Som presvedčený, že obdiv, ktorý som k nemu prechovával, bol dielom osudu. Aby sa Robert Schuman dostal do vysokých funkcií, odkiaľ prišla jeho historická výzva 9. mája roku 1950, musel mať podporu nejakej silnej politickej strany. MRP bola touto nevyhnutnou podporou. Keby bol býval v roku 1945 odstránený ako „šedivá hlava“, jeho politická dráha za IV. republiky by sa pravdepodobne podobala predchádzajúcemu obdobiu za III. republiky.¹

¹ Keď som bol v roku 1966 na kolokviu v Senáte, Alain Poher, predseda Senátu, ktorý bol vedúcim kabinetu Roberta Schumana na ministerstve financií v roku 1946, ma predstavil slovami: „Keby Robert Schuman nebol býval stretol Reného Lejeuna v roku 1944, jeho politický život by sa uberal úplne iným smerom.“ Pro-zreteľnosti posluži každý prostriedok, hoci i nevedomý.

Úder, ktorý mu nespravodlivo zasadili, oddialil jeho vstup do MRP takmer o rok. Udržiaval som s ním stále srdečné vzťahy. Počas prvých volieb do ustanovujúceho zhromaždenia, 21. októbra 1945, som sa odmietol podrobiť príkazu generálneho sekretariátu MRP v Paríži, ktorý hovoril, že sa má vytvoriť jednotná kandidátska listina strany, tak ako tomu bolo i v ostatných krajoch.

Na jar v roku 1945 Robert Schuman, spoločne so svojím priateľom Sérotom, senátorom za oblasť Moselle, zakladá politické miestne hnutie Demokratické združenie Moselle. Bola to čisto volebná štruktúra, ktorá mala poskytnúť zázemie listine s menami Schuman-Sérot vo voľbách do zakladajúceho zhromaždenia. Čo sa mňa týka, v politickom prázdne, ktoré zanechalo Oslobodenie, som pokračoval v rozširovaní MRP v Moselle. Robert Schuman mi diskretné pomáhal a radil mi mená ľudí, ktorí by mohli vstúpiť do strany.

Čas utekal, ale neprávosť spôsobená Robertovi Schumanovi nebola napravená, a to i napriek uisteniam samotného generála de Gaulle, keď sa zastavil v Metzi. Konanie na súdnom dvore bude pozitívne vyriešené, uisťoval ho de Gaulle, predseda vlády, ako i Paul Reynaud, jeho vládny kolega roku 1940. Mesiace utekali a voľby sa už črtali na obzore. Robert Schuman sa odhodlal k tomu, čo nikdy predtým a ani nikdy potom nespravil: bol sebe samému obhajcom. Dňa 24. júla píše generálovi de Gaulle: *„Som nútený objasniť vám túto situáciu, ktorú niektorí chcú, alebo si ju želajú. Je takej povahy, že ruší moju politickú aktivitu. Nezabráni však tomu, aby som naplnil to, čo považujem za povinnosť voči svojej vlasti...“*

De Gaulle ihneď účinne zakročil a aféra sa jednoducho uzavrela. Robert Schuman sa môže prezentovať vo voľbách. Po mojom odmietnutí jednotnej listiny MRP je pripravená spoločná listina RDM-MRP, na jej čele stojí Robert Schuman. Vo voľbách 21. októbra 1945 obdrží 103 hlasov z celkového počtu 264 hlasov, čo je 42,3%; tomu zodpovedajú štyri kreslá zo siedmich. Ústavný projekt zlyhal a sú vyhlásené nové voľby. Dátum je stanovený na 2. júna 1946. Schumanova listina dostala 110 912 hlasov, teda 42,5% z celkového hlasovania, a získala 4 kreslá. Tentokrát je listina už len pod hlavič-

kou MRP. Robert Schuman vstupuje začiatkom novembra do MRP ktorá čaká len na to, aby sa v Metz mohol uskutočniť ustanovujúci snem. Robert Schuman je zvolený za predsedu federácie MRP v Moselle, zatiaľ čo ja som bol zvolený za generálneho tajomníka. Cieľ, ktorý som si stanovil, sa naplnil.

Minister financií

Nová povolebná vláda vymenuje Roberta Schumana za ministra financií. Na prvom ustanovujúcom sneme je zvolený za predsedu Finančnej komisie, pretože bol jedným z mála politikov novej povojnovej generácie, ktorí sa vyznali v štátnych financiách. Majstrovstvo, s akým sa ujal tejto funkcie, tak prekvapilo Pierra Mendèsa Francea, že navrhol jeho meno Georgeovi Bidaultovi, ktorý bol po voľbách poverený zostavením novej vlády.

V tom čase mi povedal: *„Kresťania sa musia lepšie zhostiť svojich povinností, pretože nech robia čokoľvek, musia si uvedomiť, že pracujú pre kráľovstvo Božie na zemi.“*

V roku 1946 je finančná situácia Francúzska znepokojujúca. Deficit, inflácia a zvýšenie cien sú prekážkou pre ozdravenie rozpočtu. Prvou starosťou nového ministra financií je zistiť pomocou auditu, aké je presné postavenie krajiny v tejto oblasti. Má to dve výhody: z auditu sa začne odvíjať reálny a účinný plán a Francúzi môžu podľa konkrétnej situácie v krajine obmedziť svoje požiadavky a nároky. Robert Schuman nariaďuje, aby bol vyhotovený „Súpis finančnej situácie Francúzska“. Posledný podobný súpis sa konal v roku 1925. Cieľom ministra sú dve veci: znovu upevniť hodnotu franku, ktorý klesá, a poznať presné údaje, aby mohol postaviť Francúzsko na nohy v ekonomickej a finančnej oblasti. Tento súpis je najpodrobnejším súpisom, aký bol doteraz vystavený. Robert Schuman rád opakuje odporúčanie iného Lotrinčana, baróna Louisa (1755 – 1837), ktorý bol ministrom financií za Druhého cisárstva: *„Spravte mi dobré financie a ja vám spravím dobrú politiku.“* A Robert Schu-

man dodáva: „*Financie, či už v štátnom rozpočte, alebo v rodinnej peňaženke, nepodliehajú žiadnej ideológii, žiadnej utópii.*“

Zvýšiť príjmy a znížiť výdavky, to je jediná cesta ako nastoliť zdravý rovnováhu. Krajina je už aj tak dosť zadĺžená, a preto nemožno snívať o nejakej ďalšej pôžičke, ktorá je síce ľahkým riešením, ale zatažuje budúcnosť. Minister financií pri rozsahu predpokladaného deficitu predkladá prísne opatrenia. Prikazuje boj proti fiškálnym podvodom. Angažuje sa za zvýšenie produkcie a exportu. Ostatní mu zabránia zvýšiť dane, aby si nepokazili šance vo voľbách, ktoré sú predbežne stanovené na 10. novembra 1946.

„Realizmus bez ideológie“ je politickým heslom Roberta Schumana, ktoré aplikuje i na oblasť financií. Bojuje za vyrovnaný rozpočet a jeho metódou je ortodoxná finančná politika.

Svoju politickú víziu mohol realizovať až v roku 1948. Predpoklady, týkajúce sa štátneho rozpočtu v roku 1948, sú uspokojivé, ale nestabilná vláda IV. republiky mu nedovoľuje riadiť rozpočet. Vláda je odvolaná 21. novembra 1947. Robert Schuman, ktorý si pre svoju rozvahu, povestť múdreho muža a pre presné vedenie štátnych financií, vyslúži úctu v politických a vládnych kruhoch, je povolaný nahraďiť Paula Ramadiera vo funkcii predsedu vlády. Do Matignonského paláca vchádza 24. novembra 1947. Oстане tam až do 29. októbra 1949, okrem malej prestávky v júli a auguste roku 1947.

Na ministerstve financií Robert Schuman zanecháva príjemnú, niekedy až úsmevnú spomienku. Bol príkladom strohosti a prísnosti, ktorú vyžadoval aj pre krajinu. Večer zhasínal svetlá v kridle Richelieu v paláci Louvre, kde sa nachádzalo ministerstvo financií. Keď cestoval vlakom do Metzu, išiel v obyčajnom kupé, bez rezervácie, na ktorú mal zo svojej funkcie právo. Na lístok čakal v rade ako všetci ostatní. „*Neopovrhujeme malými úsporami,*“ hovorieval, „*ich súčet robí veľké financie.*“ O ministerskom aparáte, ktorý sa snažil zredukovať na najmenšiu mieru, hovorieval: „*Nepoznám politika, ktoré mu by nepomútil hlavu zástup policajných ochrancov a zvuk sirén.*“

ROBERT SCHUMAN A POLITICKÉ STRANY

Robert Schuman, ktorý mal od prírody logické myslenie a intelektuálnu presnosť posilnenú tomizmom, nestrpel improvizáciu ani vášeň, ktorá je zdrojom temnoty a neústupčivosti. Politické strany sa však bez výnimky vyznačujú vášnivým zápalom, jednostrannou zaujatosťou, systematickým príklonom, alebo odporom. Nemusi to byť vždy v rovnakej miere, ale tieto chyby sú zväčša spojené s ambicióznosťou.

Keď som v decembri 1944 žiadal Roberta Schumana, aby vstúpil do Republikánskeho ľudového hnutia, povedal mi slová, ktoré ma veľmi zasiahli: „*Našťastie, že sa nazývate 'Hnutie' a nie 'Strana'. 'Hnutie' v sebe zahŕňa dialóg a rešpekt voči názoru druhých, strana má však prirodzenú tendenciu k straníckosti.*“ Toto bolo aj príčinou jeho hrôzy zo slova „militarizmus“, ktoré v sebe zahŕňa slepú poslušnosť voči príkazom a manipulácii cez rôzne slogany. „*Čo to znamená militarista?*“ spýtal sa ma jedného dňa s nesúhlasným výrazom v tvári, keď som mu hovoril o „našich militaristoch“. Takto ma krok za krokom viedol k politickej múdrosti.

Nepopieral nutnosť politických strán a s prešibaným výrazom človeka, ktorého už nič ľudské nemôže prekvapiť, dodával: „*Sú garanciou demokracie a zabezpečujú prežitie tých «najmenej škodlivých politických systémov».*“

ŠTÁTNA SLUŽBA

Hnacím motorom politickej angažovanosti je zväčša ctižiadostivosť, ktorú cíti muž alebo žena a ktorá ich poháňa, aby použili všetky dovolené prostriedky, aby sa dostali na čelo spoločnosti. Inštinkt „vodcu“ drieme v každom človeku. Táto ambícia nie je sama o sebe zlá. Naopak, je to zdravá pohnútka, pretože ľudská spoločnosť je živým organizmom, a ten si vyžaduje riadiaci princíp svojej vnútornej organizácie.

Toto však nebol prípad Roberta Schumana. Do politiky vstúpil proti svojej vôli v roku 1919 pod tlakom okolností a keď spoznal, že jeho zaangažovanosť v politike je výzvou a Božou vôľou, stal sa výnimočne lojálnym služobníkom. To bola i príčina, prečo ostal verný tomuto poslaniu celý život.

Keď sa vďaka svojej kompetencii a bezúhonnosti dostal do vlády, zhostil sa svojej úlohy v duchu služby, ktorá môže byť príkladom pre všetkých. Služiť štátu, znamenalo pre neho slúžiť Bohu. A služobníci Boha sú „označení na čele“ (Zjv 7,3), to znamená, že ich dielo musí byť poznateľné podľa ducha „slobody“, ktorý ich naplňuje, tak ako hovorí apoštol Peter. Konajte „ako slobodní, ale nie takí, čo slobodu majú za prikrývku zloby, ale ako Boží služobníci“ (1 Pt 2,16).

Služiť štátu, znamená byť služobníkom, ale slobodným služobníkom. Rovnako to platí pre všetko, čo kresťan robí alebo k čomu „je povolaný“.

KAPITOLA 14

PRESEDA VLÁDY

V sobotu 22. novembra 1947 je Robert Schuman vymenovaný za predsedu vlády. Hneď v ten istý večer požaduje zvolať zasadanie parlamentu, ktoré by ho uviedlo do funkcie. Jeho vládny program sa dá zhrnúť do dvoch výstižných viet: „Hovoriť jasne a konať rýchlo.“ Počas pôsobenia na ministerstve financií mohol zavádzať presné opatrenia pre konkrétne problémy, ktoré pretrvávajú v krajine: nastoliť vyrovnaný rozpočet, bojovať proti inflácii, ozdraviť národné podniky, zvýšiť produkciu, zabezpečiť sociálnu spravodlivosť a autoritu štátu, ktorú oslabujú často sa opakujúce štrajky. Schuman je zástancom práva na štrajk, ktorý pokladá za legálnu zbraň, poslednú inštanciu, ktorá ak sa používa nesprávne, môže byť nebezpečná. Jeho deklarácia je podporená 412 hlasmi, proti hlasujú len komunisti.

Dňa 27. novembra predstaví svoju vládu v Národnom zhromaždení. Dostane len 322 hlasov, 90 poslancov je neprítomných, hoci predtým jeho deklaráciu podporili. Stranícke a osobné záujmy prevážia nad verejnými. Stojí za povšimnutie, že v Schumanovej vláde sa po prvýkrát na ministerskom poste objavuje žena. Je to pani Poinso-Chapuis (MRP), ktorá je ministerkou zdravotníctva a starostlivosti o obyvateľstvo. Ministerstvo vojnových veteránov zveruje

Robert Schuman mladému ambicióznemu vodcovi malej stredopracovnej strany UDSR, ktorý zastáva tento ministerský post vo veku 31 rokov. Ako sa volá? François Mitterand. Pierrovi Pflimlinovi, ktorý sa stal predsedom vlády o jedenásť rokov neskôr, Robert Schuman ponúka dôležitý post ministra hospodárstva. Štrasburský poslanec post odmieta a navrhuje, aby bol vymenovaný za ministra poľnohospodárstva. „*Veď o poľnohospodárstve neviete nič,*“ hovorí mu Schuman. „*To máte pravdu, asi by som nevedel obrábať pole,*“ odpovedá mu Pflimlin, „*ale veď o to nejde. Vaším cieľom je zastaviť infláciu. A zlo treba vytrhnúť aj s koreňom. Hlavným dôvodom inflácie je nedostatok potravín, ktorý zapríčiňuje zvyšovanie cien a platov a podporuje čierny trh. Na prvom mieste treba bojovať proti chudobe takou ekonomickou politikou, ktorá by zabezpečila rozvoj poľnohospodárskej produkcie... Navrhujem vám, aby ste ma taktiež vymenovali za ministra zásobovania. Ťažko nájdete poslanca, ktorý by bol pripravený prijať túto ťažkú funkciu.*“¹ Prekvapený odvahou a jasnozrivosťou svojho mladšieho kolegu, Robert Schuman súhlasí. Pierre Pflimlin ostáva na ministerstve tri roky. Všetci, vrátane poľnohospodárov, ho jednohlasne považujú za veľkého ministra. Aby zvýšil produkciu, aktivuje komasáciu a podporuje využitie poľnohospodárskych strojov. Poľnohospodárstvo zaradí medzi prioritne financované zložky v Generálnom komisariáte, ktorý slúži ako rámec pre verejné finančné programy. V tom čase je na čele Generálneho komisariátu Jean Monnet. Pierre Pflimlin dá čoskoro vypracovať prvý projekt financovania poľnohospodárstva. Dosiahne značné zvýšenie úverov na rozvoj vidieka, čo umožní Francúzsku dobehnúť svoje oneskorenie v elektrifikácii vidieka, v zásobovaní pitnou vodou, v dopravných sieťach, v rozvoji družstiev, v skladovaní a spracovaní poľnohospodárskych výrobkov, vo využívaní hydrauliky atď.

Rozvoj francúzskeho poľnohospodárstva sa datuje od Schumanovej vlády, a to preto, že sa odvážil zveriť ministerstvo poľnohospodárstva mladému poslancovi, ktorý o poľnohospodárstve nevedel

¹ Pierre Pflimlin: Mémoires d'un Européen, Vydavateľstvo Fayard, 1991, str. 29.

nič, ktorý ale presvedčil starého ostrieľaného politika svojou odvahou a jasnozrivosťou. V ten deň sa v kancelárii Roberta Schumana zrodil nový významný štátnik. Ďalší bezúhonný kresťan s veľkými nárokmi a ideálmi o politike ako o službe a apoštoláte. Rovnako ako Robert Schuman i Pierre Pflimlin vstúpil do politiky nie z ambiciózosti, ale zhodou náhod. Prozreteľnosť si vybrala svoj ďalší „nástroj“.

Hrozba vzbury

Od svojho ustanovenia 27. novembra 1947 musí vláda čeliť extrémne ťažkej situácii. Už od 20. novembra sa šíria štrajky, ktoré zasahujú životne dôležité sektory. Čítiť za tým jednotnú organizáciu. Robert Schuman je rozhodnutý, že sa nedá zastrašiť. „Čeliť,“ tak znie jeho príkaz. Vo vláde začína prevládať nejednotnosť názorov. Daniel Meyer, minister práce, sa chce podvoliť požiadavkám CGT, väčšinového syndikátu, ktorý je závislý od komunistov a vyhráža sa demisiou.

Počas zasadania vlády 27. novembra 1947 prichádza oznam, že generál Leclerc, vojnový hrdina a nádej vojenskej obnovy Francúzska, sa zabil pri leteckom nešťastí. Silný citový šok tejto udalosti prinesie vláde i celej krajine očistu. Roberta Schumana to posilní v jeho odhodlaní. Čelí vzbure s „pokojom a výnimočnou vyrovnanosťou“ (René Meyer).¹ Povoláva 80 000 záložníkov, aby nastolil poriadok a obnovil rešpektovanie slobody práce. Parlamentu, ktorý od 29. novembra do 4. decembra nepretržite zasadá, predkladá „Opatrenia na obranu republiky“. Keď Robert Schuman prichádza 29. novembra na tribúnu v Parlamente, Jacques Duclos, komunistický vodca, kričí: „Pozri-me sa, Nemčúr!“

Rozhodnosť Roberta Schumana však prinesie ovocie. Francúzsko znovu nadobúda dôveru. Štrajky ustúpia. Stúpenci vzbury, cítiac, že prehrávajú, podnecujú sabotáže v dôležitých oblastiach

¹ Minister hospodárstva a financií v Schumanovej vláde a budúci predseda vlády.

krajiny, najmä na železniciach a v elektrárnach.¹ Ich snaha však nevedie nikam. Dňa 9. decembra štrajky skončia, napriek tomu, že CGT podnikol mnoho taktických manévrov, o ktorých niet pochýb, že boli nariadené Kominformou.²

Pokojné a obdivuhodné odhodlanie Roberta Schumana pravdepodobne zachránilo krajinu od programovej sovielizácie. Z tejto skúšky však Robert Schuman vychádza posilnený.³ „*Objavili sme štátnika, ktorý bol schopný dosiahnuť vrchol odvahy a rozumu*“, konštatoval Pierre Pflimlin. Aj generálny tajomník socialistickej strany Guy Mollet vzdal neskôr poctu Robertovi Schumanovi za „*pokojnú silu, s akou čelil buričským útokom z každej strany, ktoré zamerali krížovú palbu na republikánsky režim*“. Tieto kvality umožnili Robertovi Schumanovi o sedem mesiacov neskôr vstup na Quai d'Orsay – ministerstvo zahraničných vecí Francúzska. Bez udalostí v roku 1947 by nikoho nebolo napadlo uvažovať o ňom ako o ministrovi zahraničných vecí. Vzhľadom na jeho povahu a výzor sa zdalo, že sa na túto funkciu vôbec nehodí.

Robert Schuman a Charles de Gaulle

Robert Schuman ako predseda vlády nebojuje len s ekonomickými a finančnými ťažkosťami, ktoré sú príznačné pre povojnové obdobie a ktoré zanechali krajinu v ruinách a v bezútešnom stave. Musí

¹ Čiastočne sprístupnené sovietske archívy poskytli jasné dôkazy o tom, že povstania v roku 1947 boli naplánované v Moskve a vedené Kominformou, ktorá vznikla v tom istom roku. Vtedy sa začala operácia veľkého dobývania Európy Sovietskym zväzom. Francúzsko bolo jej hlavným cieľom. Tak ako aj v iných krajinách, vykonávateľom rozkazov bola komunistická strana riadená z Moskvy.

² Ruská skratka označujúca Informačné byro komunistických a robotníckych strán. Od roku 1947 až 1956, Kominforma určovala politiku komunistických strán v strednej a východnej Európe, ako aj vo Francúzsku a v Taliansku. Jej počiatková fáza od roku 1947 až do roku 1949 bola najagresívnejšia.

³ Prieskum, uskutočnený po krízovom období ukazuje, že 46% Francúzov bolo za Roberta Schumana a 27% bolo proti nemu. Týmto sa ukázalo, že bol najpopulárnejším predsedom vlády za IV. republiky.

čeliť aj politickým nepokojom, ktoré vyvolal svojím vstupom na politickú scénu Generál de Gaulle, keď založil stranu Zjednotenia francúzskeho ľudu (RPF). Generál chodí z mesta do mesta a vo svojich politických prejavoch útočí neustále na „režim hrobárov Francúzska“. Za takýchto okolností je potrebné vzdávať hold bývalému prezidentovi slobodného Francúzska, ktorý pri každom verejnom vystúpení premiestňuje davy ľudí? Socialisti sú proti týmto, podľa nich „fašistickým manifestáciám“, vedeným „buričom“. Robert Schuman hľadá ako obvykle, zmierlivé riešenie. Dosiahne, aby sa kvôli vzdaniu pocty generálovi nemuseli premiestňovať vojenské jednotky, ale ak sú nejaké priamo na mieste, tak sa na manifestácii zúčastnia.

Počas štrajkov v decembri 1947 Charles de Gaulle nepodnikol nič, aby pomohol vláde udržať situáciu pod kontrolou. Robert Schuman urobí chybu a ponúkne Charlesovi de Gaulle aby sa zúčastnil v sprievode iných generálov pohrebných obradov generála Leclerca. Prívrženci de Gaullea vyvolajú v tom istom mesiaci v parlamente búrlivú debatu o prísnych finančných opatreniach a následne požadujú rozpustenie vlády a nové všeobecné voľby. De Gaulleova výzva osloví aj poslancov za MRP. Edmond Michelet vyzýva niekoľkých z nich, aby sa pridali k RPF, ktoré súhlasí s dvojitém členstvom. V MRP sa črtá prúd, ktorý podporuje generála de Gaullea. Robert Schuman znovu hľadá cestu zmierenia a je pripravený stretnúť sa s generálom v jeho rodisku, v Colombey-les-Deux-Églises. Stretnutie sa napokon uskutoční v tajnosti 4. apríla 1948. Schuman je naklonený zjednoteniu oboch národných hnutí pod vedením Generála de Gaulle, ktorý je v jeho očiach silným národným symbolom.¹ Narazi však na rozhodnú opozíciu vo vnútri MRP, najmä zo strany členov svojej vlády, ktorými sú Georges Bidault, minister zahraničných

¹ V tom čase som bol generálnym tajomníkom MRP a hneď od vzniku RPF som sa k nej pripojil. Márne som sa snažil presvedčiť priateľov, aby sa ku mne pridali. Nepovažoval som RPF za novú stranu, ale za hnutie živých síl národa. Politický vývoj vo Francúzsku by sa bol určite uberal iným smerom, keby sa kresťanskí demokrati zjednotili okolo generála de Gaulle v rokoch 1947 – 1948. Svojím odmietnutím si podpísali ortieľ smrti, ktorý sa skončil rozpustením MRP v roku 1963.

vecí, a Pierre-Henri Teitgen, minister obrany. Diskrétna schôdza Roberta Schumana a Charlesa de Gaullea nepriniesla žiadny výsledok. Schuman zdôrazňuje nutnosť prechodného obdobia, ktoré je potrebné na prípravu návratu generála do politiky. Charles de Gaulle je však nedočkavý a vyžaduje okamžité legislatívne voľby. Myslí si, že RPF vyhrá, tak ako tomu bolo i v komunálnych voľbách v roku 1947. Robert Schuman zas realisticky vidí, že nemá žiadnu šancu presvedčiť svojich politických kolegov.

Nepochopenie medzi týmito dvoma mužmi bolo hlboké. Jeho pôvod môžeme hľadať v rozdielnej výchove v detstve. Robert Schuman mal dvojité vzdelanie, nemecké i francúzske, bol otvorený Európe, jej rôznorodosti. Charles de Gaulle bol vychovaný v rodine so silnými katolíckymi a francúzskymi tradíciami, a to v čase, keď v roku 1871 vládla pomstychtivá atmosféra proti víťaznému Nemecku, ktoré ukoristilo Alsasko a Lotrinsko. Charles de Gaulle sa len ťažko zbavoval vlasteneckých zásad, ktoré už po druhej svetovej vojne neplatili. Hoci si vážil lotrinského politika pre jeho bezúhonnosť a umiernenosť, vyhýbal sa mu, pretože ho obviňoval z „nedostatku patriotizmu“. Keď bol po roku 1950 Robert Schuman oslavovaný ako „Otec Európy“, generál povedal tieto kruté a nespravodlivé slová: „Schuman? Nemčúr, Nemčúr bude vždy len Nemčúr.“ Posledné roky života Roberta Schumana zas boli zatienené návratom generála na čelo Francúzska. Schuman bol presvedčený, že budovaniu spoločnej Európy je koniec. Viackrát som ho počul, ako trpko šepká: „*Generál de Gaulle zlikviduje zjednotenú Európu...*“ Môžeme si položiť otázku, či to nebolo práve toto ustavičné napätie, ktoré urýchlilo priebeh jeho mozgovej choroby.

Stal sa však pravý opak toho, čoho sa obával. Dňa 1. júna 1958 bol generál de Gaulle vymenovaný za predsedu vlády, 8. januára 1959 sa stáva prezidentom a vstupuje do Elyzejského paláca. Počas dvoch rokov svojej vlády ani raz nespomenul „Európske spoločenstvo“, iba ak v pojme „spoločný trh“, ktorý bol len obmedzenou víziou budúcnosti, o ktorom sa však vyjadroval pochybovačne. Až počas tlačovej konferencie 23. apríla 1960 vo Washingtone na otáz-

ku amerického žurnalistu prehovoril na všeobecné prekvapenie o európskom zjednotení pochvalnými slovami. Prvé dva roky vo vláde ho presvedčili, že bez zjednotenej Európy Francúzsko prestane hrať vo svete dôležitú úlohu. Vývoj hnutia generála de Gaulle, ktorý začal v roku 1960, však prichádza neskoro a neprináša žiadnu úľavu pre starého muža, ktorý už tápa v temnote mysle. Podstatné však je, že európska vízia, o ktorú sa Robert Schuman snažil od 20-tych až 30-tych rokov, sa nakoniec u ľudí presadila, vrátane Francúzska. Dedičia generála de Gaulle nie sú menej horliví než ostatní. „*Hľa, ako sa môj zármutok mení na radosť,*“ (Iz 38,17) mohol by povedať Robert Schuman, keby žil ešte niekoľko rokov navyše.

„Zákulisné intrigy“

Boj proti inflácii, ktorá je chorobou každej chatrnej ekonomiky, v roku 1947 mobilizuje všetku energiu vlády. Rovnováha medzi cenou a mzdou je narušená prudkým nárastom cien. Všetky opatrenia, vrátane núteného zníženia cien za uhlie a elektrinu, sú neúčinné. Mzdy, zvýšené v novembri 1947, zapríčinili ešte väčšie zvýšenie cien. Vypuknú štrajky. Každý čaká opatrenia v prospech verejnosti. Sú ešte nejaké opatrenia možné v krajine, ktorá sa ťažko spamätáva z katastrofy v rokoch 1940 – 1945? Svetlo nádeje sa črtá na horizonte: štátny sekretár Spojených štátov amerických generál George Marshall navrhol 5. júna 1947 na harvardskej univerzite „program kooperácie“, ktorý by mal pomôcť európskym krajinám urýchliť nápravu škôd zapríčinených vojnou. Marshallov plán, vstúpil do platnosti zákonom z 2. apríla 1948 a urýchlil vývoj 16 európskych krajín, vďaka pôžičkám a darom, prichádzajúcim až 4 roky, do roku 1955, a dosahujúcim výšku okolo 15 miliárd dolárov.

Vládu Roberta Schumana táto pomoc nezastihla. Protichodné záujmy strán, vedúce k zákulisným intrigám, na ktoré správne poukázal generál de Gaulle, chronická nestabilita vlády (priemerné trvanie vlád IV. republiky je 6 mesiacov a 25 dní), opäť ohrozujú výkon-

nú moc. Začiatkom leta 1948 sa rozpor medzi vládnyimi stranami vyostruje. Situácia je spôsobená zhoršujúcimi sa sociálnymi a ekonomickými podmienkami, ako aj odlišnými postojmi k „londýnskym odporúčaniam“, týkajúcim sa budúceho administratívneho a politického usporiadania Nemeckej spolkovej republiky. Pád Schumanovej vlády je bezprostredne zapríčinený vojenskými úvermi, ktoré boli v parlamente odmietnuté hlasmi socialistov. Dňa 20. júla 1948 Robert Schuman podáva demisiu. Jeho vláda trvala osem mesiacov.

Počas necelého roka si vedel Robert Schuman, skromný a uzavretý štátnik, vynútiť autoritu¹ v politických kruhoch a svoju povesť rozšíriť po celej krajine. Dňa 30. augusta ho prezident republiky poveril zostavením novej vlády. Keď vystúpi pred parlament, kritizujú ho za „sklз k ľavici“ v jeho politike a pri zostavovaní novej vlády. „*Je to na vás,*“ odpovedá, „*ak chcete, aby boli tri vládne krízy počas šiestich týždňov. Len si predstavte, aký to bude mať dopad na verejnú mienku v krajine a za hranicami!*“ Napriek jeho výzve i záujmom krajiny, poslanci 7. septembra 1948 vládu odmietnu. V hlasovaní bolo 295 hlasov proti a 289 za. Spojenie komunistických a gaullistických hlasov, ku ktorým sa pridala hŕstka nespokojencov a manipulátorov, dosiahlo svoj cieľ, nestabilitnosť režimu a politické machinácie.

Ďalšia nečakaná a udivujúca výzva nedá na seba dlho čakať.

¹ Robert Schuman mal náboženskú koncepciu autority. Z pojmu „exousia“ v Evanjeliu odvodzoval rodičovskú aj politickú autoritu. „Exousia“ znamená v tomto kontexte: právo vyplývajúce z Božej autority. V tomto zmysle píše aj sv. Pavol: „Niet inej autority ako tej, ktorá je daná od Boha“ (Rim 13,1).

KAPITOLA 15

Minister zahraničných vecí

Hoci sa nominácia Roberta Schumana na ministerstvo zahraničných vecí na Quai d'Orsay môže zdať neobvyklá, Robert Schuman sa už oddávna zaujímal o zahraničnú politiku. Za tento záujem vďačí najmä svojmu dvojazyčnému vzdelaniu, orientovanému na dve rozdielne kultúry, ako aj záujmu o históriu počas štúdií. Ako mladý poslanec často navštevoval Rím, Viedeň, Berlín, Belehrad. V roku 1939 bol pri príležitosti tisícročného výročia svätého Štefana v Budapešti. Pri návštevách sa vždy informoval o politickej situácii danej krajiny. Vďaka tomu sa v roku 1934 pri svojej ceste do Juho-slávie dozvedel o pripravovanom atentáte na kráľa Alexandra, ktorého chceli zavraždiť počas jeho návštevy Francúzska. Informoval o tom ministerstvo zahraničných vecí. Schuman zdieľal mierové vízie a snahu v oblasti medzinárodnej spolupráce, ktoré boli vlastné aj Aristidovi Briandovi. Na rozdiel od väčšiny svojich alsaských a lotrinských kolegov je naklonený prijať v roku 1936 Nemecko do Spoločnosti národov. Jeho volebný program z roku 1928 obsahuje časť venovanú zahraničnej politike. Tam spomína „postupne organizovanú mierovú politiku“, v ktorej budú mať kľúčovú úlohu bilaterálne dohody a Spoločnosť národov. Vo svojom vyhlásení odsudzuje tiež „nedôveru a egoizmus národov“, ktoré brzdia medzinárodnú spoluprácu. Ako vidieť, jeho politická vízia ďaleko presahuje hrani-

ce. Ak doteraz nezasiahol v medzinárodných otázkach, bolo to preto, lebo nespadali do jeho oblasti.

Naivný muž na Ministerstve zahraničných vecí?

Príchod Roberta Schumana na ministerstvo zahraničných vecí sprevádzajú skeptické a ironické komentáre v médiách. Hovorí sa v nich o „mníchovi na ministerstve zahraničných vecí na Quai d'Orsay“ a o „podivnej prítomnosti pobožného a priameho kresťana na ministerstve plnom pretvárk“. „Mních“ ostane na ministerstve štyri a pol roka, od júla 1948 do januára 1953, a prežije pád ôsmich vlád. Je to exponovaná funkcia, ktorá však zároveň poskytuje veľký priestor iniciatíve ministra. Robert Schuman tu dosiahne vrchol svojej politickej kariéry, ba presnejšie vrchol života. Počas IV. republiky neexistovala „vyhradená oblasť“ prezidentovi republiky. Minister zahraničných vecí, v súlade so svojou osobnosťou a víziou, má voľnú ruku. Vďaka dlhoročným skúsenostiam, Robert Schuman pozná praktiky a postupy starých rutinovaných politikov. Začiatkom mája 1950 ich výborne využije.

Prečo bol Robert Schuman vybratý v júli 1948 na vychytený post ministra zahraničných vecí? Georges Bidault, ktorý vykonával túto funkciu od 16. septembra 1944, je opotrebovaný. V otázke londýnskych dohôd ho obviňujú z ľahostajnosti. Dlhá prítomnosť na tomto poste z neho spravila akéhosi vládcu v strane MRP. Po Bidaultovom odchode, vďaka dobrej povesti, ktorú získal ako predseda vlády, sa Robert Schuman prejaví ako ideálny kandidát na funkciu ministra zahraničných vecí.

Keď Robert Schuman prichádza na ministerstvo zahraničných vecí, svet si delia dva nepriateľské bloky – demokratické krajiny na jednej strane a sovietsky blok na druhej strane – ktoré práve vstúpili do fázy vyhroteného nepriateľstva. Studená vojna vrcholí. Uprostred rivality nabitej hrozbami, vrátane nukleárnej vojny, vyvstáva nemecká otázka.

Robert Schuman zdedil kontroverzné spisy. Pozícia Francúzska je nezlučiteľná s pozíciou Veľkej Británie. Dňa 10. decembra 1944 Charles de Gaulle podpísal so Sovietskym zväzom dohodu o protinemeckom spojení, ktorá má trvať 20 rokov. Dohoda stanovuje, že žiadna z dvoch strán „neuzavrie zmluvu a nezúčastní sa žiadnej koalície, ktorá by bola zameraná proti jednej z dvoch strán“. Keď sa Robert Schuman ujíma funkcie na ministerstve zahraničných vecí, táto dohoda je stále v platnosti. A keď 4. apríla 1949 podpisuje v mene Francúzska Atlantický pakt¹, Sovietsky zväz protestuje proti Francúzsku pre porušenie protinemeckej dohody z roku 1944. Francúzska komunistická strana spustí búrlivú kampaň², zameranú najmä proti Robertovi Schumanovi.

V Sovietskom zväze Stalin riadi železnou rukou svoju obrovskú ideologickú ríšu a satelitné krajiny vedené komunistami otrocky poslúchajú. „Červený cár“ manipuluje figúrky na celosvetovej šachovnici, podnecuje revolúcie, vraždí a bez zábran týra vlastných ľudí. Ako svoj temný cieľ si vytýčil začiatok univerzálnej revolúcie. Nech ľudia hynú, podstatná je Idea zosobnená v Strane! Všade na svete bez výnimky komunisti uznávajú Stalinove metódy a sú presvedčení, že sú najlepším prostriedkom na ceste k všeobecnému blahobytu a k obrodeniu ľudstva. Veľká časť francúzskych intelektuálov podľahne spevu marxisticko-leninskej Sirény. Prvé ohromujúce víťazstvo slávi Stalin v rokoch 1947 – 1948. Postupne sa k jeho ríši pridáva Rumunsko (december 1947) a Československo (marec 1948), ktoré sú zmanipulované miestnymi komunistickými stranami. Bul-

¹ Z Atlantického paktu (Washingtonskej zmluvy) vzniklo NATO. Jeho cieľom je obrana územia všetkých členských demokratických krajín, ako aj obrana spoločných hodnôt. V roku 1997 sa pridalo k nemu aj Poľsko, Česká republika a Maďarsko. S Ukrajinou a Ruskom je podpísaná dohoda o spolupráci a dobrom susedstve.

² Tak ako 27. novembra 1947 pri neúspešnom uvedení Schumanovej vlády, aj teraz je jeho búrlivým odporcom mladý marxistický filozof, poslanec za Tarn, Roger Garaudy. Pôvodne bol protestantom, neskôr prešiel na ateizmus, vrátil sa k protestantizmu a na konci 70-tych rokov sa obrátil na islam. V roku 1981 publikoval knihu Islam obýva našu budúcnosť.

harsko a Poľsko sú pod jeho nadvládou už od skončenia vojny. Zanedlho sa pridáva i Nemecká demokratická republika a Maďarsko. Železná opona sa rozprestiera od Baltiku až k Čiernemu moru. Jediný Tito sa odváži v roku 1948 odporovať Stalinovi.

Vie, že je „nástrojom“

V tejto nebezpečnej a protichodnej situácii Robert Schuman začína vykonávať svoju funkciu na ministerstve zahraničných vecí. Silnejšie než kedykoľvek predtým nosí v srdci starý sen, ktorý sa Aristide Briand pokúšal uskutočniť pred vojnou a ktorý viackrát predostrel nedôverčivým poslucháčom: sen o zjednotenej Európe. Historický proces nemôže začať inak, než zmierením Francúzska a Nemecka.

Robert Schuman si živo uvedomuje Božiu úlohu v ľudskej budúcnosti. *„Pánmi dejín nie sú tí, ktorých je vidno v popredí javiska. Oni môžu beh dejín len čiastočne usmerniť, nemôžu mu však dať definitívnu orientáciu. Je len jeden „Pán dejín“, ktorý definitívne usmerňuje ľudské osudy podľa svojho plánu a to je Všemohúci Boh. On si vyberá svoje nástroje spomedzi všetkých ľudí dobrej vôle,“* zveril nám v roku 1946 Robert Schuman v priebehu schôdze šéfov strán združených v MRP v meste Metz. Keď prvýkrát prechádzal dverami svojej novej pracovne na ministerstve zahraničných vecí, určite si uvedomil, že bol vybraný ako nástroj. *„Všetci sme nástrojmi, hoci nedokonalými, ktoré slúžia Prozreteľnosti na naplnenie veľkých zámerov, ktoré nás presahujú,“* napísal neskôr.¹

Medzi francúzskymi politikmi nebol po vojne nikto, kto by poznal Nemecko tak dobre ako on. Len málo bolo takých, ktorí mali jasnú predstavu o budúcnosti. Bolo treba začať od Nemecka. Francúzsko malo byť hybnou silou zmierovacieho procesu. Robert Schuman bol pripravený podujat sa na toto veľké dobrodružstvo. *„Keď*

¹ Robert Schuman: Pour l'Europe, Vydavateľstvo Nagel, 1963, str. 57

sme po vojne položili prvé základy európskej politiky (...), spolupráca medzi Nemeckom a Francúzskom bola pre Európu hlavným problémom; bez Nemecka takisto ako bez Francúzska, by nebolo možné budovať Európu“.¹

Bol vďačný Bohu, že si ho vybral ako nástroj na naplnenie politického diela, ktoré nemá v dejinách obdoby. Cítil, že ide o výnimočnú etapu v ľudských dejinách.² Bol rozhodnutý zasvätiť tomuto historickému cieľu všetky svoje vedomosti a skúsenosti.

Koľko prekážok a nástrah treba prekonať! Od skončenia nacistickej hrôzy ubehlo len päť rokov a odporcovia Nemecka sú roztrúsení po celej politickej scéne. Ak k nim pridáme ešte komunistov a gaullistov, každý plán spojenectva s Nemeckom je odsúdený na zánik.

Pozitívnu stránkou je postoj Spojených štátov amerických, ktoré chceli za každú cenu integrovať Nemecko do spoločenstva demokratických štátov, ako obranu proti Sovietskemu imperializmu. Washington vyvíja neustály tlak na spurné krajiny, medzi ktorými je aj Francúzsko. Vo svojom najhlbšom vnútri sa Robert Schuman teší tomuto tlaku, ktorý zohrá rozhodujúcu úlohu v záverečnom víťazstve. Navyše, ako ďalší znak Prozreteľnosti, koncom roka 1949 sa medzi štátnym americkým tajomníkom Deanom Achesonom a Robertom Schumanom zrodí silné priateľstvo.³

Treba odstrániť všetko, čo bráni zblíženiu Francúzska s Nemeckom. V centre rozporov medzi oboma krajinami je problém Saarska, ktorý po vojne umelo vytvorila francúzska vláda. Osobné priateľstvo opäť spraví zázraky.

¹ *ibid*, str. 109-110

² Pamätám si, ako v auguste v roku 1948, počas jeho prvého vikendu v Scy-Chazelles, bolo na ňom vidieť radosť a hrdosť.

³ Vo svojich Pamätiach píše Dean Acheson, že až po roku si uvedomil ohromujúci dosah myšlienky Roberta Schumana. Ich priateľstvo sa zrodilo práve z tohto obdivného konštatovania.

Toto puto si vytvorí Robert Schuman s Konrádom Adenauerom, ktorý je od neho o desať rokov starší. Po prvýkrát sa títo dvaja muži stretnú v auguste v roku 1949 v meste Koblenz. Adenauer bol v rokoch 1917 – 1933 starostom v Kolíne. Keď sa nacisti dostali k moci, vyhnali ho z radnice a dvakrát ho väznili. Na konci vojny sa znovu vrátil do svojho úradu v Kolíne, avšak v októbri 1945 bol britskou okupantskou administratívou vylúčený pre „neschopnosť“, napriek tomu, že bol uznávaný ako „najväčší špecialista na lokálne záležitosti v Nemecku“¹.

Robert Schuman sa s ním stretne súkromne. Adenauer je v tom čase prezidentom Kresťansko-demokratickej strany západného Nemecka a medzi iným predsedá i provizórnej parlamentnej rade troch okupovaných zón. Je jedným z kandidátov na funkciu kancelára, ktorá bola vytvorená mesiac po prvých legislatívnych voľbách. Adenauer prevažnou väčšinou hlasov vyhráva voľby.

Pre toho, kto vidí dejinné udalosti vo svetle Božích zámerov, tomu sa stretnutie týchto dvoch mužov musí zdať ako dielo Prozreteľnosti. Obaja pochádzajú z pohraničného územia, poznajú dobre susedný národ a chovajú k nemu sympatie, sú zapálení za katolícku vieru, ktorá charakterizuje ich politické vízie. Obaja sú skromní, jednoduchí, majú záľubu v dejinách a v literatúre, ako aj jemný zmysel pre humor, ktorý im pomáha udržať si nevyhnutný odstup od ľudí aj od problémov. Dôležitým detailom je i to, že môžu komunikovať priamo, bez tlmočníka. Obidvaja sú takisto známi svojou bezúhonnosťou a priamosťou.

Boh, „Pán dejín“, má k dispozícii dve výnimočné osobnosti, cez ktoré môže naplniť zámer, ktorý ich presahuje. Ak k nim prirátame ešte tretieho, Alcida De Gasperi, predsedu talianskej vlády, ktorý sa im podobá pôvodom, vierou a ideálmi, máme znovu, zásahom Prozreteľnosti, povojnú víťaznú trojicu.

¹ Robert Schuman, *Pour l'Europe*, str. 93

Tajná dohoda.

Robert Schuman nestráca čas. Mesiac po víťazstve Konrada Adenauera vo voľbách na post kancelára prichádza do Bonnu. Rozhovor medzi ním a kancelárom nebol zverejnený. Dvaja politici hovoria o znepokojujúcom probléme Saarska, ktoré je v zóne okupovanej Francúzskom a je prakticky nezávislé od Nemecka. Má svoju vlastnú ústavu, svoju vládu aj parlament. Ekonomika a finančné záležitosti sú v rukách Francúzska. Táto situácia je výsledkom pomýlenej vízie budúcnosti. Robert Schuman vidí, že takto spravované Saarisko bude neprekonateľnou prekážkou pre zmierenie Francúzska a Nemecka, a následne aj pre zjednotenie Európy. Túto prekážku treba odstrániť za každú cenu. No treba postupovať veľmi opatrne, neuraziť samolúboš autorov tejto nerozumnej zastaranej koncepcie a pomaly prevychovávať verejnú mienku – poskytnúť jej vzrušujúcu perspektívu do budúcnosti.

Aby Robert Schuman dosiahol svoj cieľ, musí si zvoliť stratégiu malých krokov. Prirovnáva ju k snahe prejsť cez dravý prúd. Aby sa človek dostal na druhú stranu, musí sa pred tým, než položí nohu, uistiť, že stúpa na pevné a stabilné miesto. A v žiadnom prípade neslobodno predčasne odhaliť konečný zámer. Keď bol Robert Schuman s nami v Metzi, často nás varoval pred politickou naivitou. Neváhal citovať príklad Ježiša, ktorý tiež zatajil svojim učeníkom niektoré veci: *„Ešte veľa vám mám toho povedať, ale teraz by ste to neznesli“* (Jn 16,12). Netreba ľuďom povedať cieľ a etapy, ktoré k nemu vedú, keď ľudia nie sú pripravení ich prijať. Odhaľovanie musí byť postupné. Prefíkanosť? Nie, jednoducho len *„sancta prudentia“* (svätá rozvážnosť). Keby bol začiatkom mája Robert Schuman odhalil svoj plán, nepriateľské sily by ho úplne zničili.

Vďaka poznaniu ľudí a politického prostredia si Robert Schuman volí taktiku zakrývania. Aby sa odstránila saarska prekážka, treba veľa trpezlivosti a dlhé mesiace čakania. Len čo je cesta voľná, Robert Schuman môže začať veľké dobrodružstvo. Pätnásť dní, ktoré uplynú od 29. apríla 1950, veľa zavážia na váhach dejín. Dňa 9. mája sa jeho ideály zrealizujú. Bude to vrcholné naplnenie jeho

poslania a misie. Tým, že sa úplne oddal do rúk Prozreteľnosti, s radostnou túžbou po službe, Boh si ho mohol vyvoliť za svoj nástroj. Vo Francúzsku bol pravdepodobne jediný, ktorý mohol túto úlohu splniť. Dean Acheson, štátny tajomník USA, ktorý v týchto kritických okamihoch Schumana podporoval, vo svojich Pamätiach píše: „*Schuman mal víziu zjednotenej Európy v čase, keď bolo vo Francúzsku mimoriadne ťažké mať vôbec nejakú víziu.*“¹

¹ Pre lepšie pochopenie udalostí a okolností, prečítajte si prvú kapitolu tejto knihy.

KAPITOLA 16

Európske mesto

Deklarácia z 9. mája 1950 je základným stavebným kameňom zjednotenej Európy. Každý rok zjednotená Európa slávi 9. mája svoje narodeniny. Postupne sa tento deň stáva dňom Európy.

Keď Robert Schuman oznámil svetu text tejto historickej Deklarácie, mal presnú víziu o príčinách a dôvodoch, ktoré nútia Európu zjednotiť sa. Bola to síce intuícia, ale rozumne zvážená. Časť týchto dôvodov sa jasne ukáže až v nasledujúcich rokoch a desaťročiach. Dňa 2. marca 1951, počas konferencie v Klube veľvyslancov v Paríži, Robert Schuman vysvetľuje svoju koncepciu.¹ Jeho analýza je mimoriadne prezieravá a ani o polstoročie neskôr nestráca nič zo svojej predvídavosti

„Žiadna európska krajina nie je schopná,“ povedal vtedy Robert Schuman, „v rámci svojich hraníc uspokojiť (svoje) potreby, vyriešiť (svoje) vnútorné problémy vlastnými ekonomickými a vojenskými silami. Rozdrobenie Európy sa stalo anachronizmom, nezmyslom a herézou.“ Vo svete, kde sa formujú bloky, Európa sa musí zjednotiť. Nebezpečenstvo sovietskej totality, priemyselný a technologický vývoj vyžadujú koordináciu aktivity európskych krajín, ako aj „zriek-

¹ Presné znenie textu je publikované v časopise *Conférences des Ambassadeurs* číslo 51, marec 1951.

nutie sa režimu izolácie a individualizácie“. Krajiny sa musia oslobodiť od „krátkozrakého egoizmu“. Metóda bilaterálnych dohôd na dosiahnutie tohoto cieľa je už dávno prekonaná. Potrebne sú nielen zmluvy, stanovujúce povinnosti, ale takisto aj „*inštitúcie, vybavené nezávislou a vlastnou autoritou, (...) s jasne definovanými právomocami*“. Jednotlivé záujmy národov sa zlučujú so spoločným záujmom, takisto ako sa záujem občanov zhoduje so záujmom národa. Na báze takýchto iniciatív treba vybudovať „*spoločnú koncepciu budúceho európskeho mesta, (...) celkové riešenie, ktoré bude stále prítomné v našej myslí*“. Európske inštitúcie musia vznikáť postupne „ako prvky budúceho súdržného celku“.

Budovať slobodný svet

Robert Schuman sa ako minister zahraničných vecí snaží uviesť do praxe zásady budovania Európy, ktoré sú výsledkom jeho úvah. Dňa 4. novembra 1950 podpíše v Ríme, v mene Francúzska, Európsku konvenciu pre zachovávanie základných ľudských práv a slobôd. Táto konvencia, o ktorú sa Robert Schuman veľmi zasadzoval, je pre zúčastnené štáty právne záväzná, na rozdiel od Všeobecnej deklarácie ľudských práv, ktorá bola vyhlásená OSN 10. decembra 1948. Deklarácia OSN proklamuje občianske, politické, sociálne, ekonomické a kultúrne práva, avšak bez súdnej právomoci. Následne, na jej základe, môžu vzniknúť potrebné regionálne zmluvy. Vďaka Európskej konvencii, ktorá má silu zákona, môže Európa slúžiť ako príklad celému ľudstvu. Národy sa vyvíjajú v rytme desaťročí. Hoci Francúzsko je koliskou ľudských práv, predsa aj ono má problém pretransformovať do bežného života princípy Európskej konvencie, ktorá je ratifikovaná až v roku 1974, teda desať rokov po smrti jej signatára. Od podpisu po ratifikáciu ubehlo štvrté storočie.

Európska konvencia je zastrešením národných právnych štruktúr. Jej dodržiavanie garantuje Európsky súd pre ľudské práva.

Tvorcom Európskej konvencie je Rada Európy, ktorá sa zrodila 20. júla 1948 z návrhu francúzskej vlády, ktorej predsedom bol

Robert Schuman. Rokovania prebiehali od septembra 1948 do mája 1949, pod záštitou Roberta Schumana, ktorý sa medzitým stal ministrom zahraničných vecí. Minister sa snažil najmä odstrániť prekážky, ktoré neustále stavala do cesty Veľká Británia, pretože sa bála o svoju národnú suverenitu a obmedzenia svojich parlamentných právomocí. Z väčšej časti sa mu to podarilo, okrem podmienok volieb do Rady Európy. Robert Schuman úzko spolupracuje s Konrádom Adenauerom a ako sídlo parlamentu navrhuje Ernestovi Bevinovi, ministrovi zahraničných vecí Veľkej Británie, Štrasburg – symbolické mesto francúzsko-nemeckého zmierenia.

Rada Európy a Európska konvencia ľudských práv sú dva zo základných „prvkov budúceho súdržného celku“. Pred sovietskym totalizmom si musí svet, a najmä Európa, ktorá je zvlášť ohrozená, zabezpečiť obranu. Severoatlantická aliancia je tretím prvkom celku. Robert Schuman bojuje za jej vznik ako predseda vlády a neskôr ako minister zahraničných vecí. On podpísal 4. apríla 1949 v mene Francúzska vo Washingtone ustanovujúcu zmluvu Severoatlantickej aliancie. Dňa 18. marca 1949 ho vláda poverí, aby predstavil myšlienku Severoatlantickej aliancie Francúzom. V rozhlasovom prejave poukáže na výhody, ktoré pre Francúzsko plynú z členstva v NATO a zároveň hovorí o vojenskej pomoci Spojených štátov amerických. Zdôrazňuje najmä to, že nezávislosť Francúzska ostane zachovaná a že z členstva neplnú nijaké tajné záväzky. Členstvo v NATO je pre neho „základným príspevkom ku konsolidácii mieru vo svete“. O polstoročie neskôr sa táto organizácia naozaj stala tým, čo Robert Schuman vtedy o nej predpovedal.

NATO od svojho vzniku pomáha „naštartovať“ budovanie Európy. Spojené štáty americké sa zasadzujú za prijatie Nemeckej republiky do spoločnej obrany slobodných krajín, proti rozpínajúcemu sa Sovietskemu zväzu. V tomto smere vyvíjajú tlak aj na krajiny západnej Európy, najmä na Francúzsko, ktoré sa prieči takejto integrácii. Tu tiež treba napredovať opatrne a postupne. Robert Schuman v duchu blahorečí tlaku Spojených štátov amerických. Pomocou je i spojenectvo s Deanom Achesonom, americkým štátnym tajomníkom, ktoré však Robert Schuman verejne nespomína.

Je verný vláde a jeho stanoviská odrážajú jej postoj. Nie je to alibizmus, je to nevyhnutná opatrnosť v prejave až do tej doby, kým verejná mienka nebude pripravená prijať nové fakty.

Znovu vyzbrojiť Nemecko?

Otázka, ktorá zamestnáva Roberta Schumana a vyjadruje hĺbku jeho mysle, je opätovné ozbrojenie Nemecka, päť rokov po porážke Wehrmachtu. Najviac sa obáva, že znovu vznikne veľmoc, ktorá sa za vhodných podmienok stane ozbrojeným ramenom nového politického konfliktu. Konrád Adenauer zdieľa podobný názor.

Američania však tlačia k ozbrojeniu Nemecka. Bezpečnostné a obranné dôvody vzhľadom na Sovietsky zväz prevážia nad všetkým ostatným. Pozícia Roberta Schumana je úplne iná. Uznáva, že Nemecko je hlavným článkom reťaze pri obrane slobodného sveta, počnúc západnou Európou. Existuje však iná cesta než nezávislé ozbrojovanie v rámci NATO. Toto riešenie prekvapujúco naznačil Winston Churchill v prejave 12. augusta 1950 v Rade Európy. Britský štátnik, ktorý bol od volieb v roku 1945 až do roku 1951 vyradený z vlády, vtedy navrhol, aby sa vytvorila samostatná integrovaná európska obrana. Rada Európy vtedy nadšene odhlasovala návrh, ktorý by umožnil vytvorenie takejto armády.

Robert Schuman spoločne s René Plevonom, ministrom obrany Francúzska, sa zaoberá myšlienkou vytvoriť Európske spoločenstvo pre obranu (CED). Parížska konferencia vo februári 1951, ktorej Schuman predsedá, však skĺzne do vychodených kolají. Pozície USA a Francúzska sú nezlúčiteľné. Washington tlačí na svojich spojencov, aby sa vytvorilo približne dvanásť nemeckých jednotiek, ktoré by boli integrované do armády NATO. Francúzsko, podporované viacerými európskymi krajinami, však vidí účasť Nemecka len v rámci spoločnej európskej obrany. Francúzska pozícia vyhráva. Integrácia Nemecka do európskeho spoločenstva je rozumnou garanciou proti možnému znovuzrodeniu nemeckého militarizmu. Európska armáda je tretím „prvkom budúceho súdržného celku“.

Zmluva ustanovujúca CED je podpísaná v Paríži 27. mája 1952. Bohužiaľ, je to práve Francúzsko, ktoré zničí svoj vlastný projekt – 31. augusta 1954 parlament vďaka komunistickým, gaullistickým a niekoľkým nezávislým hlasom z radov socialistov a radikálov, odmietol ratifikáciu zmluvy. Jedine MRP hlasovalo jednotne za ratifikáciu. V čase odmietnutia zmluvy Robert Schuman už rok a pol nie je ministrom zahraničných vecí. Chodí po celej Európe a hovorí o myšlienke európskeho zjednotenia. Jeho vážnosť je nesmierna, viac v zahraničí, než vo Francúzsku. Volajú ho „európskym pútnikom“.

KAPITOLA 17

Púť do Aix-en-Provence

Počas štyroch rokov Robert Schuman bez prestávky zastával funkciu ministra zahraničných vecí. Bola to dlhá doba, najmä na takom exponovanom poste a za takých ťažkých podmienok. Podarilo sa mu položiť základy európskeho zjednotenia. Je pravda, že začiatky a prvé kroky, hoci ich majstrovsky zvládal, sa nezaobišli bez ťažkostí. Uspieť v takom novátorskom diele, ktoré v histórii nemá obdobu, vyžadovalo nielen priaznivý kontext, ale aj podporu Prozreteľnosti. O tom bol Robert Schuman presvedčený. Krátko potom, ako odišiel z ministerstva, zveril mi v Scy-Chazelles svoje hlboké uspokojenie nad tým, že mohol dať telo i dušu do služby ideálu, ktorý nosil už dlho vo svojom vnútri. „*Ale bez viditeľného zásahu Prozreteľnosti, by bola každá naša námaha márna, vzhľadom na dôležitosť a novátorstvo úlohy,*“ dodal.

Robert Schuman si vtedy uvedomoval, aká ťažká bude cesta k európskemu zjednoteniu, ktoré sa o päťdesiat rokov neskôr dostáva do novej etapy. Dielo, v ktorom sa pretavia jednotlivé prvky do spoločného celku určite bude pokračovať aj v 21. storočí. Je to veľmi pomalý proces, v ktorom vývoj myslenia musí predstihovať, a nie dobiehať „konkrétne činy smerujúce ku skutočnej solidarite“.¹

¹ Deklarácia z 9. mája 1950.

V januári 1953 Robert Schuman odhaduje, že sa jeho prínos do úvodnej a najťažšej fázy zavŕšil. Mohol by ešte ostať na ministerstve zahraničných vecí, keďže MRP si ako podmienku svojej účasti v budúcej vláde dala prítomnosť Roberta Schumana na ministerstve zahraničných vecí. On však odmieta. Od určitého času prichádzajú z každej strany útoky zamerané proti jeho osobe. Najagresívnejší sú radikalisti – komunisti a gaullisti – spoločne so socialistami, ktorí sú v menšine. Táto opozícia najviac útočí na myšlienku spoločnej európskej obrany, ako aj na postoj, ktorý Robert Schuman zaujal k nezávislosti Tuniska a Maroka. Pozícia ministra zahraničných vecí je posudzovaná v otázke amerického tlaku, ako aj v otázke požiadaviek severoafrických republik ako laxná. „Páni Schuman a Pleven nemajú už potrebnú autoritu, aby jednali v mene Francúzska,“ píše denník *Le Figaro*.

V jeho mysli sa už vtedy jasne črtá osud severnej Afriky. Nezávislosť je nevyhnutná jednoducho preto, lebo k nej smeruje historický vývoj. V novej povojnovej situácii je už nemožné dlhšie držať pod protektorátom národy, ktoré nemajú základné občianske práva, najmä ak tieto národy vzišli z úplne inej civilizácie, ako je to v prípade Maroka a Tuniska. Tieto národy túžia po nezávislosti. Čím skôr im ju Francúzsko prizná, tým skôr sa bude môcť koncentrovať na dôležitejšie otázky, ako je napríklad obrana pred sovietskym totalizmom a vlastná budúcnosť v zjednotenej Európe.

V januári 1953 nastáva pre Roberta Schumana čas opustiť vládu. Nebude oveľa účinnejšie slúžiť ideálu mimo vládnej moci a využiť pri tom prestíž, ktorú má od prijatia Deklarácie 9. mája 1950? Veď už teraz ho volajú „Otec Európy“.

Myslenie je hnacou silou skutku

Po šiestich rokoch neúnavnej a intenzívnej činnosti vo vláde si Robert Schuman dožičí čas na odpočinok a na úvahy. Odchádza do svojho príbytku v Scy-Chazelles, ktorý je jeho prístavom pokoja. Je to jediné miesto na svete, kde sa môže plne oddávať meditácii. Na

jar v roku 1953 sa vyberá do Aix-en-Provence, kde začína púť k prameňom svojho myslenia.

Pred tromi rokmi tam zomrel filozof Maurice Blondel. Jeho filozofia ovplyvnila myslenie Roberta Schumana a pomohla mu odôvodniť si svoje vlastné konanie. Robert Schuman má privilégium, že môže bývať priamo v dome veľkého filozofa v Aix-en-Provence.

U Blondela nachádza rozumové zdôvodnenie hlbkej jednoty bytia a konania u človeka. Život, myslenie a konanie nesmú byť oddelené a vychádzajú z viery. Tam, kde sa stretáva myšlienka s činom, tam sa prejavuje Boží zásah. Je to veľká posila pre kresťana, ktorý sa angažuje v politike. Robert Schuman si túto skutočnosť uvedomoval už v roku 1919, keď sa rozhodol proti svojej vôli vstúpiť do politického života a pýtal sa na Božiu vôľu. Blondelova filozofia len utišila jeho škrupule. Konanie je hlavným „geometrickým miestom“, prienikom, kde sa spoločne s meditáciou stretáva viera aj rozum, ktoré sú u racionalistických a naturalistických filozofov inak v opozícii. V diele Mauricea Blondela našiel Robert Schuman uspokojivú odpoveď pre srdce i rozum, pre protirečenie, ktoré pociťoval, keď ho priťahovala zároveň aj kontemplatívna mystika, hoci vedel, že má povolanie k aktívnej činnosti.

Na jar prísny lotrinský štátnik rekapituluje v Aix-en-Provence svoju duchovnú a politickú cestu. Pociťuje údiv a zároveň vďačnosť. Viera, s ktorou od detstva rástol, mu bola stálou životnou orientáciou. Nadobudol presvedčenie, že katolícka cirkev má poslanie zachovať toto dedičstvo apoštolov bez porušenia. Robert Schuman, katolík viac z presvedčenia než z tradície, bol šťastný, že ho Prozreteľnosť viedla k tomu, aby mohol prispieť k budovaniu nebeského kráľovstva už tu na zemi.

Svoje vlastné myslenie si v Aix-en-Provence preverí cez Blondelovu filozofiu. Druhým záchytným bodom je pre neho Jacques Maritain (1882 – 1973), francúzsky filozof, ktorý vychádzal z filozofie Tomáša Akvinského. Jeho učenie, ktoré sa vyznačuje syntézou a skúma všetky protichodné a rôznorodé aspekty ľudskej existencie, je pre Roberta Schumana duchovným vyvrcholením. Maritain učil, že metafyzika nemôže ostať izolovaná. Musí zostúpiť zo špekulatív-

nych výšok, kde sa kochá sama v sebe, a zahrnúť do seba reálny a konkrétny život. Je to vlastne účasť na Božom stvoriteľskom procese.

Áno, Evanjelium osvecovalo celú existenciu Roberta Schumana, a jeho myseľ, sformovaná učením Tomáša Akvinského bola pripravená na politický boj, čo odobrovalo i dielo Mauritaina a Blondela. Len humanizmus, zakotvený v Bohu, je schopný obnoviť civilizáciu, ktorú ničí materializmus a pozitivizmus. Jedine takýto humanizmus môže pozdvihnúť človeka, veď hovorí, že byť plne človekom, znamená milovať človeka a byť k nemu milosrdný. Len cez obrodu človeka a následne cez obrodu všetkých ľudí a celého ľudstva sa môže obnoviť sociálny, ekonomický a politický poriadok na zemi. Politickú činnosť Roberta Schumana, či v malých alebo vo veľkých veciach, usmerňovala práve táto vznešená a milosrdná idea ľudského údelu. Slabosti a pády jednotlivcov alebo spoločností vyvažuje sila plynúca z Božej milosti, a to po každý raz, keď ľudia dobrej vôle priložia ruku k dielu. Keď sa ľudia považujú za nástroje v Božích rukách, potom môže Pán dejín vykonať veľké veci. Toto sa stalo Robertovi Schumanovi a cez neho i celej Európe počas ostatných piatich rokov.

KAPITOLA 18

Príhovor k Európanom

Robertovi Schumanovi po návrate do Scy-Chazelles prichádzajú zo všetkých strán pozvánky na rôzne konferencie. Všade ho chcú počuť ako iniciátora politickej myšlienky a žiadajú ho, aby vysvetlil príčiny, ktoré viedli Francúzsko k tomu, aby navrhlo vytvoriť úplne novú formu politického spoločenstva, ktoré sa, bohužiaľ, nemôže oprieť o žiadnu historickú skúsenosť. Každý pochopil, že to nie je len jeden zo spolkov, aké sa v hojnom počte vyskytovali v dejinách a ktoré sa podľa národných, etnických a dynastických záujmov vzájomne rozpadávali. Teraz treba vytvoriť z ničoho nadnárodné¹ inštitúcie, ktoré by spravovali záležitosti zvrchovaných krajín združených do jedného spoločenstva, a to tak, že by sa jednotlivé krajiny čiastočne vzdali svojej nezávislosti v prospech spoločenstva. V priebehu 50 rokov je to len skromný podiel, ktorý by sa ale v procese európskeho budovania zväčšoval. Žiadosti prichádzajú zo všetkých krajín západnej Európy, z tých ktoré sa pripojili k výzve z 9. mája 1950, ako

¹ Nový výraz, ktorý vznikol v roku 1950, aby pokryl politické reality, ktoré v dejinách nemajú obdobu. Toto slovo sa však stalo terčom pre odporcov zjednotenia Európy, ktorí tvrdili, že znamená stratu národnej suverenity. Čoskoro získalo taký emocionálny náboj a negatívny vplyv, že v 60. rokoch bolo nahradené slovom „zjednotené“.

aj z tých, ktoré len pozorujú budúcnosť tohto nezvyčajného projektu a v prípade úspechu sa k nemu pripoja, Pozvania prichádzajú dokonca i z Južnej a Severnej Ameriky.

Vysvetľovať znamenia doby

Pre Roberta Schumana sa otvára nová etapa jeho poslania. Teraz treba vysvetliť význam a dosah európskeho zjednotenia. Robert Schuman si berie koncom jesene 1953 palicu „európskeho pútnika“ a vydáva sa na cestu do Ríma, Viedne, Štokholmu, Londýna, Bonnu a do Atén. Podnikne cesty i za Atlantik, do Ottawy, do Washingtonu, do Ria de Janeira. Takisto vystúpi i na mnohých európskych univerzitách, počnúc Harvardom.

Čo hovorí na rôznych konferenciách, niekedy pohostinných, inokedy nepriateľsky naladených¹ pôvodca európskeho spoločenstva, ten, ktorého teraz nazývajú „Otcem Európy“?

„Budúcnosť Európy nám odteraz dáva možnosť koordinovať, orientovať, združovať.“ – „Koordinovať niektoré záujmy európskych krajín, aby sa zvýšila výkonnosť, orientovať ich na nadnárodné blaho a združiť krajiny do spoločnej a sústredenej akcie, to konkrétne znamená 'robiť Európu!' Neznamená to vytvoriť neexistujúcu vec, ale združiť a pridať už existujúce zložky a zjednotiť to, čo je rozdelené. No vôbec to nemusí byť splynutie toho, čo má ostať rozdielne.“

Nová cesta

„Ako to dosiahnuť? V minulosti štáty spolupracovali na báze bilaterálnych a multilaterálnych zmlúv. Tieto dohody obsahovali vzájomné ústupky, často až obete, presne stanovené, viac-menej odsúhlasené.“

¹ Reč, ktorá bude nasledovať, presne odráža myslenie Roberta Schumana a je poskladaná z príhovorov na konferenciách, ktoré „Otec Európy“ povedal v tom čase.

Každá krajina chce konať tak, aby si čo najlepšie presadila svoje vlastné národné záujmy. Tieto zmluvy ostávajú hlavným nástrojom medzi-národného usporiadania a ich zachovávanie je záležitosťou lojálnosti a dôvery. Ich porušenie zas vyvoláva protiopatrenia a náhrady škôd aj s úrokmi.

Zmluvy, ktoré by mali postupne nastoliť zjednotenú a spoločnú Európu, vychádzajú z úplne inej metódy, z úplne iného myslenia. Vytvárajú štruktúry a nové politické jednotky. Zmluvy stanovujú nielen povinnosti, ale vytvárajú aj inštitúcie s nezávislou a vlastnou autoritou. Týmto politickým a ekonomickým útvarom zjednotené krajiny jasne definovali a ohraničili ich právomoci. Okrem národnej suverenity, ktorá ostáva prvoradou, zúčastnené krajiny postúpia časť svojej suverenity v prospech spoločenstva. To vyžaduje vytvoriť nadnárodnú jurisdikciu, ktorá bude rozhodovať v sporných záležitostiach.

Tieto nové orgány nebudú zložené ani z komisií ministrov, ani z delegátov jednotlivých krajín, aby nedošlo k stretu národných záujmov. Budú výlučne v službách nadnárodného spoločenstva, ktorého ciele a záujmy nezávisia od záujmov jednotlivých krajín. Národné záujmy sa musia zlúčiť do jedného spoločného záujmu, tak ako sa záujem jednotlivých občanov združuje v národnom záujme. Pre každého európskeho občana bude odteraz existovať okrem národného záujmu aj záujem spoločenstva, ku ktorému treba vychovávať aj verejnú mienku. Je to dlhý proces, dielo výchovy tých, ktorí budú môcť využívať európske občianstvo spolu so svojím národným občianstvom. Uvedomenie si tohto nového občianstva, bude sprevádzať vývoj myslenia, ako aj vznik nových zjednotených inštitúcií.

Má Európa šance uspieť vo svete, v ktorom sú ľudia ponorení do svojich nacionálnych záujmov, do svojho krátkozrakého sebeckta, čo je stálym fenoménom, zodpovedajúcim základným inštinktom ľudskej povahy?

Ako každé nové politické podujatie, aj toto je záležitosťou predvídavosti a vôle. Ale tu ľudskej vôli budú napomáhať korene jedinečnej civilizácie, z ktorej sa zrodila veľkolepá záplava národných a regionálnych kultúr. Európska pôda obzvlášť uprednostňuje vznik jednotného spoločenstva novej formy.

Čím sa odlišuje Európa uprostred ľudskej rodiny? Slobodnú Európu tvoria parlamentné demokracie. A pôvod demokracie je v kresťanstve. Grécka demokracia popierala rovnosť všetkých ľudí, platila len pre elitu, ktorá sa v nej narodila. Moderná demokracia uznáva rovnosť práv všetkých ľudí bez rozdielu a bez výnimky. Bolo to práve kresťanstvo, ktoré učilo, že všetci ľudia sú si rovní a sú deťmi toho istého Boha, vykúpení tým istým Kristom bez ohľadu na rasu, farbu, spoločenskú triedu či povolanie. Kresťanstvo priznalo každému právo a povinnosť pracovať. Takisto uznalo aj prvenstvo vnútorných hodnôt, ktoré jediné zušľachtujú človeka. Univerzálne pravidlo lásky, na ktorom sú založené sociálne vzťahy kresťanského sveta, urobilo z každého človeka nášho bližneho. Táto revolúcia, ktorá čerpala inšpiráciu z Evanjelia a ktorá menila postupne celé generácie, bola niekedy sprevádzaná krutými bojmi. Tento pokrok civilizácie, založený na kresťanstve, nebol ani automatický, ani jednosmerný. Reminiscencie minulosti a zlé inštinkty ľudskej povahy zatažili vývoj a neprestávajú sa mu stavať na odpor.

Aj keď nachádzame hlboké stopy kresťanského ideálu v súčasnom politickom živote, kresťanstvo nemôže byť dané do léna politickému režimu, ani stotožnené s nijakou formou vlády, hoc i demokratickou. V tomto aj v ďalších bodoch musíme rozlišovať oblasť Božiu a oblasť cisárovu. Tieto dve moci majú svoje vlastné zodpovednosti. Cirkev musí bdieť nad rešpektovaním prirodzených zákonov a zjavených práv a jej cieľom nie je posudzovať konkrétnu politickú voľbu. Povinnosťou politika je zasa zosúladiť v chúlостivej, ale nutnej syntéze dva uhly pohľadu – svetský a duchovný. Náš život je často zatemnený spleťou problémov a protichodných vášní. Neexistuje však neriešiteľný konflikt medzi nemennou doktrínou v oblasti princípov a ich rozumnou, rôznorodou a zameniteľnou aplikáciou, ktorú treba brať do úvahy v živote národa i jednotlivca.

Teokracia neuznáva oddelenie týchto dvoch rovín. Náboženstvu pripisuje zodpovednosť, ktorá mu neprislúcha. V takomto režime sa môžu odlišnosti politického rázu zvrhnúť na náboženský fanatizmus. Svätá vojna je najhroznejším výrazom krvavého zneužitia náboženského cieňa.“

Úloha kresťanstva v budúcnosti Európy

„Ježiš bol od počiatku odporcom fanatizmu, pretože sám bol jeho najvznešenejšou obeťou. Jeho kráľovstvo nie je z tohto sveta. To znamená, že kresťanská civilizácia nemôže byť produktom násilnej a okamžitej revolúcie, ale výsledkom postupných zmien a trpezlivej výchovy, kde hlavnými princípmi sú láska, obetavosť a pokora, ktoré sú základom novej spoločnosti. Na to, aby takáto civilizácia dospela k vytýčenému ideálu, bolo potrebných niekoľko storočí vnútorných zápasov a postupného sebaočisťovania od náteru pohanstva, a to i za cenu bolestivých otrasov a mnohých pádov.

Dnes kresťanstvo, obohatené svojou vlastnou historickou skúsenosťou, musí pomôcť menej rozvinutým národom na ceste k obnoveniu ľudskosti. Koloniálne mocnosti nepochopili od počiatku svoju úlohu, a preto zlyhali. Kolonizátor a misionár nemali vždy ten istý spoločný a vznešený cieľ. Ekonomický kapitalizmus sa často prepožičal egoistickému vykorisťovaniu a zanedbával ľudskú zodpovednosť (...). Viesť ľudí k slobode, aby riadili a spravovali svoje vlastné záležitosti¹, neznamená len vyslobodenie pôvodných národov, ale takisto predpokladá ich osobné, rodinné a kolektívne formovanie, to znamená ich schopnosť prevziať sociálnu a politickú zodpovednosť, ktorú im Francúzsko prinavrátí, oslobodiac ich od dávneho dozoru. Až neskoro sme si uvedomili tento aspekt problému. Nepochopili sme dostatočne potreby a snahy ľudského rozvoja a obohacovania v oblasti kultúry.² Kvôli starostiam o technický pokrok sme zanedbali rovnováhu medzi dvomi faktormi, ktoré sú zárukou naozajstného pokroku: materiálne poznanie a zvládnutie morálky. (...) V demokracii sa neimprovizuje. Európa potrebovala viac

¹ Preambula Francúzskej Ústavy z roku 1946.

² Robert Schuman pokorne používa slovo „my“. V skutočnosti takto hovoril už hneď po vojne, ale ostal nepochopený. V roku 1946 bol na návšteve na ministerstve financií Hô Chi Minh, ktorý bol v roku 1946 prezidentom Vietnamu. Pri svojom odchode, na prahu ministerstva polohlasne povedal: Ach, keby všetci francúzski politici zmýšľali ako pán Schuman!“

*než tisícročie kresťanstva na to, aby sa sformovala. (...) Dali sme moc do rúk ľuďom, ktorí ju nevedia využívať a sú bez ochrany vystavení svoj-
vôli a nespravodlivosti. (...)*

*Spoločne s Bergsonom¹ konštatujem, že „demokracia má základ
v Evanjeliu, pretože jej hnacím motorom je láska“. Demokracia bude
kresťanská, alebo nebude. Protikresťanská demokracia bude len kari-
katúrou, ktorá sa zvrhne na tyraniu, alebo na anarchiu. (...) Treba pri-
jať obrovskú morálnu autoritu Cirkvi, ktorú spontánne uznáva veľké
množstvo občanov a takisto aj vysokú hodnotu jej učenia, ktorú doteraz
nedosiahol žiadny iný filozofický systém.*

*Je nezmyselné obmedziť a zúžiť poslanie kresťanstva len na konanie
dobrých skutkov a na praktizovanie kultu. Kresťanstvo je naopak dok-
trínou, ktorá by mala definovať morálne povinnosti vo všetkých oblas-
tiach, aspoň v hlavných princípoch. (...) Cirkev sa snaží zachovať hlav-
né záujmy človeka, zachovať jeho slobody, dôstojnosť a možnosti rozvo-
ja. A je proti všetkému, čo sa týmto princípom stavia do cesty.*

*Demokracia v kresťanskom zmysle slova sa bude môcť plne rozvíjať
v budovaní zjednotenej Európy.*

*Európske spoločenstvo s voľnou cirkuláciou kapitálu, výrobkov a
obyvateľov je už teraz skutočnosťou, ktorá hlboko a definitívne mení
vzťahy medzi združenými krajinami, ktoré sa takto stávajú sektormi,
provinciami jedného spoločenstva. A toto spoločenstvo nemôže ostať eko-
nomickou a technickou spoločnosťou, ale treba mu dať dušu, vedomie
historických súvislostí, súčasnej a budúcej zodpovednosti, ako aj politic-
kú vôľu slúžiť rovnakému ľudskému ideálu.“*

¹ Henri Bergson (1859 – 1941) francúzsky filozof, odporca materializmu. V roku 1927 dostal Nobelovu cenu za literatúru (pozn. prekladateľa).

Nemecko a Európa

„Keď sme po vojne položili prvé základy európskej politiky, všetci, ktorí sa na tom podieľali, si uvedomovali, že zhoda a spolupráca medzi Francúzskom a Nemeckom je základným problémom. Bez Nemecka, rovnako ako bez Francúzska, nie je možné začať budovať Európu.

Nemecko nikdy nebolo také nebezpečné, ako keď sa izolovalo, spoliehajúc sa na svoje vlastné sily, ktoré sú veľké a keď podľahlo v určitom zmysle svojej nadradenosti, a to najmä vtedy, keď ostatní zlyhávali. Nemecko má väčší zmysel pre spoločenstvo než hocikto iný a v zjednotenej Európe sa bude môcť naplno uplatniť.“

Federácia európskych štátov?

„Myslím, že myšlienka federálnej vlády a federálneho parlamentu by mala implikovať väčšinové rozhodnutie združených štátov. Bolo by však neopatrné vydať sa unáhle na cestu, ktorá by mohla ohroziť národnú suverenitu, a to najmä v dôležitých bodoch. Mohlo by sa nám stať, že by sa zopakoval prípad CED¹ so sklamaniami a s návratom, ktoré ho sprevádzali.“

„Najistejším prostriedkom, ako sa zabezpečiť proti vojne a otroctvu, bude naša spoločná súdržnosť vo všetkých veciach – ekonomických, politických a vojenských. Úzka spolupráca, ktorá sa postupne nastolí v Európskom spoločenstve, nás povedie k spoločnej zodpovednosti a k spoločným záujmom. Zvykneme si skúmať problémy nielen z uhla pohľadu svojho národa. Samozrejme, nezanedbáme ani národné záujmy, tieto však nutne a rovnako rozpoznáme aj z kolektívneho hľadiska, s ktorým budú navzájom prepojené. Bude treba začať od národného hľadiska, ale situovať sa do spoločenstva, kde by sa všetko malo nakoniec dopĺňať a opäť spojiť.

¹ Skratka pre Európske spoločenstvo obrany, ktoré bolo ustanovené zmluvou z roku 1952 a v ktorom bolo zahrnuté aj Nemecko. Francúzsky parlament ju odmietol ratifikovať v roku 1954 (pozn. prekladateľa).

Budeme sa musieť naučiť pochopiť stanovisko nášho spoločníka, ktorý vyvinie to isté úsilie smerom k nám.

Zahraničná politika nebude hromadením antagonizmov, ale družným zmierením a uhladzovaním odlišností, ktoré existujú, ale o ktorých sa dá bez hnevu diskutovať. Skúsenosť, ktorú máme so vzťahom medzi Francúzskom a Nemeckom, by nás mala posilniť vo viere a v optimizme.

Európa sa nevybuduje za jeden deň, a takisto to nepôjde bez problémov. Jej budovanie bude sprevádzať aj vývoj myslenia. Nič trvalé nevzniká ľahko. Európa sa už vydala na cestu. Okrem už existujúcich inštitúcií, zapustila korene aj európska idea a duch spoločnej solidarity.

Idea Európy odhalí všetkým spoločné základy našej civilizácie a vytvorí väzby, na základe ktorých vznikli kedysi naše národy. Bude to sila, na ktorej sa zlomia všetky prekážky.

Nejde o splynutie štátov a vytvorenie superštátu. Naše európske štáty sú historickou skutočnosťou a bolo by psychologicky nemožné nechať ich zmiznúť. Ich rôznorodosť je veľmi plodná a nechceme ju ani nivelizovať, ani egalizovať. Európska politika, tak ako ju zamýšľame viesť, nie je vôbec v protiklade s vlastenectvom každého z nás.

Je v záujme Európy, aby riadila svoj osud. Roztrieštenie Európy sa stalo absurdným anachronizmom. Ešte raz opakujem, že nechceme zotrieť politické a etnické hranice, ktoré sú historickým faktom. Netrúfame si opravovať dejiny, ani vymýšľať novú, umelo riadenú geografiu. To, čo chceme, je sňať z hraníc ich meravosť. Úbohé hranice! Už sa nemôžu pýšiť svojou nedotknuteľnosťou, ani zaručiť našu bezpečnosť a nezávislosť. (...) A predsa majú dôvod na svoju existenciu, ak budú vedieť prevziať na seba nové, zduchovené poslanie. Namiesto toho, aby boli bariérou, ktorá oddeľuje, mali by sa stať líniami, kde sa zintenzívni kontakt v materiálnej i kultúrnej oblasti. Budú ohraničovať povinnosti, zodpovednosť a vlastné iniciatívy jednotlivých krajín v rámci spoločenstva, ktorého problémy presahujú hranice aj kontinenty a spôsobia, že všetky štáty budú navzájom solidárne.“

Kde sa zastaví Európa?

„Všetky európske štáty boli nasiaknuté kresťanskou civilizáciou. To je duša Európy, ktorú treba znovu oživiť. Všetky tieto krajiny majú možnosť pripojiť sa k Európskemu spoločenstvu, pod podmienkou, že žijú v naozajstnom demokratickom režime. Môžu sa pripojiť vtedy, keď budú chcieť. Ostatné krajiny strednej a východnej Európy, ktoré sú dnes zbavené slobody, sa pripoja k spoločnej Európe len čo budú môcť.

Nech je táto myšlienka zmierenej a posilnenej Európy výzvou pre mladé generácie, ktoré chcú slúžiť ideálu, konečne zbavenému nenávisti a strachu, ktorý sa po dlhej roztrieštenosti znovu učí kresťanskej bratskej láske.“

Toto je v krátkosti podstata odkazu, ktorý „európsky pútnik“ zve-
ril v rokoch 1953 až 1960 európskemu ľudu. Ľudu, ktorý bol sved-
kom udalostí, čo nemajú v dejinách obdobu. Všade v Európe prijí-
majú slová Roberta Schumana s nadšením, najmä po prežitých
hrôzach nacizmu, po morálnom spustošení, ako aj oproti temnej
hrozbe z východu, ktorý neskrýva svoj úmysel dobyť svet. Áno,
s budovaním posilnenej a zjednotenej Európy, tak ako ju predstavu-
je jej „otec“ a „prorok“ sa znovu pomaly rodí nádej. Veľké stavenis-
ko 20. storočia je odteraz otvorené. Nedokončí sa skôr než na úsvi-
te tretieho tisícročia po Ježišovi Kristovi.

CIVILIZÁCIA, KULTÚRA A SPOLOČENSTVO

Také spoločenstvo ľudí ako Európska únia sa buduje medzi krajinami, ktoré majú korene v tej istej civilizácii. Na tomto základe sa môžu národy slobodne združovať.

Často si mylíme civilizáciu a kultúru. Civilizácia zahŕňa princípy, na ktorých je postavená spoločnosť, koncepciu života a dialektickú sieť, cez ktorú sa môžu konkrétne prejavíť štrukturálne a umelecké formy. Európska civilizácia má svoje korene v židovsko-kresťanskom a grécko-latinskom svete. Prvému vďačí za zjavenie jediného Boha cez vtelenie Božieho syna, za rovnosť práv pre každého človeka stvoreného na obraz Boží, za slobodu voľby a za bratskú solidaritu. Výsledkom tohto sveta je demokracia a ľudské práva. Druhému vďačí za poriadok, štruktúru a technológiu spoločnosti, za silu myslenia a intelektuálnej diskusie, za pravidlá formálnej krásy a výtvarného umenia.

Ak hovoríme o európskej civilizácii v Európe, ako aj v jednotlivých krajinách existuje veľké množstvo kultúr. Nemci pochádzajú z rôznych protikladných kultúr až do takej miery, že hovoríme o „Nemeckách“. Kultúra sa týka jazyka, vystupovania, bývania, kolektívnej pamäte, spoločných dejín, viery, bytia a vyjadrovania. Každá kultúra má pôvod v civilizácii.

Konštrukciou spoločenstva ľudí môže byť len spoločná civilizácia. Projekt spoločenstva ľudí, kde sa miešajú národy z rôznych civilizácií môže vyústiť len do ekonomickej únie, pretože ináč hrozí, že vo vnútri spoločenstva budú pôsobiť rôzne integristické a antagonistické sily. „Osudové spoločenstvo“ musí zjednocovať slobodné národy, ktoré majú nutne svoj pôvod v rovnakej civilizácii, hoci aj toto spoločenstvo trpí rôznymi zmenami, ako je to v prípade Európskej únie, kde podstatná menšina vyznáva islamské náboženstvo a svoje vlastné hodnoty.

KAPITOLA 19

Via Dolorosa

Keď Robert Schuman opúšťa ministerstvo zahraničných vecí Francúzska, píše svojmu priateľovi Deanovi Achesonovi, ktorý tak tiež odchádza v januári 1953 zo State Departmentu: *„Som ohromený, že naše myšlienky majú vo Francúzsku čoraz väčší ohlas, najmä medzi mládežou. Sloboda, ktorú svojim odchodom znovu nadobudnem, mi umožní ešte účinnejšie pracovať v prospech nášho ideálu. Moja činnosť už nebude vládna, ale parlamentná: jej zameranie a nadšenie sa však nezmenia.“*

Uvidíme, že aktivita Roberta Schumana presiahne hranice parlamentu. Schuman sa stal učiteľom Európanov a dušou spoločnej Európy.

Po odchode z vlády sa Robert Schuman venuje najmä otázkam Európskeho spoločenstva obrany (CED), ktoré existuje ešte rok a pol. Dve udalosti však znížia ostrážitosť slobodného sveta: Stalinova smrť 5. marca 1953 a koniec vojny v Kórei 27. júla toho istého roku. Sovietsky zväz predkladá Európe, ktorá sa pomaly upevňuje, lákavú ponuku. Na Berlínskej konferencii, kde sa 18. februára 1954 stretávajú ministri zahraničných vecí štyroch svetových mocností, Molotov predostrie návrh: „Európa Tridsiatich dvoch“ s tým, že Sovietsky zväz by vstúpil do Severoatlantickej aliancie! Kladie si však jednu podmienku, a tou je odstúpenie Európskej šestky od vybudovania CED.

Táto nehoráznosť mala prebudiť utišené svedomie Francúzov. Stal sa však opak. Maršal Juin v marci 1954, verejne vystúpil proti CED. Generál de Gaulle napadol návrh zmluvy CED na tlačovej konferencii 7. apríla roku 1954, keď povedal, že „návrh pripúšťa posilnenie suverenity Francúzska“ a táto zmluva „mieri na zriadenie mnohých nemeckých divízií, ku ktorým sa neskôr môžu pripojiť ďalšie a ďalšie“.

V roku 1945 sa dostáva na čelo vlády Mendés-France. Navrhuje v projekte zmeny, ktoré úplne zbavujú zmluvu jej pôvodného zmyslu, ako hovorí Robert Schuman: *„Takto pozmenený text je pre mňa neprijateľný.“*

O osude zmluvy je rozhodnuté potajomky. Záverečná debata je zvrátená a príčinou pádu zmluvy je nepodstatná otázka, týkajúca sa procedúry. Francúzsko, ktoré stálo na počiatku zmluvy, ju nakoniec 30. augusta 1954 v parlamente odmietne. Proti bolo 319 hlasov a 264 hlasov bolo za prijatie zmluvy.

Roberta Schumana to zranilo, ale nedal sa odradiť: *„Projekt európskej armády nie je mŕtvý. Jedného dňa môže byť znovu aktuálny...“*

Tí, ktorí nechceli európsku armádu, budú mať nemeckú armádu. Našťastie, nové Nemecko kancelára Adenauera a jeho následníkov vyspelo – ľud už odmieta militarizmus. Spoločne s Francúzskom, o štvrtstoročie neskôr, po nešťastnej voľbe z 30. augusta 1954, nastolí znovu projekt európskej obrany, ku ktorej sa pridá Španielsko a Belgicko...

Posledné vládne poslanie

Dňa 23. februára 1955 Robert Schuman vstupuje do vysokého a pochmúrneho paláca Ministerstva spravodlivosti Francúzska na námestí Vendôme. Bol vymenovaný za ministra spravodlivosti v novej vláde, ktorej predsedá Edgar Faure; ten definuje Roberta Schumana ako „vrchol morálneho práva“. Vieme si predstaviť, s akým dojatím prekročil kresťanský právnik prah ministerstva spravodlivosti. Robert Schuman nechce vykonávať právo mechanicky,

ale v súlade s náboženskou víziou, kde človek, obraz Boží, musí byť chránený pred nespravodlivosťou, ktorú podstupuje.

Aj keď je zdravie Roberta Schumana v tom čase podlomené, Edgar Faure predsa nástojí na tom, aby bol Schuman začlenený do vlády, pretože chce znovu rozbehnúť budovanie Európy, ktoré bolo od odmietnutia zmluvy CED zablokované. To bol aj dôvod, prečo Robert Schuman ponuku nového predsedu vlády prijal. Hneď po príchode sa snaží, aby bola čo najskôr zvolaná schôdza Šestky, ktorá by uľahčila túto iniciatívu v prospech Európy, za ktorú sa angažuje už dlhší čas aj Benelux. Tým, že Francúzsko odmietlo návrh CED, stratilo európske prvenstvo. Prítomnosť „Otca Európy“ vo vláde by mala vrátiť Francúzsku hlavnú pozíciu, ktorú Francúzsko malo od 9. mája 1950.

Spoločné úsilie Beneluxu a Francúzska napokon vyvrcholí konferenciou v Messine 1. a 2. júna 1955. Výsledkom konferencie sú Rímske zmluvy, ktoré sú zakladajúcimi zmluvami Európskeho hospodárskeho spoločenstva, ako aj Euratomu, ktorý má podporovať využívanie atómovej energie členských štátov. Tieto zmluvy boli podpísané 25. marca 1957 v Ríme. Budovanie Európy pokračuje nanovo.

Dekolonizácia

Druhá oblasť, ktorú Robert Schuman ovplyvňuje, je začínajúca dekolonizácia. Robert Schuman v duchu učenia Tomáša Akvinského o zmierňovaní. Po objektívnej, emócií zbavenej analýze faktov, ktoré ukazujú, že je nevyhnutné získať nezávislosť pre kolonizované národy vidí, že treba urýchliť proces, ktorý umožní podrobeným národom vziať svoj osud do vlastných rúk.

Spomínam si, ako nám Robert Schuman hovoril deň po odmietnutí projektu CED v Metz v roku 1954: „*Budovanie Európy napriek všetkým prekážkam, ktoré sa mu stavajú do cesty, má budúcnosť, koloniálny systém však nijakú budúcnosť nemá. Francúzsko musí pripraviť nezávislosť ľudí, ktorých má na starosti. Čím skôr to príde, tým ľahšie to Francúzsko znesie. Ak bude brzdiť tento vývoj, riskuje, že to zaplatí vysokou cenou krvi a sĺz.*“

Jeho výzva k múdrosti sa však stráca v rozruchu, ktorý vyvolávajú fanatické nálady. Robert Schuman dospel do poslednej etapy svojho poslania, ktoré bolo najmä európske. Úloha dekolonizácie pripadne iným, najmä generálovi de Gaulle.

Chod udalostí mu predsa len umožní zohrať rozhodujúcu úlohu v rokovaníach, ktoré pomôžu Maroku získať nezávislosť. Zúčastní sa na konferencii v Aix-les-Bains, kde sa ministri francúzskej vlády stretnú s marockými osobnosťami všetkých strán a prúdov. Robert Schuman sa snaží zamerať diskusiu k liberálnym rozhodnutiam. Nakoniec ich aj presadí, a to i napriek tlakom zo strany francúzskych kolonizátorov, ktorým by bol minister zahraničných vecí Francúzska Antoine Pinay ustúpil. Zmluva, zaručujúca Maroku úplnú nezávislosť, bola nakoniec podpísaná 6. novembra 1955 v Celle-Saint-Cloud.¹

Čo sa týka Alžírsku, naliehavé výzvy, v ktorých Robert Schuman požaduje rešpektovanie náboženskej rozmanitosti Alžírsku, neboli vzaté na vedomie. Od 1. novembra 1954 je v krajine povstanie „zaplatené vysokou cenou krvi a slz“, tak Francúzmi, ako aj Alžírčanmi.

Minister spravodlivosti v tom istom duchu dekolonizácie oslobodí aj madagaskarských väzňov, ktorí sú vo väzbe už od povstania v roku 1947.

Reforma spolitizovaného súdnictva

Robert Schuman ako minister spravodlivosti konštatuje, že súdnictvo vo Francúzsku je pod vplyvom politiky, a to väčšmi než si predstavoval. Každý deň prichádzajú do jeho kancelárie žiadosti občanov, ktorí chcú, aby minister zasiahol do procesov, v ktorých sú zapletení. Roberta Schumana to poburuje. Demokratický štát

¹ Na oživenie dodávam, že honosná rezidencia v Celle-Saint-Cloud, kde bola podpísaná zmluva, bola nedávno venovaná Ministerstvu zahraničných vecí Francúzska na počesť Roberta Schumana, „Otca Európy“.

nemôže prežiť, ak nevykonáva bezúhonne a úplne nezávisle, svoju úlohu, a to počinúc súdnictvom.

Magistráty by mali uplatňovať svoje právomoci nestranne a spravodlivo, a preto musia byť nezávislé. Skutočnosť je však iná. Sudcovia sú často zmätení. Tak tomu bolo aj v lete roku 1955, keď za ministrom spravodlivosti prišiel vyšetrojúci sudca a žiadal si jeho radu. Vyšetroval korupčnú aféru, do ktorej bol zapletený politik prvého rangu. Sudca bol vystavený tlaku. Čo má robiť? „*Ste presvedčený o jeho vine?*“ spýtal sa minister. „*Áno, úplne,*“ odpovedal sudca. „*V tom prípade ste povinný podľa svedomia aj podľa zákona toho muža obviniť. Nik nie je nad zákonmi republiky,*“ zakončil minister.

Robert Schuman sa zas púšťa do starého zápasu. Už pred dvadsiatimi rokmi na 52. kongrese katolíckych právnych poradcov predniesol prisnu reč o slabostiach právneho systému. Bolo to v októbri 1935 v Nancý. Kritizoval „*hrozné rozpútanie egoizmu (...), ktoré sa teší skrytej podpore*“, a zapričiňuje „*lúpežné ukrývanie nepriznaných majetkov, zmätok v právomociach, neustále uprednostňovanie súkromných záujmov nad verejným blahom*“. Toto konštatovanie bolo aktuálne aj v roku 1955, ba platí dokonca aj v roku 2000! Už v roku 1935 žiadal Robert Schuman reformu súdnictva, aby nebolo pochybností o bezúhonnosti prokuratúry, ktorej poctivosť garantuje fungovanie a prežitie demokratického systému. „*Ak je dôvera v prokuratúru narušená, jediným východiskom a jedinou obranou proti nespravodlivosti zostáva násilie*.“ Preto treba oslobodiť sudcov od „akejkolvek osobnej závislosti od politickej moci“, a najmä zabezpečiť „aby ich povýšenie nezáviselo od politického vplyvu“.

Tento zápas spred dvadsiatich rokov začína znovu v roku 1955 ako minister spravodlivosti. Je to boj, ktorý vyžaduje veľa času. Bohužiaľ, Robert Schuman ostáva na ministerstve len desať mesiacov. Na vyčistenie tohto Augiášovho chlieva sú však potrebné dlhé roky práce a nezávislosť od politickej moci. Po sklamaní na tejto vysokej funkcii sa mi raz Robert Schuman zveril: „*Pochybujem, že legislatívna a výkonná moc niekedy začnú a vykonajú hĺbkovú reformu, akú si vyžaduje francúzsky súdny systém. Ako môže minister spravodlivosti, ktorý je členom politickej strany, nastoliť projekt naozajstnej refor-*

my? Nebolo by lepšie, keby bol minister spravodlivosti menovaný na päť rokov, bez možnosti zvolenia v ďalšom volebnom období, a bol by menovaný zhromaždením, ktorému by predsedal prezident republiky a v ktorom by boli predsedovia parlamentu a generálnej prokuratúry? Nezávislosť a súdna autorita je pre občiansky mier a pokoj obyvateľov nevyhnutná.“

Francúzsko a krajiny Európskej únie by mali dobre porozmýšľať nad slovami tohto múdrego muža, ktorý mal prax a zároveň bol aj skúseným politikom so všeobecne uznanou mravnou bezúhonnosťou.

Krížová cesta

Dňa 8. apríla 1955 stúpa po Via dolorosa v Jeruzaleme starý muž, nesúc ťažký kríž. Cirkev slávi v ten deň Veľký piatok. Starý muž, ktorý je na prahu svojich sedemdesiatich rokov je Robert Schuman, minister spravodlivosti Francúzska. Na púť do Jeruzalema sa zapísal, ešte keď bol obyčajným poslancom, a neodriekol ju ani keď sa medzitým stal ministrom spravodlivosti. Verejné svedectvo kresťanskej viery bolo pre neho, okrem vládnych povinností, prvoradé. Hoci nikdy nevystavoval demonštratívne svoju vieru, nesnažil sa skrývať svoje presvedčenie, ktoré motivovalo jeho politickú činnosť a celý jeho život.

Kráčajúc po krížovej ceste, ktorá vedie k miestu utrpenia Ježiša Krista, bol tento muž, nazývaný „Otec Európy“, vznešeným symbolom, obrazom, ktorý by mal byť drahý všetkým kresťanom, združeným pod modrou zástavou s dvanástimi hviezdami.

Ak je 9. máj 1950 vrcholom politického života Roberta Schumana, tento Veľký piatok v roku 1955 má v jeho živote zvláštny zmysel. Ak je politika svätou vecou, politická činnosť kresťana na zemi sa nutne odohráva v znamení kríža, veď je vystavený úderom v politickej aréne, kde zápasia politici, často nelútostní ako gladiátori.

Púť Roberta Schumana do Svätej zeme ho zaviedla do Bejrútu, Damasku, Ammánu a vyvrcholila v Jeruzaleme, v meste, kde Boh

pokoja uzavrel so svojím ľudom zmluvu. V Izraeli navštívil aj Tel Aviv, Tiberiadské jazero, Kafarnaum, Nazaret a Betlehem.

Dňa 17. apríla je naspäť v Paríži, vyčerpaný, ale šťastný. Táto púť má v jeho srdci hlbokú odozvu. Ešte v roku 1957 mi o nej rozpráva s neskrývaným pohnutím, ktoré je u tohto rezervovaného a od prírody plachého a diskrétného muža nevšedné.

Za Svätú zem

Spomienka a silné dojmy zo Svätej zeme vyvolajú u Roberta Schumana po návrate do Paríža myšlienku, s ktorou sa zverí niekoľkým priateľom: prostredníctvom špecializovaného časopisu chce oboznámiť širšiu verejnosť s posvätnými miestami. Z tohto nápadu, ktorý má pôvod v púti do Svätej zeme, sa zrodil časopis *Biblia a Svätá zem*. Túžbou Roberta Schumana je, aby sa čo najviac ľudí, najmä zo skromných pomerov – pretože títo sú často najhorlivejšími kresťanmi – mohlo zúčastniť púte do Svätej zeme. Sníva, že platené dovolenky by smerovali nielen k plážam, ale aj do Jeruzalema a na sväté miesta. Hovorí, že by bolo treba zriadiť centrá pre chudobnejších ľudí. Z tejto myšlienky vzíde neskôr vybudovanie Mesta chudobných (Cité des Pauvres) v Jeruzaleme, ktoré spravuje Secours catholique. Robert Schuman sa vo vláde angažuje aj za historické pamiatky vo Svätej zemi. Podarí sa mu získať od vlády značnú subvenciu na rekonštrukciu Eleonovej baziliky, ktorú postavil Konštantín spolu so svätou Helenou na Olivovej hore. Takisto sa angažuje aj za internacionalizáciu svätých miest, za prežitie mladého izraelského štátu, ako aj za dodržanie práv Palestínčanov. „*Nie je prípustné,*“ povedal už v roku 1948 Wladimirovi d’Ormesonovi, veľvyslancovi Francúzska vo Vatikáne, „*aby v oblasti, kde sa zrodila civilizácia, kde vzniklo kresťanstvo a ktorá je naozaj posvätným miestom pre celý svet, aby sa v tejto oblasti strieľalo, vybuchovali bomby, trieskali guľomety a zabíjali sa ľudia.*“ Wladimír d’Ormeson to komentoval: „*Som presvedčený, že Robert Schuman kládol mier v Svätej zemi nad všetko ostatné, i nad zmierenie medzi*

Nemeckom a Francúzskom a mier v Európe, pretože jedno vyplýva z druhého.“

Dňa 30. januára 1956 Robert Schuman opúšťa svoj posledný ministerský post. Berie si pútnickú palicu a vydáva sa ohlasovať Európe jej poslanie, povinnosti a budúcnosť.

Materiálny a duchovný pokrok

Robert Schuman sa neuspokojuje len s príhovorom k Európanom. Znepokojuje ho i rozrastajúci sa materializmus v spoločnosti. Materialistická civilizácia, úmyselne vytrhnutá zo svojich duchovných koreňov, ktoré dávajú Európe jej veľkosť, „mení človeka na otroka, robí ho zraniteľnejším, nespokojnejším a podrobenejším vonkajšiemu svetu“, hovorí Schuman 12. marca 1956 na konferencii verejného zhromaždenia Medzinárodnej organizácie katolíkov. *„Žijeme v príliš umelom svete: syntetické potraviny, umelé svetlo, chemické liečivá, reklama... Pokrok je len klamlivý, ako to ukazuje aj obchod so zbraňami, (...) a môže sa stať príčinou neobmedzeného nebezpečenstva.“* Jediným liekom, jedinou ochranou proti týmto deštruktívnym prúdom je duchovný poriadok. *„Treba dávať pozor, aby duchovný pokrok držal krok s materiálnym blahobytom.“*

V posolstve, ktoré odvysielal rozhlas na Vianoce roku 1953, pápež Pius XII. upozorňuje na tie isté nebezpečenstvá ako Robert Schuman. Vystríhal, že treba poraziť technického ducha, ktorý sa uzatvára pred duchovnými hodnotami. Robert Schuman veľmi obdivoval tohto svätého a prísneho pápeža, ktorého nespravodlivo obviňovali z mlčania počas vojny, hoci obhajoval nemeckých biskupov, ako napríklad berlínskeho biskupa Freysinga, mnichovského biskupa von Gallena, ktorí s nasadením vlastného života bojovali proti nacizmu. Pius XII. takisto organizoval úkryt pre tisícky Židov, za čo dostal po vojne množstvo poďakovaní, napríklad od rímskeho rabína.

Pius XII. odplácal úctu a obdiv, ktoré mu Robert Schuman preukazoval. Podporil jeho snahu o zjednotenie Európy. Jeho posolstvo na Vianoce v roku 1954 bolo, po dramatickom neúspechu spoločnej

európskej obrany CED, skutočnou výzvou adresovanou Európe, aby nepremeškala jedinečnú príležitosť, ktorú jej dávajú dejiny po mnohých roztržkách, a zjednotila sa. Ako dôkaz svojich vrúcnych citov odovzdáva pápež Pius XII. Robertovi Schumanovi, „Otcovi Európy“, v marci 1956 veľký križ rádu Pia IX.

KAPITOLA 20

Prezident európskeho parlamentu

Dňa 19. marca 1958 sa schádza v Štrasburgu po prvýkrát parlament, jedno z troch¹ už existujúcich spoločenstiev, a prijíma meno Európske parlamentné zhromaždenie. O dvadsať rokov neskôr v priamom všeobecnom hlasovaní poslanci prijímú meno Európsky parlament. Verejnosť však týmto menom nazýva parlament už od začiatku. Jeho členovia sú vybraní z národných parlamentov. Zhromaždenie má 142 členov.

Práve toto parlamentné zhromaždenie si zvolí za predsedu Roberta Schumana. Popularita iniciátora jednotnej Európy je taká veľká, že jeho zvolenie je napriek rôznym stranám prijaté jednohlasne a s jasotom. Hoci je to len reprezentatívna funkcia, Robert Schuman ju prijíma s radosťou, ako nový popud pre službu európskej výstavby.

Vrúcne prijatie, okrem Francúzska

Robert Schuman začína okružnú cestu po piatich krajinách, ktoré odpovedali 9. mája 1950 na jeho výzvu. Všade ho prijímajú

¹ CECA (Európske spoločenstvo uhlia a ocele. 1951), EURATOM (1957), CEE (Európske hospodárske spoločenstvo) spoločný trh (1957).

vrúcne a s nadšením. V Bonne mu preukazujú poctu, ktorá je vyhradená pre návštevy hláv štátov. Poskytuje rozhovory, konferencie s hromadnou účasťou, oficiálne príhovory. Jediné Francúzsko mu nie je priaznivo naklonené. K moci sa znovu vrátil generál Charles de Gaulle, najskôr ako predseda vlády a potom, od 1. augusta 1959, ako prezident republiky, zvolený vo všeobecných voľbách. Vydáva rozkaz, aby ľudia ignorovali „prezidenta tohto smiešneho parlamentu“. O dva roky neskôr sa jeho postoj prispôsobí novým skutočnostiam. Pôsobenie vo vláde od roku 1958 mu ukáže, že európske zjednotenie je jedinou cestou pre krajiny Európy, ak si chcú udržať hospodársku silu a kultúrnu prestíž.

Robert Schuman, čaká, trpiac týmto odmietnutím svojej funkcie zo strany Francúzska. Ešte i v roku 1958 sa obáva o prežitie začatého diela. Jeho obavy pomaly ustávajú. V roku 1960 s uľahčením konštatuje, že generál de Gaulle nechce rozdeliť rodiaču sa Európu, ale naopak, snaží sa ju skonsolidovať. Generál nie je vo svojich rozhodnutiach ani dogmatický, ani obmedzený. Mal o Francúzsku určitú ideu, ktorá sa mu zdala nezmieriteľná s ideálom spoločenstva, ktorý predpokladá zrieknuť sa suverenity. Vďaka svojmu politickému realizmu od roku 1960 mení názor na budovanie spoločnej Európy, tak ako sa to stalo rok predtým v otázke Nemecka.

Prezident Parlamentného zhromaždenia, ktoré ľudia už volajú európskym parlamentom, sa neuspokojuje len s oficiálnymi návštevami, ale venuje sa i vzdelávaniu Európanov. Počet jeho prednášok v krajinách Šestky v rokoch 1958 – 1960 je na 70-ročného muža ohromujúci. Uvedomuje si, že jeho roky sú zrátané, avšak presvedčiť národy Európy vyžaduje ešte veľa práce...

Vďaky a ocenenia

Ocenenia sa v tom čase len tak množia. Veľký kríž rádu Pia IX. v roku 1956, nasledujúci rok je to Leopoldova rádová stuha v Bruseli. Odmeniť ho chcú aj univerzity. Pribúdajú čestné doktoráty *honoris causa*. Na univerzitách vo Veľkej Británii v Birminghame

a v Edinburgu, titul dostáva aj od Univerzity v Tilbourgu v Holandsku a v roku 1958 aj od Kalifornskej univerzity. Jeho dávnym snom bolo vyučovať. Je veľmi dojatý, že ho vyznamenávajú univerzity, ktoré sú chrámom vzdelania.

V roku 1958 dostáva Cenu Karola Veľkého v Aix-la-Chapelle. Pri tejto príležitosti sa v oduševnenom prejave prihovára mladým ľuďom, aby pokračovali v budovaní Európy s nadšením a s vierou, ale aby nezabudli i na obetavosť, bez ktorej nevzniklo v dejinách nikdy nič veľké a trvácne.

I keď práca prezidenta parlamentu prináša popri reprezentatívnej úlohe aj mnohé administratívne povinnosti, ktoré ho veľmi nezaujímajú, Robert Schuman nadväzuje styky, vďaka ktorým by mohol v roku 1960 požiadať už o tretí mandát na jeden rok. Príčinou neúspechu je pravidlo dvoch rokov, ktoré sa viaže na výkon funkcie a má zaručiť, aby sa na poste vystriedali predsedovia viacerých národností. Prekážajú aj tlaky zo strany ďalších potenciálnych kandidátov.

Robert Schuman opúšťa post s miernou trpkosťou, lebo musí prejsť začatú prácu a politický boj, ktorého nestálosť je zapísaná v každom ľudskom osude.

Posledný volebný boj

Jeho posledný volebný zápas sa odohral na začiatku jeho predsedníctva v Štrasburgu. Naposledy kandiduje na miesto poslanca tentoraz za mesto Thionville v prvých legislatívnych voľbách V. republiky, ktoré sú 23. až 30. novembra 1958. Samozrejme, že verní voliči ho znovu zvolia i napriek neľútostným bojom, na ktoré sa mi sťažoval v liste zo 4. decembra. Adresoval mi ho do Alžírsk, kde som v tom čase učil. Píše: „*Konečne si môžem trochu vydýchnuť. Boj bol tvrdý, dá sa povedať neľútostný, čo sa týka nášho priateľa Schaffa.*“¹ *A teraz treba*

¹ Joseph Schaff (1906 – 1980) bol druhý na kandidátskej listine Roberta Schumana v roku 1946. V rokoch 1946 – 1958 a 1962 – 1973 bol poslancom za MRP. Od roku 1945 až do svojej smrti v roku 1980 bol starostom v Montigny-lès-Metz. V roku 1963 je založená Asociácia priateľov Roberta Schumana, ktorá sa stará o jeho dom, premenený na múzeum v Scy-Chazelles.

naprávať (...), ale za akých podmienok! Stali sa veci, ktoré ťažko zabudnúť. Naši priatelia boli zhrození metódami, ktoré neboli, aspoň nie u nás, zvyčajné. (...) S Alsaskom sa zaobchádzalo horšie ako s nami. Aká bude budúcnosť? Nedá sa to predpovedať.“

Vidno, ako veľmi sa bál toho, že sa ideový boj, ktorý je podstatou demokracie, zvrhne na osobné zápolenie, ktoré je popretím parlamentnej demokracie.

Od roku 1959 sa k tomu pridá ešte ďalšie trápenie, ktoré má vážnejšie následky. Stalo sa to v závere jeho oficiálnej návštevy Ríma. Návšteva sa končí tlačovou konferenciou. Robert Schuman odpovedá na otázku jedného žurnalistu, a tu, zrazu náhle zastane uprostred reči. Stratil niť myšlienok. Našťastie, jeho taliansky hosťiteľ mal toľko duchapritomnosti, že hneď pokračoval. Je to prvý príznak artériosklerózy mozgových ciev, choroby, ktorá ho zničí o štyri roky neskôr.

Zbohom Rím

Je to jeho posledná návšteva Ríma. Toto mesto si zvlášť obľúbil, pretože je centrom katolíckej cirkvi a pripomína mu jeho pobyt v roku 1909, keď tu bol spoločne s matkou, ktorú tragicky stratil o dva roky neskôr. Obaja sa vtedy zúčastnili na slávnosti, keď pápež Pius X. vyhlásil Johanku z Arcu za blahoslavenú. Vtedy ešte boli nemeckými občanmi. Cesta im vtedy umožnila prejsť vlastenecké cítenie počas nemeckej okupácie Alsaska.

Na tejto poslednej návšteve prijme Roberta Schumana pápež Ján XXIII. Pýta sa ho na novinky zo Scy-Chazelles, kam ho kedysi, ešte ako, pápežského nuncia kardinála Roncalliho v Paríži, pozval Robert Schuman. V tej istej funkcii ho Robert Schuman prijal niekoľkokrát aj na ministerstve zahraničných vecí na Quai d'Orsay. Hoci ako minister nemal rád mnohovravnú typickú taliansku povahu nuncia, ktorý sa rád predvádzal, obaja muži si preukazovali úctu a delili sa o tú istú horľavo prežívanú vieru. V roku 1959 sa Angelo

Roncalli stal pápežom. Robert Schuman si uchoval dojímavú spomienku na dlhý rozhovor s „dobrým pápežom Jánom“, keď spolu hovorili aj o Schumanovej návšteve Ríma v roku 1909. Robert Schuman nezabudol spomenúť svoju matku, ktorej za veľa vďačil a po ktorej zdedil jemnosť, lásku ku knihám, zápal pre katolícku vieru a mariánsku úctu.

V tú peknú a clivú jeseň roku 1959, keď sa „zákonodarkyňa sveta“ (Chateaubriand) prikrýva závojom melanchólie, Robert Schuman opúšťa Rím s nedefinovateľným pocitom neistoty a krehkosti. Incident na tlačovej konferencii tento pocit ešte zvyšuje.

Ostáva mu poklad spomienok, ktorý obohacuje poslednú návštevu svätého mesta. Rím znamená veľa v jeho očiach, v očiach kresťana a kultúrne vzdelaného muža. Zo spomienok môže čerpať v samote, ktorá začína na neho doliehať, keď sa v sedemdesiatich piatich rokoch vzdáľuje z politického života, do ktorého ho zaviedli proti jeho vôli okolnosti, alebo, a tým si je istý, Prozreteľnosť. V politickom živote sa angažoval tridsaťtri rokov.

KAPITOLA 21

Krížová cesta

Parlamentný život sa pre Roberta Schumana končí neúspechom, keď ho odmietnu zvoliť po tretíkrát do funkcie prezidenta Európskeho parlamentného zhromaždenia.

Veľmi silno si uvedomuje, že tu sa končí jeho úloha v politike. Posledná etapa bude trvať menej než tri roky. Bude to krížová cesta, ktorú predznamenal jeho pút v Jeruzaleme pred štyrmi rokmi.

Na jeseň v roku 1960 podnikne pre svoje potešenie cestu po antických pamiatkach. Ale srdce starého muža je príliš zranené, aby sa mohlo tešiť z melancholického pohľadu na pochmúrne ruiny navždy stratenej civilizácie v neúprosnom čase. Už ho nedojíma ani pohľad na majestátny Zlatý roh, na brehoch ktorého sa zrodila Byzancia.

Po príchode do svojho malebného príbytku na úpätí Saint-Quentin, sa ponorí, ešte viac než máva vo zvyku, do čítania Biblie. Jeho stav duše ho viac ťahá ku knihám inšpirovanými Bohom, v ktorých je zhustená múdrosť ľudstva a ktoré poukazujú na krehkosť pozemských pút, na ich nestálosť a pominuteľnosť.

Vtedy prichádzam k nemu na návštevu. Zveruje sa mi s útechou, ktorú nachádza v čítaní a v dlhej meditácii Svätého písma. *„Biblické Príslovia majú v sebe viac múdrosti ako všetky filozofické spisy,“* hovorí mi. *„Moja dlhá skúsenosť preverila ich správnosť. A to, čo mi o Bohu hovoria Žalmy, presahuje všetko, čo nás učia teologické rozpravy. Uka-*

zujú nám, ako „skúmať tajomstvá“, ako hovorí svätý Augustín. V mojom veku, dodáva s úsmevom, sa to stalo dôležité a hlavne naliehavé. A najmä, nachádzam odpovede na veľké univerzálne otázky dejín, uspokojivé pre ducha i pre srdce, kde práve Európa píše prvú stranu.“ Keď som sa vtedy díval vrúcny pohľadom na Roberta Schumana, hovoril som si, že práve stojím v prítomnosti hlavného autora tejto novej, nepopísanej strany.

Jeho slová ukazujú, že obavy, čo ho trápili v súvislosti s európskou politikou, ktorú viedol Generál de Gaulle, sa zmenšili, ba až úplne vymizli. Dva roky po nástupe k moci nespravil generál de Gaulle nič neospravedlniteľné, naopak, vychvaľoval vo Washingtone spoločný trh. To len potvrdzuje správnu intuíciu nemeckého kancelára Adenauera, ktorý sa po prvom kontakte s prezidentom de Gaulle, začiatkom roku 1959, zveril Robertovi Schumanovi: „Som presvedčený, že nehrá komédiu a že je dostatočným Európanom.“ Nato predseda európskeho parlamentu poznamenal: „Je, ale svojím spôsobom.“

Generál de Gaulle za posledných desať rokov svojej vlády presadzoval špeciálnu európsku politiku, ktorú si však neosvojili ostatné členské krajiny. Vďaka tomu zjednocujúca sa Európa mohla bez obáv prijať Veľkú Britániu, ktorá bola dovtedy, pod vplyvom generála de Gaulle, z tohto procesu vylúčená a netrepežlivo postávala pred dverami európskeho spoločenstva.

Pre Európu

Robert Schuman chce v samote Scy-Chazelles napísať pamäti. Dokonca nadviaže kontakt s vydavateľstvom Plon. Po zrelej úvahe sa však tohto plánu vzdá, a to z dvoch príčin: jeho dlhé a intenzívne meditácie v tom čase mu viac než inokedy ukazujú márnosť ľudského diela. A písať vlastné pamäti znamená podať presnú správu o minulosti, aspoň podľa svojho názoru. Avšak Robert Schuman sa na svojej ceste stretol s takou bezcharakternosťou, nízkosťou a zlobou, že pri písaní pamäti by nutne musel naraziť na zákon kresťan-

skej lásky a dotknúť sa chúlостivých záležitostí. „A kto si ty, že súdiš blížneho?“ (Jak 4,12)

Chce však publikovať knihu o svojich predstavách zjednotenej Európy. Má k dispozícii celú zbierku prejavov, kde sa vyjadruje k tejto téme. Vyberie z nich najvýznamnejšie pasáže a zoradi ich do viac-menej súvislého celku. Výsledkom je cenná útlá knižka, ktorú jednoducho nazve *Pre Európu*. V nej je podstata jeho proeurópskeho zmýšľania. Dielo bude publikované krátko po jeho smrti.¹ Nemecké vydanie² obsahuje predslov nemeckého kancelára Adenaura, ktorý začína slovami: „*Pred viac než trinástimi rokmi, 9. mája 1950, Robert Schuman oznámil svetu plán, ktorý ostane navždy spojený s jeho menom.*“ Predslov sa končí osobným vyznaním: „*Robert Schuman bol jedným z prvých ministrov zahraničných vecí víťazných krajín, ktorý navštívil Nemeckú spolkovú republiku. Často som ho stretával počas konferencií alebo dôverných rozhovorov, a tak som mohol spoznať muža múdreho a dobrého, štátnika, veľkého Francúza a veľkého Európana, Som šťastný, že ho môžem nazývať svojím priateľom.*“

Kancelár Adenauer mu naposledy preukáže úctu a priateľstvo v okolnostiach, keď jeho svedectvo bude mať historickú hodnotu a opravi dejiny, ktoré spoločne s médiami a s verejnou mienkou spravili chybu. Chybu, ktorá sa ešte stále nachádza v dielach historikov.

Bolo to v septembri v roku 1962. Charles de Gaulle začína štátnu návštevu Nemecka, ktorá má veľkú odozvu. Počas návštevy prednesie v nemčine, bez akýchkoľvek poznámok, okolo pätnásť prejavov. Jeden z nich adresuje 7. septembra 1962 dôstojníkom z Vojenskej školy federálnej armády v Hamburgu, keď cituje Zuckmayerove verše:

„War es gestern unsere Pflicht Feinde zu sein,
Ist es heute unser Recht Brüder zu werden.“³

Pamätná je najmä jeho reč, ktorou sa 9. septembra prihovára

¹ Robert Schuman, *Pour l'Europe*, Vydavateľstvo Nagel, 1963.

² Robert Schuman, *Für Europa*, Nagel Verlag, 1963. Anglické vydanie vyjde v roku 2000.

³ „Ak včera bolo našou povinnosťou byť nepriateľmi, dnes je našim právom stať sa bratmi.“

nemeckej mládeži na zámku v Ludwigsburgu, kde vykrikuje: „*Blahoželám vám, že ste mladými Nemcami, to znamená deťmi veľkého národa, áno, veľkého národa.*“ A končí slovami, ktoré úplne rozptýlia pochybnosti Roberta Schumana: „*Budúcnosť našich dvoch krajín, základný kameň, na ktorom sa môže a musí budovať jednota Európy, najlepší tromf svetovej slobody, to je úcta, dôvera a vzájomné priateľstvo francúzskeho a nemeckého ľudu.*“ Sú to slová, ktoré by mohol vysloviť aj zakladateľ Európskeho spoločenstva.

Na druhý deň po tejto štátnej návšteve, počas ktorej všetky francúzske médiá vzdávali hold generálovi de Gaulle „pôvodcovi zmierenia a priateľstva medzi Francúzskom a Nemeckom“, Adenauer adresuje Robertovi Schumanovi rukou písaný list:

Drahý pán Schuman,

Počas návštevy generála de Gaulle, minulý týždeň, som často myslel na vás. To vám sme vďační za priateľstvo, ktoré teraz spája naše dve krajiny, vašou iniciatívou vzniklo Spoločenstvo uhlia a ocele, vy ste položili základný kameň.

S vďačnosťou myslím na naše spoločné poslanie. Najmä v súčasnej situácii mi leží na srdci, aby som vám vyjadril vďaku.

Bolo by pre mňa veľkým potešením, keby nám bolo dopriate ešte raz sa uvidieť.

Pozdravuje vás z celého srdca, váš Konrád Adenauer

Neúprosná choroba

Táto radosť už Robertovi Schumanovi dopriata nebola. Keď dostáva list od Adenauera, je definitívne pripútaný na lôžko v Scy-Chazelles. Artérioskleróza, ktorou trpí, pokračuje vo svojom neúprosnom ničení.

V januári 1961 sa mu stane výstražná príhoda. Počas vychádzky, keď sa prechádza sám po dedine neďaleko svojho domu, stráca vedomie a padne na zem. Preberie sa, ale nemá silu vstať. V zimnom mrazivom vzduchu sa pripravuje na smrť, počúvajúc ako orloj na veži

odbíja v noci hodinu za hodinou. Na druhý deň ho nájde na zemi, v daždi vidiecky strážnik. Jeho silná telesná konštitúcia ho zachránila pred nehodou, ktorá mohla byť pre človeka v jeho veku smrteľnou.

Hoci má svet politiky krátku pamäť a rýchlo zabúda, jeho priatelia ho obklopujú láskou a nežnosťou, ktorá plynie z úcty, ktorú chovajú k tomuto svätému laikovi.

V tomto období, mesiac pred jeho smrťou, ho posledný raz navštevujem. Musím odísť do Brazílie na dlhú misiu, kam ma vysiela ministerstvo zahraničných vecí. Nechcem opustiť Francúzsko bez toho, aby som uvidel muža, ktorý hlboko ovplyvnil celý môj život. Cítim, že to bude naše posledné stretnutie.

Robert Schuman je vystretý na posteli, svieži, stále vyžaruje nedeľinovatelnú atmosféru pokoja. Choroba pokročila už natoľko, že nehovorí. Beriem mu ruky do svojich dlaní a hovorím mu o udalostiach, ktoré sa stali, o mojom rodinnom živote, o mojom poslaní. Nie je to úplný monológ. Z času na čas badám, ako mi stisne ruky v súvislosti s tým, čo vravím a čo sa ho dotýka. Aj keď nehovorí, uvedomuje si, čo sa okolo neho deje.

Objímam starého priateľa a prechádzam izbou. Na prahu sa otáčam a dlho hľadím na tohto muža, ktorého si Prozreteľnosť vybrala za svoj nástroj v daných historických a časových súvislostiach, aby sa mohol uskutočniť tento veľký krok v bolestnom zhromaždení ľudskej rodiny.

Dňa 3. septembra 1963 upadá Robert Schuman do agónie. Na druhý deň, v stredu 4. septembra o 9. hodine vracia svoju čistú dušu Bohu, ktorému verne slúžil celý svoj život. Najmä počas svojho verejného účinkovania, keď celých štyridsať rokov presadzoval koncepciu „svätosti v politike“. Jeho cestou k svätosti bola práve politika.

Človek v meradle dejín

Niekoľko dní pred svojou smrťou dostal Robert Schuman list od Pavla VI., ktorý mu priniesol Mons. Joseph Schmitt, biskup v Metzi. V tom istom čase dostáva aj pomazanie chorých.¹ Je pripravený na veľký odchod.

Po správe o smrti „Otca Európy“ prichádzajú záplavy pozdravov z celého sveta. Pápež „dvíha k Bohu horlivé prosby za pokoj kresťanskej duše významného zomrelého, neúnavného priekopníka európskej jednoty“. Kancelár Adenauer hovorí: *„Francúzsko a Európa stratili význačnú historickú osobnosť. Vďaka jeho múdrosti a odvahe sa mohli položiť základy zmierenia medzi našimi dvomi národmi, mohla sa začať budovať jednotná a silná Európa. Robert Schuman si vytýčil dosiahnutie tohto cieľa v duchu absolútnej obety a sebazapierania. Sme mu za to veľmi zaviazaní. Je našou povinnosťou pokračovať v ceste, ktorú začal. Bol to verný priateľ, na ktorého nikdy nezabudnem.“* Prezident Kennedy, ktorému ostávajú už len dva mesiace života, napísal: *„Robert Schuman bol občanom Francúzska, Európy a sveta. Jeho vízia budúcnosti sa stala realitou.“* Paul-Henri Spaak, jeden z priekopníkov Európy, vyzdvihol že *„vďaka Robertovi Schumanovi Francúzsko zohralo prvoradú úlohu v budovaní Európy. Budúcnosť potvrdí rozhodnutie tých, ktorí sa s hrdosťou rátajú medzi jeho priateľov a spolupracovníkov“*. Sir Anthony Eden píše: *„Robert Schuman, ku ktorému prechovávam hlbokú priateľskú lásku, bol lojálnym Francúzom a oddaným Európanom.“* Ku všeobecnému smútku sa pridali Hassan II., Willy Brandt, rakúsky kancelár, kanadský premiér, generálny tajomník NATO a ďalšie významné osobnosti. Všeobecný názor odráža posolstvo MRP, ktorého podpora otvorila Robertovi Schumanovi cestu do francúzskej vlády a uľahčila mu budovanie spoločnej Európy: *„V Robertovi Schumanovi má Francúzsko vznešený obraz človeka, ktorý zaprel seba samého až do úplnej pokory, aby mohol slúžiť tvorivej myšlienke budúcnosti. Jeho politika bola ako jeho*

¹ Pred II. vatikánskym koncilom nazývané posledné pomazanie.

život, jednoduchá, vytrvalá a húževnatá. Mení svet. Ostáva jediným novátorským mysliteľom storočia. Smrť Roberta Schumana je symbolická, Robert Schuman zomiera a s ním je mŕtva aj myšlienka nacionalizmu.“

Zbohom Robertovi Schumanovi

Dňa 7. septembra 1963 sa za prítomnosti asi 500 osobností z celého sveta, z nich je päť bývalých predsedov vlády Francúzska, uskutoční pohrebný ceremoniál v Katedrále svätého Štefana v Metzi. Táto katedrála bola Robertovi Schumanovi zvlášť blízka, pre svoju vysokú siluetu a preto, že nebola dokončená. Keď sa blíži pohrebný sprievod, veľký kostolný zvon bije umieráčik. Z priestranstva pred kostolom sa k nebu dvíha Mozartovo Ave verum. Na Námestí Armády vojenská jednotka vystrelí na jeho počesť salvu. Žiadne reči, žiadna okázalosť, tak ako si to želal zosnulý. V katedrále je telo mŕtveho uctené liturgiou, ktorú vysluhuje biskupský ceremoniár. Medzi iným hovorí: „*Veľký staviteľ mostov, muž bratskej lásky a dialógu, apoštol zmierenia a pokoja medzi rozhnevanými národmi (...), veľký kresťan, Boží človek.*“ Vtedy sa k vysokej klenbe katedrály vznáša gregoriánsky chorál *Requiem aeternam dona ei, Domine*, za ktorý by Mozart obetoval celé svoje dielo. Vznešená hudba sa odráža od obrovských vitráží katedrály a v srdciach zúčastnených vyvoláva dojatie.

Pred odchodom z katedrály prinesú telo zosnulého k nohám Panny Márie v duchu mariánskej úcty Roberta Schumana, ku ktorej ho viedla jeho matka. Je pochovaný na malom cintoríne v Scy-Chazelles, odkiaľ ho po troch rokoch prevezú do opevneného kostola z 13. storočia oproti jeho domu.

Niekoľko malých tieňov ľudskej malichernosti: kancelár Adenauer oznámil svoj príchod do Metzu. Vláda generála de Gaulle

ho požiadala, aby sa pohrebu nezúčastnil... Jean Monnet nie je pozvaný, na želanie vlády, na oficiálny obed na Prefektúre. Na znak protestu odrieknu účasť aj ostatní bývalí členovia vlády. Zatiaľ čo ľudskú hlúposť odnesie vietor, myšlienky, ktoré menia svet, sa šíria ako na krídlach holubice...

VRCH INŠPIRÁCIE PRE EURÓPU

Z každej strany prichádzajú turisti z Európy a neustále zaplavujú pahorok Scy-Chazelles, ktorý je povolaný stať sa „vrchom inšpirácie pre Európu“. Stane sa ním naozaj len vtedy, keď sa z turistov stanú pútnici a Európania si uvedomia, akú dôležitú a ťažkú úlohu zastával Robert Schuman pri procese budovania Európy. Musia si uvedomiť, že táto politika je modelom služby pre ľudstvo a pre štát. Proces blahorečenia Roberta Schumana, ktorý prebieha, by mal ešte znásobiť toto dvojité povedomie.

Miesto, kde sa vykryštalizovali základné hodnoty Európy, je prameňom úžasu pre turistov. Rieka, ktorá teraz zjednocuje namiesto toho, aby rozdeľovala, dve rehole, jednu apoštolskú, druhú kontemplatívnu, spájajúce nebo a zem, opevnený kostol, ktorý je svedkom 13. storočia, keď Európa bola na vrchole svojej cesty, jeho hradby, ktoré hovoria o potrebe chrániť to, čo je od prírody nestále. A je tu i muž, ktorého pozostatky spočívajú v úžasnej jednoduchosti gotickej stavby.

Prišiel čas, aby si Európska únia zobrala na starosť tieto symbolické miesta, ktoré nemajú prostriedky na svoje obnovenie. Veď nezasluhuje si „Otec Európy“ takýto prejav vďačnosti? Ľudia potrebujú symbolické znaky, aby sa mali s čím identifikovať. Okrem eura, materiálneho symbolu, Únia vytvára aj nehmotné symboly, ktoré sú trvácnejšie ako veci a materiál!

K BLAHOREČENIU ROBERTA SCHUMANA?

Dňa 9. júna 1990 Mons. Raffin, biskup v Metz započal v kaplnke sestier Služobníč Ježišovho Srdca oproti príbytku „Otca Európy“, proces blahorečenia Roberta Schumana. „Žiadateľom“ bol „Inštitút svätého Benedikta, patróna Európy“, ktorý bol založený za týmto účelom 15. augusta 1988.

Bolo vypočutých vyše dvesto svedkov, ktorí poznali „Božieho služobníka“ a vypovedali pod prisahou pred cirkevným tribunálom. Komisia historikov podrobne skúma a prehliada spisy Roberta Schumana a analyzuje jeho prínos do súčasných dejín. Komisia teológov preveruje, či sa v jeho živote nenachádza nejaký prvok, ktorý by sa protivil doktríne a mravom. Diecézna fáza by sa mala skončiť začiatkom 21. storočia, potom bude spis dopravený do Ríma.

Na blahorečenie je potrebný zázrak na orodovanie „Božieho služobníka“ Roberta Schumana. Prosíme, aby ste oznámili každý zázrak, takéhoto charakteru.

Adresa, kde môžete žiadať informácie je: Couvent des Sœurs servantes du Cœur de Jésus, 136, rue Robert Schuman, F 57160 Scy-Chazelles.

Rehoľné sestry, ktoré zabezpečujú sekretariát a vybavujú žiadosti, privítajú s vďačnosťou dary a príspevky na sväté omše.

KAPITOLA 22

Duša za Európou

„*Europós*“ – kto vidí dobre, kto vidí ďaleko. Meno legendárneho priestoru na planéte, ktorý zaberá sedem percent vyčnievajúcej pevniny. Konečne Európa spĺňa svoje poslanie a nik už nepochybuje, že Európa má svoju dušu. Počas druhého tisícročia po Kristovi menila svet a sama bola zmenená civilizáciami, ktoré sa zrodili na východných pobrežiach Stredozemného mora. Civilizácia Svätej knihy, Božieho slova, Starého a Nového zákona, ktorá určila morálny kód a učila rešpektovať spoločné dobro i dobro blížneho, chrániť zem, rešpektovať písomne či ústne odovzdaný zákon a tých, ktorým je zverená autorita, chrániť slabšieho, dodržiavať sľuby, ctiť si otca aj matku, založiť domov, zachovávať vernosť, starať sa o svoje deti najmä v ranom veku, pracovať v „pote tváre“, dávať dobrý príklad mladým. A vo všetkom sa obracať k Bohu, ktorý sa zjavil ľuďom. To všetko konať z lásky.

Tieto a iné pravidlá a rady posilňovali dušu Európy a formovali jej kolektívnu pamäť. Kultúrna identita Európana je odlišná od kultúrnej identity Japonca, amazonského Indiána alebo moslima, ktorí majú takisto svoju nádhernú kultúru, tá ale nie je kultúrou Európy. Výsledok židovsko-kresťanskej civilizácie je prekvapujúci, je to demokracia a politický systém založený na „evanjeliovej podstate“ (Bergson), ktorý je na vrchole všetkých systémov, ktorými sa ľudia

riadia. Demokracia sa zrodila výlučne z kresťanského princípu, podľa ktorého sú si všetci ľudia pred Bohom rovní. Sociálna štruktúra kást je pre Európu neprijateľná. Je pravda, že musela prísť krvavá revolúcia, aby odstránila systém, ktorý bol vo Francúzsku. Revolúcia však bola nemanželským dieťaťom, ktoré chcelo presadiť hodnoty Evanjelia.

Európa, dejiny lásky

Európa je zemepisne privilegovaným miestom. Rozprestiera sa medzi 35. a 75. stupňom severnej zemepisnej šírky. Je to oblasť, kde je príjemné žiť. Jej zem je úrodná a podnebie mierne, teplo sa strieda so zimou, dážď so slnkom. Áno, Európa to sú dejiny lásky s prírodou.

Túto krajinu si vybrala Prozreteľnosť za miesto, kde sa zrodil a odkiaľ sa šíril do celého sveta evanjeliový odkaz, ako to potvrdzujú aj Skutky apoštolov v hlave 16.

Neúnavný apoštol Pavol symbol evanjelizácie je znovu na cestách. Obyvateľom Orientu prináša blčiaci oheň, ktorý ho vnútorne spaľuje. Cestou ho dvakrát zastavuje Duch Boží. Nepôjde na východ, i keď je to tajomná, slnkom zaliata zem, kde by sa posolstvo, ktoré apoštol Pavol nosí v sebe možno ujalo. Vo sne vidí Macedónca, ktorý ho volá na pomoc. Svätý Pavol pochopí, že sa má vydať na západ. Hlas Macedónca je hlasom Európy.

A predsa, keď svätý Pavol hovorí pred aeropágom o Bohu pribrítom na križ, Aténčania vybuchnú smiechom. Nové a prevratné posolstvo sa ujíma len pomaly, postupným prenikaním do kultúry počas dlhých desaťročí až storočí. Takto sa celá Európa oddá Kristovi, ktorého oslobodzujúce posolstvo prenikne až k jej koreňom a stáva sa základom jej civilizácie. Duša Európy je neoddeliteľná od Evanjelia. Cez Európu je Kristov odkaz rozšírený až k hraniciam zeme. Niekedy je zle pochopený, na úkor lásky, najvyššieho pravidla: „Miluj blížneho svojho ako seba samého.“ Blížny? To je každý človek, biely, čierny, plavovlasý či tmavovlasý. Často sa Božie slovo šíri

aj vďaka misionárskemu nadšeniu horiacich duší, svätých Európanov, zachvátených Duchom Ježišovým, ktorí sú podobní apoštolovi Pavlovi.

Pavol je tajomne hnaný do Európy a apoštol Peter si vyberá za svoje sídlo Rim, aby tu žil, svedčil i umrel: je to práve Európa, ktorá bola vybratá za vzor Evanjelia vo svete, nositeľka Chleba života rôznymi krajinami a kontinentmi.

Démoni Európy

Tam, kde vládne dobro, prenikne aj zlo. Ako každá ľudská skutočnosť, aj Európa má svojich démonov. Symbolizuje ich alegorické myslenie cez mýtické postavy, ako sú napríklad Prometheus a Faust, ktorí zobrazujú dve základné odchýlky európskeho myslenia.

Prometheus kladie Bohu radikálnu výzvu, už ho nepotrebuje, cíti sa dostatočne silným, aby vybudoval svoj vesmír. Prometheus, to je Európa a jej ideológie založené na pojme „robiť“, zabúdajúce na dimenziu „bytia“. Je to Európa oddaná mechanickej vláde intelektu a negácii človeka, Európa, ktorá sa dvakrát v tom istom storočí dostala do tragickej slepej uličky. Faust, pravý potomok Prometea, to je aktivizmus, ktorý nemá iné vyústenie ako bohatstvo, slávu a rozkoš, to je Európa, ktorá dobýja svet, aby ho ovládla a vykorisťovala. Prometheus sa ponára do ateizmu, Faust ostáva otvorený láske, ktorá oslobodzuje, teda Bohu. Nakoniec je cez lásku vykúpený zo skazy svojej nenásytnosti. Znovu sa vracia k svetlu a k službe svojim bratom. Takto videl osud Fausta Goethe, najväčší z európskych básnikov. Nadvláda diabla je definitívna iba do takej miery, do akej mu človek prepustí svoju suverenitu.

Európa môže znovu nájsť svojho ducha, ak sa slobodne vráti k hodnotám, ktoré sú jej základom, s dôrazom na duchovnú dimenziu, ktorá sa potvrdila aj životom viacerých Európanov. Európa ostala zemou viery, utkanej z nádeje a žitej v láske. To len praktický ateizmus a pôžitkárstvo napredovali v dvadsiatom storočí rýchlejšie ako evanjeliový odkaz slobody.

Zachová si Európa svoje poslanie, symbolizované odpoveďou, ktorú dal svätý Pavol Macedónovi? Stará sa o svoje poslanie, ktoré dokazuje aj svetlá stránka jej dejín? Alebo podľahne vábeniu démona?

Odpoveď je v priestore slobody, ktorým disponuje každý človek v ľudskom spoločenstve. Je na európskych kresťanoch, aby sa zjednotili a pokračovali celou silou v boji, v ktorom duch vyhráva nad hmotou, evanjeliové svetlo nad temnými silami, ohrozujúcimi a znehodnocujúcimi človeka. V boji, v ktorom treba zachrániť nielen ľudí od ich démonov, ale aj planétu, o ktorú sa ľudia delia, nielen dušu Európy a sveta, ale aj stvoriteľské dielo Boha, teda celú Zem.

Čo treba robiť, aby sme dosiahli tento cieľ, ktorý pravdepodobne určí osud a prežitie ľudskej rodiny? Na úsvite tretieho tisícročia niet dôležitejšej otázky, ako je táto. Treba nájsť uspokojivé odpovede, ktoré sa dajú uskutočniť po morálnej aj materiálnej stránke. Je to však možné len vtedy, ak do západnej filozofie prenikne duchovná dimenzia a nahradí dominujúci racionalizmus, v ktorom veda, namiesto toho, aby bola služobníčkou, stala sa absolútnom.

Vedecký a technologický pokrok napredujú čoraz rýchlejšie. Zmeny, ktoré provokujú pred naším zrakom, sú ohromujúce. Moc, s možnosťami deštrukcie, ktoré so sebou prináša, najmä v oblasti genetických manipulácií; moc hromadiaca sa v rukách ľudí je znepokojujúca. Kam to vedie? Kde nájsť múdrosť, aby sme si zachovali vládu nad našim osudom? Neuniká práve z rúk človeka, toho čaro-dejovho učňa? Dušu chytá závrat a strach už zachvacuje srdcia.

Stavenisko budúcnosti

Už dnes je čas začať tvoriť na obrovskom stavenisku budúcnosti, ktoré sa otvára ľuďom 21. storočia. Kde máme začať, ak nie v Európe? Amerika je od počiatku príliš akčná a Áziu zas zaujíma obohacovanie. Rusko je na dlhý čas zruinované. Čas však súri a treba hľadať odpovede na dramatické otázky: ako znovu nastoliť rovnováhu vo svete, ako integrovať ľudskú aktivitu do biologickej siete planéty,

ako zvýšiť životnú úroveň a nepodľahnúť pri tom konzumnému systému, ako poľudštiť mestá, rozdeliť prácu, odstrániť morálne a fyzické násilie, využiť prírodnú energiu, uskutočňovať solidaritu s chudobnými národmi, ako integrovať technické a vedecké výdobytky do etickej a duchovnej roviny? Ako podporiť výchovu k vyrovnanému životu a prestať uprednostňovať ľavú hemisféru mozgu, v ktorej sa rodia ideologické úchylky, oproti pravej hemisfére, ktorá je miestom globálnych úvah a syntéz, intuície a prieniku do transcendentálnej dimenzie, ktorá jediná vedie za hranice zdania?

Odpovedať na tieto otázky znamená spytovať „dušu Európy“. Aby sme definovali túto dušu pre ďalšie tisícročie, treba odpovedať na otázky v rámci vedeckých, fyzikálnych, duchovných a morálnych kritérií, ktoré spoločne tvoria jeden celok.

Štyri piliere Európy tretieho tisícročia

V malej vzácnej knižke, ktorú Robert Schuman odkázal Európanom ako duchovný a morálny testament, hovorí o budúcom poslaní Európy vo svete. Je to poslanie náročné, hodné tých najskvelejších stránok európskej minulosti. Dá sa rozdeliť do štyroch téz:

1. *Európa musí byť vládkyňou svojho osudu.*
2. *Európa, kolíska demokracie, sa musí stať aj jej strážkyňou.*
3. *Európa sa musí znovu stať vodkyňou humanizmu.*
4. *Zjednotená Európa je predzvestou všeobecnej solidarity v budúcnosti.*

Jeho knižka sa končí vyznaním viery a želaním: „*Napredujeme ku koncepcii sveta, kde sa začína čoraz viac ukazovať vízia a hľadanie toho, čo národy zjednocuje, čo majú spoločné a čo zmieri ich rozdiely.*

Európa sa hľadá; vie, že má v rukách svoj vlastný osud. Nikdy predtým nebola tak blízko svojho cieľa. Nech Boh dá, aby nepremeškala hodinu svojho osudu, poslednú šancu svojej záchrany.“

Hľa, budúce poslanie Európy. Obrátiť sa ku svojej minulosti, veď inú nemáme. Ale najprv treba objaviť jej dušu. Áno, „nech Boh dá, aby nepremeškala hodinu svojho osudu“!

KAPITOLA 23

Svätosť politiky

„Veriaci nemôžu odmietnuť účasť v politickom živote, a to v rôznych aktivitách – ekonomickej, sociálnej, legislatívnej, administratívnej, kultúrnej, ktoré majú za cieľ organicky a cez inštitúcie podporovať verejné dobro.“¹

Pápež rozširuje význam slova „politika“ na skupinu aktivít, ktoré sa podieľajú na budovaní a fungovaní spoločenských štruktúr na lokálnej, regionálnej, národnej a nadnárodnej úrovni. V tejto rozšírenej vízii sa politika vzťahuje aj na štátne záležitosti, ktoré sa starajú o rozvoj základnej bunky spoločnosti, ktorou je rodina, o otcov a matky, ktorí pripravujú svoje deti, aby sa začlenili do spoločnosti.

Všetko je politika

V tomto zmysle sa kresťan zúčastňuje na politickom živote spoločnosti tým, že si plní svoje povinnosti, ktoré má ako volič, ako aj tým, že pracuje v administratíve, vyučuje mladých, lieči chorých,

¹ Ján Pavol II.: Apoštolské napomenutie z 30. decembra 1988 o poslaní laikov v Cirkvi a vo svete (§42).

produkuje a rozdeľuje nielen materiálne, ale aj duchovné a morálne hodnoty pre dobro členov spoločnosti.

A tiež nezabúdajme na pôsobenie cez modlitbu. V očiach kresťana je modlitba najdôležitejšia. Terézia z Lisieux, pokorná karmelitánka, zavretá medzi múrmi kláštora, bola prvou misionárkou cez modlitbu. Takýmto spôsobom môžu chorí, mladí, starí, i tí, ktorí sú pripútani na lôžko, prispieť modlitbou a obetovaním svojho trápenia k vytváraniu lepšej a solidárnejšej spoločnosti. V kresťanskom ponímaní existencie „bytie“ je vždy prvoradejšie ako „konanie“, čo dokazujú celé dejiny spásy a mystické telo Kristovo, ktoré je zdrojom a hnacou silou.

Pápežovo apoštolské napomenutie zahŕňa aj politiku v jej pravom zmysle slova na poli politického života. A tu je život Roberta Schumana príkladom.

Vzrastajúca komplexnosť fungovania spoločnosti vyžaduje dlhú prípravu na prebratie politickej zodpovednosti.

Kompletné vzdelanie

Pre kresťana začína táto príprava cez vzdelanie, a to už v prvých rokoch života. Rozumie sa tým príprava na osobný a sociálny život, na autentický kresťanský život, bez ohľadu na budúcu profesiu.

Vzdelanie je vtedy kresťanské, ak je dobrovoľne a vedome zverené rodičmi a vychovávateľmi do rúk Ježiša Krista, ktorý je jediným vychovávateľom človeka. Nech kresťania nikdy nezabudnú na pôvod ušľachtilého slova výchova! Začalo sa používať v 14. storočí a vychádzalo z odseku Evanjelia podľa Jána: „*Vocat nominatim et educit eas*“¹ – (Dobrý pastier) ich volá a vedie. Z ohrady hriechu k slobode zelených pasienkov; z nevedomosti k poznaniu; z temnoty do svetla.

¹ (Jn 10,4). Pozri: L'Éducation selon l'Évangile od René Lejeuna.

Autentická výchova kresťana musí prechádzať Ježišom Kristom. Ak mu je zverená, potom sú rodičia pomocníkmi Dobrého pastiera, a nutne z toho musí vzniknúť hodnotné dielo, pretože zárodok božskej podobenosti, ktoré sú v každom človeku, sa môžu harmonicky rozvíjať.

Príklad Roberta Schumana

Toto je i prípad Roberta Schumana, ktorý od detstva i v období dospievania, zásluhou úsilia svojej matky a vďaka životu vo farnosti, prešiel naozajstnou kresťanskou školou. K tomu sa pridalo i dôkladné vzdelanie a záujem mladého študenta o dejiny a matematiku. Na univerzite ho štúdium práva zasvätilo do podstaty fungovania právnej spoločnosti. Z vlastnej iniciatívy študoval ekonomickú politiku a riadenie štátu, ktoré mu boli užitočné v jeho budúcej činnosti v politickom živote, o ktorej vtedy ani netušil, ani ju nechcel.

Dvojaká kultúra, ktorá bola vlastná obyvateľom pohraničných zón, ho ochránila pred úzkostnosťou ducha. Jeho intenzívny vnútorný život, denné rozjímanie nad Božím slovom v dejinách spásy, ktoré je také bohaté na poučenia, a to priamo z úst Krista, mu dalo múdrosť, ktorou často prekvapoval svojich spolubesedníkov. Takisto v ňom upevňovalo dar proroctva, ktorý – ako odporúča apoštol, si treba ustavične vyprosovať od Pána (1 Kor 14,1). Jeho čin z 9. mája 1950 bol obzvlášť prorocký, najmä svojou odvahou a dôsledkami.

Robert Schuman je príkladom konkrétnych aspektov politiky. Bojoval dôstojne, nikdy osobne nenapadol protivníka počas volebnej kampane, ani na parlamentnej tribúne. Vždy bol pripravený „nadviazať dialóg, a aj keď chcel protivníka presvedčiť, vždy bral do úvahy jeho námietky a to pokojne a galantne“ (André Philip). V každom človeku, s dobrými alebo zlými úmyslami, videl totiž najprv obraz Boha. Často mi o tom podal priamo alebo nepriamo svedectvo. Svoje povinnosti si plnil mimoriadne zodpovedne. Každý list, ktorý mu bol adresovaný, prečítal a okomentoval. Spisy pripravoval starostlivo a na všetko sa dôsledne pripravil. Mal vysokú predstavu o verejných záležitostiach, ktoré boli v jeho očiach službou spoločnosti

a verejnému dobru. O verejné veci sa staral vo veľkých i v malých záležitostiach až tak, že sám zhasinal večer svetlo na ministerstve a odmietal výhody, ktoré vyplývali z jeho ministerskej funkcie (špeciálne kupé vo vlaku a podobne).

Nie je lepšieho príkladu politika, ktorý by vernejšie odrážal kresťanského ducha v konkrétnych záležitostiach politiky než Robert Schuman. V spisoch, ktoré žiadajú blahorečenie Roberta Schumana, historici nájdu mnoho svedectiev kresťanského zmýšľania v politickom boji. Robert Schuman je najväčším svedkom svätosti v politike modernej doby. Politika bola pre neho cestou svätosti.

René Lejeune

Na sviatok svätého Benedikta, patróna Európy.

PRÍLOHY

Príloha 1: Deklarácia z 9. mája 1950.

Príloha 2: Charta zjednotenej Európy podľa Roberta Schumana.

Príloha 3: Úryvky z knihy Pre Európu.

Príloha 4: Prosby a deviatnik.

PRÍLOHA 1

Deklarácia z 9. mája 1950

Úplné znenie textu

1. Svetový mier by nemohol byť zachovaný bez tvorivého úsilia úmerného nebezpečenstvám, ktoré ho ohrozujú.

Prínos, ktorým môže organizovaná a živá Európa prispieť k civilizácii je nevyhnutný na udržanie mierových vzťahov. Tým, že Francúzsko sa už dvadsať rokov usiluje o zjednotenú Európu, sleduje najmä jeden cieľ – slúžiť mieru. Európa nebola vytvorená, a zažili sme vojnu.

Európa sa nevytvára ani naraz, ani ako nejaká spoločná stavba: uskutočňuje sa konkrétnymi činmi, vytvárajúc najskôr skutočnú solidaritu. Spojenie národov Európy vyžaduje, aby sa skoncovalo s dávny nepriateľstvom medzi Francúzskom a Nemeckom: čokoľvek sa podnikne, musí sa dotýkať najmä Francúzska a Nemecka.

Za týmto cieľom navrhuje Francúzska vláda zamerať úsilie na síce obmedzený, ale rozhodujúci bod:

Francúzska vláda navrhuje podriaďť celú francúzsko-nemeckú výrobu uhlia a ocele spoločnému Vysokému úradu, organizácii, ktorá je otvorená pre účasť iných európskych národov.

2. Solidarita vo výrobe, ku ktorej sa takto dospeje, bude mať za následok, že akákoľvek vojna medzi Francúzskom a Nemeckom sa stane nielen nemysliteľnou, ale i prakticky nemožnou. Vytvorenie takejto silnej výrobnjej jednotky, otvorenej pre všetky krajiny, ktoré sa budú chcieť na nej podieľať, a schopnej poskytnúť všetkým krajinám, ktoré bude zahŕňať základný prvok priemyselnej výroby za rovnakých podmienok, položí reálne základy na ich zjednotenie.

Táto výroba bude ponúknutá celému svetu, bez rozdielu či diskriminácie, tak aby sa prispelo k zvýšeniu životnej úrovne a k pokroku mierového diela.

Takto dôjde jednoducho a rýchlo k splynutiu záujmov, ktoré sú nevyhnutné pre vytvorenie ekonomického spoločenstva a položí sa základ pre existenciu širšieho a hlbšieho spoločenstva medzi krajinami, ktoré dlho rozdeľovali krvavé konflikty.

Tým, že sa zavedie spoločná základná výroba, vytvorí sa nová inštitúcia, nový Vysoký úrad, ktorého rozhodnutia spoja Francúzsko, Nemecko a krajiny, ktoré sa k nim pripoja; pre ne bude tento návrh prvým konkrétnym základom Európskej federácie, ktorá je nevyhnutná na udržanie mieru.

Aby sa mohlo pokračovať v dosahovaní vytýčených cieľov, francúzska vláda je pripravená začať rokovania na nasledujúcich základoch:

3. Stanovenou úlohou Vysokého úradu bude zaistiť, a to v čo najkratšom čase: modernizáciu výroby a zlepšenie jej kvality, dodanie, a to za rovnakých podmienok, uhlia a ocele na francúzsky a na nemecký trh, ako i na trhy členských krajín, vyrovnanie pokroku pri zlepšovaní životných podmienok pracujúcich v týchto priemyselných odvetviach.

Na dosiahnutie tohoto cieľa bude treba, vzhľadom k rozdielnym podmienkam, v ktorých sa v súčasnej dobe nachádza výroba väčšiny členských krajín, prijať dočasne isté opatrenia, ktoré by zahŕňali plán výroby a investícií, zavedenie mechanizmu na vyrovnanie cien,

vytvorenie fondov na rekonverziu, ktorá by uľahčila racionalizáciu výroby. Dodávky uhlia a ocele medzi členskými krajinami budú okamžite zbavené cla a nebudú zaťažené diferenčnými dopravnými tarifami. Postupne sa vytvoria podmienky, ktoré spontánne zaistia čo najracionálnejšie rozdeľovanie výroby na najvyššej úrovni.

Na rozdiel od medzinárodného kartelu, ktorý smeruje k prerozdeleniu a k využívaniu národných trhov obmedzujúcimi opatreniami a k udržaniu vysokého zisku, zaistí nám nami navrhovaná organizácia fúziu trhu a rozvoj výroby.

Vyššie definované základné princípy a záruky budú obsiahnuté v zmluve, ktorá bude štátni podpísaná a ratifikovaná. Rokovania potrebné na dohodnutie detailov budú postúpené za prítomnosti arbitra ustanoveného spoločnou dohodou, ktorý bude poverený dohľadom, aby dosiahnuté zmluvy boli v súlade s uvedenými princípmi a keby došlo k nezmieriteľnému rozporu, rozhodne o tom, aké riešenie bude prijaté. Spoločný Vysoký úrad poverený riadením tohoto plánu budú tvoriť nezávislé osoby menované vládami na princípe rovného zastúpenia; predseda bude zvolený spoločnou dohodou jednotlivých vlád. Rozhodnutia Úradu budú účinné vo Francúzsku, v Nemecku a iných členských krajinách. Primerané pravidlá budú poskytovať možnosť odvolať sa proti rozhodnutiam Úradu. Zástupca Organizácie Spojených národov bude akreditovaný v Úrade a bude dvakrát ročne podávať verejnú správu Spojeným národom o tom, ako nová organizácia pracuje, a najmä o tom, ako plní svoje mierové ciele.

Inštitúcia Vysokého úradu nebude v žiadnom prípade rozhodovať o majetku podnikov. Pri výkone svojej funkcie bude spoločný Vysoký úrad brať do úvahy právomoci prepožičané Medzinárodnému úradu pre Porúrie a záväzky každého druhu uvalené na Nemecko, pokiaľ budú tieto pretrvávajúť v platnosti.

PRÍLOHA 2

Charta zjednotenej Európy

Podľa Roberta Schumana „Otcu Európy“,
zakladateľa zjednotenej Európy

- I – Svetové poslanie Európy
- II – Povaha európskej integrácie
- III – Národné prvenstvo
- IV – Jednotná Európa, model tretieho tisícročia

POSLANIE JEDNOTNEJ EURÓPY¹

Európske zjednotenie, založené 9. mája 1950 otvára éru Spoločenstva v dejinách ľudstva.

I - Svetové poslanie Európy

1. „Európa je koliskou a strážkyňou demokracie.“
2. „Demokracia vďačí za svoju existenciu kresťanstvu. Zrodila sa v deň, keď bol človek povolaný žiť dôstojne svoj pozemský život v osobnej slobode, pri rešpektovaní práv každého a pri praktizovaní bratskej lásky ku všetkým. Nikdy pred Kristom neboli podobné myšlienky takto sformulované.“
3. „Európa si musí vytvoriť dušu.“

II - Povaha európskej integrácie

4. „Európa musí byť vládkyňou nad svojim osudom.“
5. „Politická integrácia musí byť doplnením ekonomickej integrácie.“
6. „Politicky integrované krajiny vykonajú spoločné rozhodnutia medzinárodného dosahu.“

III - Národnostné prvenstvo

7. „Politická jednota neznamenať absorbovanie národa.“
8. „Politická integrácia neznamenať zrieknuť sa národnej suverenity.“
9. „Európske puto nezapríčiní popretie vlasti.“

¹ Týchto 12 bodov je vyňatých z testamentu Roberta Schumana, Pour l'Europe, Vydavateľstvo Nagel, Ženeva, 1963.

IV - Zjednotená Európa, model pre tretie tisícročie

10. „Európa sa musí znovu stať vodcom humanity.“
11. „Zjednotená Európa predznačuje všeobecnú solidaritu budúcnosti.“
12. „Slúžiť humanistickým ideálom je povinnosťou, ktorá sa vyrovná tej, ktorú nám diktuje naša vernosť národu. Takto smerujeme ku koncepcii sveta, kde sa čoraz viac ukáže vízia a hľadanie toho, čo národy spája a je im spoločné, a toho, čo zmieruje protiklady a rozdiely.“

PRÍLOHA 3

Úryvky z knihy *Pre Európu*¹

¹ Robert Schuman, zápisky z 50. a začiatku 60. rokov. Vidieť v nich vizionárstvo a prorocké myslenie „Otca Európy“

© Vydavateľstvo Nagel a Briquet, Ženeva (D. R.)

1. Prečo zjednotená Európa?

„Národy a kontinenty sú viac ako inokedy navzájom od seba závislé, tak v produkcii, ako aj v odbyte, vo výmene poznatkov vedeckého výskumu, ako aj v nutnej výmene pracovných síl a v prostriedkoch výroby. Politická ekonomika sa nevyhnutne stáva svetovou ekonomikou.

Táto prepojenosť má za následok, že šťastný, alebo nešťastný osud jedného národa, nemôže byť ostatným ľahostajný. Pre rozmyšľajúceho Európana už nie je možné, aby sa s prefíkanou zlomyselnosťou radoval so susedovho nešťastia; všetci sú spojení v dobrom i v zlom v jednom spoločnom údele“ (strana 43).

„Súčasná Európa a každá z európskych krajín si musí určitým spôsobom uvedomovať túto vzájomnú závislosť, žiť a pracovať v novom ovzduší dôvery a vôle, kde každý prinesie do spoločenstva maximum toho, čo je primerané jeho talentu. Takto sa Európa a Západ môžu zachrániť pred nepriateľskými spolkami, ktoré ohrozujú jej kultúru“ (strana 143).

„Po dvoch svetových vojnách sme napokon uznali, že najlepšou zárukou pre národ už nie je jeho skvelá izolácia, ani jeho vlastná sila, nech už je jeho moc akákoľvek, ale práve solidarita národov, ktoré spája ten istý duch a ktoré akceptujú spoločné úlohy v spoločnom záujme“ (strana 29 – 30).

„Oproti strašným hrozbám, ktoré doliehajú na ľudstvo v podobe závratného pokroku pyšnej vedy, sa znovu vraciame ku kresťanským zákonom vznešeného, ale pokorného bratstva. A paradoxne, čo by nás mohlo prekvapiť, keby sme neboli kresťanmi – možno kresťanmi len podvedome – vystierame ruku k našim bývalým nepriateľom, nielen preto, aby sme odpustili, ale i preto, aby sme spoločne budovali Európu zajtrajška“ (strana 44).

(...) Nech táto myšlienka zmierenej Európy, zjednotenej a silnej, je príkazom pre mladé generácie, aby slúžili ľudstvu, konečne oslobodenému od nenávisťi a strachu, ktoré sa po dlhom rozdelení znovu priúča „kresťanskému bratstvu“ (strana 46).

„Treba pripraviť myslenie ľudí na prijatie európskych riešení, bojovať všade nielen proti nárokom na hegemoniu a proti viere v nadradenosť, ale aj proti obmedzenosti politického nacionalizmu, sebestačnému ochranárstvu a kultúrnemu izolacionizmu. Všetky tieto tendencie, ktoré nám zanechala minulosť, treba nahradiť solidaritou, to znamená presvedčením, že naozajstný prospech každého jednotlivca je v prijatí vzájomnej závislosti. Egoizmus sa už nevypláca“ (strana 47).

„Duch Európy spočíva v rôznorodosti jej vlastností a snáh. Jednota základných koncepcií je v súlade s pluralitou tradícií a názorov, so zodpovednosťou osobných rozhodnutí. Súčasná Európa musí byť koexistenciou, ktorá nebude len jednoduchým aglomerátom pravidelne súperiacich, nepriateľských národov, ale spoločenstvom činu, slobodne utvoreným a organizovaným“ (strana 124 – 125).

2. Demokratická Európa a kresťanstvo

„Európa, je uplatnenie demokracie v kresťanskom zmysle slova“ (strana 53).

„Demokracia vďačí za svoju existenciu kresťanstvu. Zrodila sa v deň, keď bol človek povolaný, aby svoj pozemský život žil dôstojne, v osobnej slobode pri rešpektovaní práv druhého človeka a praktizovaní bratskej lásky ku všetkým. Nikdy pred Kristom neboli vyslovené podobné myšlienky. Demokracia je takto zviazaná s kresťanstvom, v učení i v čase. Stotožňovala sa s ním len postupne, po

dlhom tápaní, niekedy za cenu opätovného upadnutia do barbarstva“ (strana 56).

„(...) Kresťanstvo učilo, že všetci ľudia sú si od prírody rovní, sú deťmi toho istého Boha, vykúpení tým istým Kristom, bez rozdielu rasy, farby, spoločenskej triedy či povolania. Kresťanstvo priznalo každému právo na prácu a povinnosť pracovať. Takisto uznalo aj prvenstvo vnútorných hodnôt, ktoré jediné zušľachťujú človeka. Univerzálne pravidlo lásky, na ktorom sú založené sociálne medziľudské vzťahy kresťanského sveta, urobilo z každého človeka nášho blížneho. Toto učenie a praktické dôsledky, ktoré z neho vyplývajú, otriasli svetom“ (strana 56 – 58).

„(...) Aj keď nachádzame hlboké stopy kresťanského ideálu v súčasnom politickom živote, kresťanstvo nemôže byť dané do léna politickému režimu, ani stotožnené s nijakou formou vlády, hoc i demokratickou. V tomto aj v ďalších bodoch musíme rozlišovať oblasť Božiu a oblasť cisárovu. Tieto dve moci majú svoje vlastné zodpovednosti. Cirkev musí bdieť nad rešpektovaním prirodzených zákonov a zjavených právd. (...) Povinnosťou politika je zasa zosúladiť v chúlостivej, ale nutnej syntéze dva uhly pohľadu – svetský a duchovný. (...) Medzi týmito dvomi rovinami niet neriešiteľného konfliktu“ (strana 64 – 65).

„Teokracia neuznáva princíp oddelenia týchto dvoch rovín. Náboženstvu pripisuje zodpovednosť, ktorá mu nepatrí. V takomto zriadení, sa odlišnosti politického rázu môžu zvrhnúť na náboženský fanatizmus. Svätá vojna je najhroznejším prejavom krvavého zneužitia náboženského citenia.

Kristus bol od počiatku odporcom fanatizmu, pretože sám bol jeho najvznešenejšou obeťou. Jeho kráľovstvo nie je z tohto sveta. To znamená, že kresťanská civilizácia nemôže byť produktom násilnej a okamžitej revolúcie, ale výsledkom postupných zmien a trpezlivej

výchovy, kde hlavnými princípmi budú láska, obetavosť a pokora, ktoré sú základom novej spoločnosti“ (strana 65 –66).

„V demokracii sa neimprovizuje. Európa potrebovala viac než tisícročie kresťanstva, aby sa sformovala. (...) Spoločne s Bergsonom konštatujem, že „demokracia má základ v Evanjeliu, pretože jej hnačím motorom je láska“.

Demokracia bude kresťanská, alebo nebude. Protikresťanská demokracia bude len karikatúrou, ktorá sa zvrhne na tyranie, alebo na anarchiu“ (strana 70 – 71).

3. Európa, štáty a hranice

„Nejde tu o splynutie štátov a vytvorenie superštátu. Európske štáty sú historickou skutočnosťou a bolo by psychologicky nemožné ich zrušiť. Ich rôznorodosť je dokonca veľmi šťastnou skutočnosťou“ (strana 24).

„Politické hranice sa zrodili v dôsledku historického a etnického vývoja, ktorý je potrebné rešpektovať, a sú výsledkom dlhodobého úsilia o národné zjednotenie. Ťažko by sme preto hľadali spôsob, ako ich vymazať. V predchádzajúcich obdobiach sme ich posúvali krutými dobyvateľskými vojnami alebo manželstvami z rozumu. Dnes ich postačí prehodnotiť. Pri výmene myšlienok, osôb a majetku by hranice v Európe mali byť čoraz menšou prekážkou. Pociť solidarity medzi národmi zvíťazí nad odteraz prekonanými rozdielnymi formami nacionalizmu.“ (strana 23).

„(...) Úbohé hranice! Už sa viac nemôžu pyšiť svojou nedotknutosťou, ani garantovať našu bezpečnosť a nezávislosť“ (strana 33).

„Nebudme však nespravodliví voči týmto ctihodným hraniciam – nemajú žiadnu vinu na súčasnom stave vecí. Nie je to ich chyba, ak vynálezy prevracajú všetky vojenské obrany. Zachovávajú si dôvod svojej existencie, ak budú vedieť naplňať v určitom zmysle slova zduchovnenú úlohu zajtrajška. Namiesto toho, aby boli bariérou, ktorá rozdeľuje, musia sa stať styčnými bodmi organizovania a zintenzívňovania materiálnej a kultúrnej výmeny. Budú vymedzovať osobitné úlohy jednotlivých štátov, ich vlastnú zodpovednosť a vlastné iniciatívy v rámci celkových problémov presahujúcich hranice, ba dokonca svetadiely, a spôsobia, že všetky štáty budú navzájom solidárne“ (strana 34).

4. Európa a globalizácia

„Aby sme znížili riziká nastupujúcej novej konkurencie, je nevyhnutné vytvoriť bezpečnostné mechanizmy. Je potrebné egalizovať, harmonizovať podmienky výroby, legislatívu, objem miezd a výdavkov, aby každá zúčastnená krajina mohla obstať v slobodnej konfrontácii s ostatnými krajinami. Každé životaschopné spoločenstvo vyžaduje, aby najskôr boli zmiernené, ak nie odstránené rozdiely v situácii, aby nehrozilo riziko, že priemysel a výroba, ktoré už nechráni starý protekcionizmus, neboli rozdrvené“ (strana 105 – 106).

5. Európa a vlasť

„Európska politika, tak ako ju chápeme, vôbec nie je v rozpore s vlastenectvom každého z nás“ (strana 28).

„Nepopierame, ani sme nikdy nepopierali vlasť. Ale nad každú vlasť stavíme čoraz viac existenciu spoločného dobra, nadradenú národným záujmom, toto spoločné dobro, v ktorom sa strácajú a splyvajú jednotlivé záujmy našich krajín“ (strana 38).

6. Svetová solidarita

„Zákon solidarity ľudstva sa vnucuje súčasnému svedomiu. Cítime solidárnosť jeden s druhým v udržiavaní mieru, v obrane proti násiliu, v boji proti biede, v rešpektovaní zmlúv, v ochrane práva a ľudskej dôstojnosti“ (strana 38).

7. Anglicko a Európa

„Anglicko bude súhlasiť s integráciou do Európy len pod tlakom okolností“ (strana 111).

8. Nemecko a Francúzsko

„Nemecko nikdy nebolo také nebezpečné, ako keď sa izolovalo, spoliehajúc sa na svoje vlastné sily, ktoré sú veľké, a keď podľahlo v určitom zmysle svojej nadradenosti, a to najmä keď ostatní zlyhávali. Na druhej strane, Nemecko má väčší zmysel pre spoločenstvo než ktokoľvek iný a v zjednotenej Európe sa bude môcť naplno uplatňovať“ (strana 110).

„Keď sme po vojne položili prvé základy európskej politiky, všetci, ktorí sa na tom podieľali si uvedomovali, že zhoda a spolupráca medzi Francúzskom a Nemeckom je základným problémom Európy a že bez Nemecka, rovnako ako bez Francúzska nie je možné budovať Európu“ (strana 109 – 110).

9. Škola a Európa

„Treba zopakovať, že jednota Európy sa nevybuduje len cez európske inštitúcie, jej vznik je podmienený vývojom myslenia. Preto je potrebný voľný pohyb ľudí v európskych krajinách; štáty,

ktoré to odmietajú, sa principiálne samy vylučujú z Európy. Formulujúc túto zásadu, nepopierame rozumnú obavu o bezpečnosť a dočasné opatrenia, ktoré treba urobiť na obranu proti nezamestnanosti, ako aj nutnosť zachovať profesionálne tajomstvo a ochranu literárnych a umeleckých diel. To, čo odsudzujeme, je systematicky praktizovaný protekcionizmus, ktorý je na ujmu voľnej výmene, znamenajúcej súťaživosť, automatickú selekciu a dôveru“ (strana 48 – 49).

„Jednou z prvoradých úloh je odstrániť zamorené učebnice dejín. Nie je to v protiklade ani so slobodou myslenia a vyjadrovania dospelých, ani s naozajstným vlastenectvom, ktorému sa musí učiť mládež.

Pod zámienkou služby národu a kultu slávnej minulosti často zabúdame na povinnosť nestrannosti a pravdy. Veríme, že musíme systematicky obhajovať to, čo bolo v skutočnosti zákernosťou, cynickým využívaním prevahy a teroru, a často nepravdivo obviňujeme nepriateľský národ.

Mali by sme naopak vyučovať hlboké príčiny antagonizmov, ktoré rozdeľujú ľudstvo, absurdnosť obetí, ktoré vojny dynastií nútli ľudu, ktorý platil za ich malichernosti a fanatizmus.

(...) Bez toho, aby sme spätne opravovali dejiny, odmietame fatalizmus, ktorý rezignuje v nevyhnutnej skúške sily.

Vyučovanie musí dať žiakovi konštruktívnejšiu a menej pesimistickú víziu budúcnosti“ (strana 49 – 51).

10. Európa a zahraničná politika

„Budeme sa musieť naučiť pochopiť stanovisko nášho spoločníka, ktorý vyvinie to isté úsilie smerom k nám.

Zahraníčná politika nebude hromadením antagonizmov, ktoré sa stavajú proti sebe, ale družným zmierením a zahladzovaním odlišností, ktoré existujú, ale o ktorých sa dá bez hnevu diskutovať.

Skúsenosť, ktorú máme so vzťahom medzi Francúzskom a Nemeckom, by nás mala posilniť vo viere a v optimizme“ (strana 149 – 150).

11. Prorocké poslanie Európy

„Európa zabezpečila ľudstvu jeho úplný rozvoj. Ona musí ukázať novú cestu, na rozdiel od zotročovania, cez prijatie plurality civilizácií, kde každý bude praktizovať úctu k druhým“ (strana 186).

„Slúžiť humanistickým ideálom je povinnosťou, ktorá sa vyrovná tej, ktorú nám diktuje naša vernosť národu. Takto smerujeme ku koncepcii sveta, kde sa čoraz viac ukáže vízia a hľadanie toho, čo národy spája a je im spoločné, a toho, čo zmieruje protiklady a rozdiely“ (strana 196).

„Európa sa hľadá, vie, že má vo svojich rukách svoju vlastnú budúcnosť. Nikdy nebola tak blízko pri celi. Nech Boh dá, aby si nenechala ujsť hodinu svojho osudu, poslednú šancu svojej záchrany“ (strana 196).

PRÍLOHA 4

Modlitby a deviatnik

Modlitba za blahorečenie Roberta Schumana

Modlitba za Európu a za svet

Deviatnik

- 1. deň: Stať sa „tichým a pokorným srdcom“ (Mt 11,29)
- 2. deň: Slúžiť bratom
- 3. deň: Láska k Božiemu slovu
- 4. deň: Láska k Eucharistii
- 5. deň: Mariánska úcta
- 6. deň: Otvoriť sa svet
- 7. deň: Láska k vlasti
- 8. deň: Prorocký duch
- 9. deň: Za príchod éry spoločenstva

Prosba za blahorečenie Roberta Schumana a za obdržanie milosti na jeho príhovor

„Pane, ty si chcel, aby bytosti stvorené na tvoj obraz, odrážali tvoju lásku a aby ľudia medzi sebou upevňovali putá pokoja a solidarity.

Tvoj služobník Robert Schuman bol verným strojcom pokoja počas svojho života. Svoj každodenný život prežíval ako apoštol. Pracoval na budovaní prvého spoločenstva národov, so želaním, aby zjednotená Európa „bola v budúcnosti predzvestou svetovej solidarity“. Celým svojím konaním dokázal, že politika môže byť cestou k svätosti. Na obraz tvojho Syna bol „tichý a pokorný srdcom“ (Mt, 11,29).

Prosíme daj, aby sme čoskoro uzreli ako Cirkev uctieva pamiatku Roberta Schumana, ktorý bol učeníkom a napodobňovateľom Ježiša Krista. Nech je príkladom pre zákonodarcov a vládcov, aby sa podľa jeho vzoru i oni stali služobníkmi ľudu a aby sa snažili o mier a spravodlivosť medzi národmi.

Na príhovor svojho služobníka Roberta Schumana daj nám milovaný Otče milosť... (tu vysloviť žiadanú milosť).

Daj, aby sme sa stali nástrojmi tvojej svätej vôle počas celej našej púte tu na zemi a aby sme cez boj viery získali život večný, ku ktorému sme povolani. (1 Tím 6,12).

A daj, aby sme vždy žili v tvojej láske. Amen.“

(Cirkevne schválené 5. decembra 1998.)

Prosíme, posielajte nám správy o milostiach, ktoré ste obdržali na príhovor Roberta Schumana na nasledujúcu adresu:

Secrétariat dela Postulation
Couvent des Sœurs servantes du Cœur de Jésus
136; rue Robert Schuman
F-57160 Scy-Chazelles

V prípade uzdravenia pripojte, prosím, lekárske certifikáty o chorobe a zistenie uzdravenia. Dary a príspevky na omše môžete zasielať na vyššie uvedenú adresu.

Prosba za Európu a za svet,
ktorá je na náhrobku Roberta Schumana¹

«Bože, Pán vesmíru,
my, bratia a sestry v Kristovi,
zhromaždení pri hrobe Roberta Schumana
v tejto stredovekej kaplnke,
ktorá bola svedkom veľkej minulosti,
chceme spolu rozmýšľať
nad dušou Európy.

Jej bolo dané dedičstvo z Jeruzalema,
silný a pevný zákon na hore Sinaj,
nežné a naliehavé volanie Blahoslavenstiev.
Dala sa ním do hĺbky preniknúť
a oznámila všetkým končinám zeme,
skrývajúc sa v katedrálach,
ktorých veže pretínajú Nebo nad krajinami.

V tieni svojich svätýň,
ktoré „sa modlia vo svojich kamenných rúchach“,
nespočetné množstvo duší sa naučilo
prechádzať z roviny rozumu
do roviny srdca.
„Kde niet lásky,“ hovorí Tereza z Avily,
„dávajte lásku a dostanete lásku.“

Dnes sa zdá, ani čo by Európa
bola zbavená duše, ktorá by jej umožnila
„ostať vládkyňou svojho osudu“.
Škandál kresťanstva bez kresťanov
sa znovu opakuje v Európe bez Európanov.
Je len hrstka tých,
ktorí uznávajú, podľa príkladu Roberta Schumana,

¹ Táto prosba bola prvýkrát vyslovená nad hrobom Roberta Schumana v opevnenom kostole v Scy-Chazelles 9. mája 1975, pri príležitosti 25. výročia historickej deklarácie z 9. mája 1950.

že hlavným poslaním Európy
je „ukázať ľudstvu novú cestu“.

Európa rozširovala do celého sveta
vraždiace ideológie tohto tragického storočia.
Kiež sa navráti k svojmu prvotnému poslaniu!
Kiež sa stane tým, čím ju nazýva básnik:
„Najväčšia vzácnosť zeme,
perla zemegule, mozog obrovského tela.“¹
No nie aby vykorisťovala a dominovala,
ako to často robila v minulosti.

Novou úlohou Európy
je zblížovať ľudí,
najmä tých, ktorých delí nenávisť.
Neexistuje priepasť, ktorú by nebolo možné prekročiť.
Francúzsko a Nemecko, odteraz zjednotené
sú toho svedkami, po mnohých storočiach
nezmyselných bitiek.

Ó, Boh lásky a milosrdenstva,
Otec všetkých ľudí,
pred hrobom jedného z tvojich dobrých služobníkov
sľubujeme,
že budeme slúžiť spoločnej Európe
prekonávajúc bariéry deliace ľudstvo.
„Slúžiť ľudstvu,“ hovorí Robert Schuman,
„je úlohou, ktorá je rovná tej, čo nám diktuje
naša vernosť národu.“

Všemohúci a večný Bože,
daj nám silu,
aby sme vytrvali v tomto záväzku,
v dobrom i v zlom,
podľa príkladu Roberta Schumana,
na tvoju väčšiu slávu
a víťazstvo tvojho stvoriteľského diela
tu na zemi. Amen.»

¹ Paul Valéry

Deviatnik¹ za príhovor

Prvý deň

Stať sa „tichým a pokorným srdcom“ (Mt 11,29)

Cez svoje vtelenie Boh dovolil ľuďom, svojim deťom, aby ho vo svojom živote napodobňovali. Nič nie je v živote kresťana plodnejšie, než napodobňovať Ježiša Krista. Boh sám seba definoval dvomi hlavnými cnosťami: pokora a tichosť. „Učte sa od mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom, a nájdete odpočinok pre svoju dušu“ (Mt 11,29).

Robert Schuman bol príkladom tichosti a pokory, vďaka skrytým cnostiam svojej povahy, ale i vďaka napodobňovaniu Ježiša Krista, ktorý bol jeho jediným Učiteľom.

Pane, počas tohto deviatnika si vyprosujem, aby som sa i ja stal „tichý a pokorný srdcom“ podľa tvojho príkladu. Daj mi milosť, aby som sa ti podobal čoraz viac. Budem sa snažiť, aby som prežíval lásku dôkladnejšie než doteraz, tak ako hovorí apoštol (1 Kor 13).

Tiež ťa prosím Pane, vyslyš prosbu, ktorú ti predkladám v tomto deviatniku (tu treba vysloviť vlastnú prosbu). Na jej vyslyšanie prosím o orodovanie i tvojho služobníka Roberta Schumana. Vyslyš, Pane, aj prosbu o jeho blahorečenie, aby tí, ktorí vykonávajú svetskú moc, mohli mať v ňom príklad.

¹ Deviatnik je podľa starej cirkevnej tradície prosbou za orodovanie. Inšpirovala ju „modlitba jedného srdca“, ktorú sa modlili apoštoli zhromaždení okolo Márie počas piatich dní, ktoré ich delili od Zoslania Ducha svätého.

Počas deviatnika sa modlia cez deň dané modlitby. Deviatnik sám o sebe je silným prvkom duchovného života. Je dobré počas deviatnika dostať sa do stavu mysle, v akom bola Mária a apoštoli. Deviatnik je časom intenzívnej modlitby, ako aj intenzívnej prosby za orodovanie. Tu zverujeme Pánovi svoju bolesť, chorobu, úmrtie, problém, očakávanie. Prosíme svätého, alebo ako v prípade Roberta Schumana, príkladného kresťana, u ktorého bol otvorený proces blahorečenia, za orodovanie. Prosba za orodovanie v tomto deviatniku má dvojaký úmysel: aby Pán vyslyšal prosby osoby, ktorá si žiada milosť a aby vyslyšal prosbu o blahorečenie Roberta Schumana.

Skrze Ježiša Krista nášho Pána, ktorý s tebou žije a kraluje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Druhý deň

Služiť bratom

Milovať Boha, milovať svojho blížneho ako seba samého, to sú dve prikázania, ktoré nám dal Ježiš. „Lebo to je zákon i proroci“ (Mt 7,12).

Kresťan svedčí o svojej láske k Bohu tým, že slúži svojim bratom. Kresťan, ktorý je zameraný len na seba, neohlasuje svojím životom Radostnú zvesť.

Robert Schuman žil svoju politickú funkciu ako apoštolát, aby mohol podľa príkladu Ježiša Krista slúžiť svojim bratom. Daj, Pane, aby som ako on, vždy lepšie a lepšie slúžil svojim bratom v prostredí, kde vykonávam svoje povolanie. Viem, že sa mi to bude lepšie dariť, ak budem tichý a pokorný srdcom.

Pane, daj mi milosť, aby som uskutočnil tvoj plán v službe a v poslušnosti tvojmu Slovu: „Kto sa medzi vami bude chcieť stať veľkým, bude vašim služobníkom. A kto bude chcieť byť medzi vami prvý, bude vašim sluhom“ (Mt 20,26).

Nech je moja prosba vyslyšaná na orodovanie Roberta Schumana, tvojho služobníka, skrze jeho život, v ktorom dal príklad služby svojim bratom.

Prosím ťa, Pane, aby si vyslyšal prosbu, o ktorú ťa v tomto deviatniku prosím (vysloviť prosbu).

Skrze Krista nášho Pána, ktorý žije a kraluje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Tretí deň

Láska k Božiemu slovu

Pane, ty si nás upozornil: „Nie ste z tohto sveta“ (Jn 15,19). Aj keď žijeme vo svete, nesmieme si osvojiť jeho zmýšľanie. Kresťanovi pri tom pomáhajú sviatosti a Božie slovo.

Robert Schuman začínal svoje dni rozjímaním nad Božím slovom. Daj mi, Pane, milosť, aby som si podľa jeho príkladu našiel čas na dennú meditáciu Božieho slova. Takto ma prenikne tvoj Duch, osvojím si tvoje myslenie a moje myšlienky už nebudú len čisto ľudské „do vetra“ (Ž 94,11). Už nebudeš môcť o mne povedať „Lebo moje myšlienky nie sú vaše myšlienky“ (Iz 55,8).

Kiež je táto prosba vyslyšaná na prihovor tvojho služobníka Roberta Schumana.

Tiež ťa prosím, Pane, vyslyš špeciálnu prosbu, o ktorú ťa prosím počas tohto deviatnika (vysloviť prosbu).

Skrze Krista nášho Pána, ktorý s tebou žije a kraluje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Štvrtý deň

Láska k Eucharistii

Život kresťana musí byť pod vplyvom milosti. Celá jeho činnosť musí byť ňou sprevádzaná, pretože „milosť je dušou kresťanského života“. Milosťou je najmä Eucharistia „pokrm Boží“. „Omša je vrchol kresťanského života,“ hovorieval Robert Schuman. Zúčastňoval sa na nej nielen v nedeľu, ale aj vo všedné dni, vždy, keď to bolo možné.

Daj, Pane, aby som plne pochopil tvoj dar, ktorý si nám dal v slávení svätej omše. Daj, aby vo mne rástla láska k Eucharistii, aby som sa zúčastňoval na nej tak ako Robert Schuman, vždy, keď je to možné. Prosím ťa o to v mojej duchovnej chudobe, na príhovor tvojho služobníka Roberta Schumana. Tiež ťa prosím, Pane, vyslyš moju prosbu, ktorú ti predkladám počas tohto deviatnika a pre ktorú prosím tiež na príhovor Roberta Schumana (vysloviť prosbu).

Skrze Krista nášho Pána, ktorý s tebou žije a kraluje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Piaty deň

Mariánska úcta

Najkratšia cesta, ktorá vedie k Ježišovi, je cez Máriu, jeho svätú Matku. Na kríži, skôr než odovzdal dušu Otcovi, zveril svoju matku apoštolovi Jánovi, a cez tohto milovaného apoštola i každému apoštolovi.

„Dcéra Adama“ a „Sionu“, „milovaná dcéra Otca“ – Mária – je „znakom nádeje a útechy“ (II. vatikánsky koncil).

Tak, ako si bola pri modlitbách, keď sa formovala Cirkev pred zoslaním Ducha svätého, tak buď teraz, Mária, milujúca Matka, pre mňa najvyšším príkladom viery v lásku a v jednotu s Kristom. Veď ma ako svoje dieťa úskaliami života, spoločne s Dobrým pastierom pracuj na mojej kresťanskej výchove. Pomôž mi byť „tichým a pokorným srdcom“. Nech ma príklad Roberta Schumana vedie na tejto ceste premeny. On po svojej matke zdedil úctu k nebeskej matke. Ako poslušný syn Márie stával sa jej čím ďalej tým podobnejší. Prosím ťa, aby som stále lepšie a lepšie chápal tajomstvo Márie a čím ďalej, tým viac sa jej podobal. Prosím ťa o to skrze príhovor Roberta Schumana.

Prosím ťa, vyslyš i moju prosbu, ktorú ti predkladám v tomto deviatniku na orodovanie tvojho služobníka (vysloviť prosbu).

Skrze Krista nášho Pána, ktorý s tebou žije a kraluje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Šiesty deň

Otvoriť sa svetu

Byť „katolíkom“, to znamená byť otvoreným voči svetu, jeho radostiam, starostiam a drámam. Aj keď kresťan nie je zo sveta, musí ho niesť vo svojich modlitbách, je prítomný vo svete, ale je tu zároveň aj cudzincom, ako nám to pripomína II. vatikánsky koncil. Čím viac bude kresťanov, ktorí sa budú podieľať cez modlitbu

a akciu na budovaní spravodlivého a solidárneho sveta, tým rýchlejšie Kristov Duch prenikne ľudstvo.

Robert Schuman položil prvé základy zjednotenej Európy v snahe o „všeobecnú solidaritu v budúcnosti“. Týmto sa dostal „medzi kresťanov, ktorí sú dušou sveta“ (II. vatikánsky koncil). Daj mi milosť, Pane, aby som bol započítaný medzi tvojich učeníkov, ktorí sú „svetlom sveta“. Chcem sa ním stať v pokore, tam, kde sa nachádzam, cez skutky a modlitbu. „Všetci verní si musia byť vedomí zodpovednosti, ktorú majú voči svetu,“ pripomínajú nám Otcovia koncilu. Nech tiež získam vedomie mojej vlastnej zodpovednosti. Prosím ťa o to na príhovor Roberta Schumana.

Vyslyš pane i prosbu, ktorú ti predkladám počas tohto deviatnika na príhovor tvojho služobníka (vysloviť prosbu).

Skrze Krista nášho Pána, ktorý žije a kraluje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Siedmy deň

Láska k vlasti

Otvorenosť voči svetu sa rodí z lásky, ktorú má každý človek k svojej rodnej zemi. Pán nám v tom dáva príklad.

Nech je táto láska sprevádzaná uvedomením si zodpovednosti, ktorú mám k svojej vlasti, aby som mohol prispieť k spoločnému blahu. Bez úzkoprskosti mysle, aby som vzal na vedomie dobro celej ľudskej rodiny. Nech som svedkom nového života v spoločnosti, tak ako ním musí byť každý Kristov učeník.

Robert Schuman mal v sebe autentickú lásku k vlasti. Aby pretrvala, chcel rozšíriť vo svete svoje ideály o slobode a o bratstve, v rámci spoločenstva nových vybudovaných vlastní, schopných odpovedať na výzvu budúcnosti.

Tak tiež ťa prosím, Pane, udeľ mi na príhovor tvojho služobníka Roberta Schumana zvláštnu milosť, o ktorú ťa prosím počas tohto deviatnika (vysloviť prosbu).

Skrze Krista nášho Pána, ktorý s tebou žije a kraluje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Ôsmy deň

Prorocký duch

Mojžiš, prorok a pastier svojho národa, si na konci svojho života želal, aby Židia mali prorockého ducha. Apoštol nás vyzýva, aby sme si pýtali od Ducha svätého milosť jeho darov, najmä dar „pro-roctva“ (1 Kor 14,1). Svojím životom musí byť každý kresťan prorokom nového sveta, vo svete, v ktorom žije a ktorý „sa pominie aj jeho žiadostivosť“ (1 Jn 2,17).

Čin z 9. mája 1950, ktorého iniciátorom bol Robert Schuman, bol prorocký. Usiloval sa o svetovú solidaritu a zjednotená Európa bola prvou etapou. Kresťania sú povolaní, aby sa angažovali za dobro ľudskej rodiny, aby boli „kvasom“ a „svetlom sveta“ ako odpoveď na Kristovo volanie, ktorý prišiel na zem, aby vykúpil ľudstvo. V tom spočíva, že sú prorokmi, v malých aj veľkých veciach, každý na mieste, ktoré zastáva. Konajúc skromne, pokorne a v modlitbe.

Posilni vo mne, Pane, vedomie, že svojím životom, na svojom mieste, musím naplniť túto prorockú úlohu, ktorá je pretlmočením Božej vôle v ľudskom živote.

Tiež ťa prosím, Pane, vyslyš na príhovor svojho služobníka Roberta Schumana osobitnú modlitbu, ktorú ti predkladám počas tohoto deviatnika (vysloviť prosbu).

Skrze Krista nášho Pána, ktorý s tebou žije a kraluje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Deviaty deň

Za príchod éry spoločenstva

„Rozdrobenie Európy je anachronizmom,“ hovorieval Robert Schuman. Platí to aj o svete.

Vytvorenie spoločenstva slobodne združených národov je príchodom novej etapy v živote ľudstva. Namiesto toho, aby národy proti sebe bojovali, tak ako tomu bolo v minulosti, spoja svoje bohatstvo, nádeje, plány a pokrok. Nepriateľstvo nahradili solidaritou.

Celý svet by mal mať prospech z tohto európskeho zázraku, ktorým je éra spoločenstva, nastolená Deklaráciou 9. mája 1950. Toto bude veľkým dielom nového milénia. Radostná výzva pre všetkých ľudí, synov a dcéry toho istého Otca.

Prosím ťa, Pane, urýchli nastolenie éry spoločenstva vo svete, aby v ňom zavládol mier, ktorý už takmer polstoročie panuje v Európe. Európa mohla dať takýto príklad svetu, pretože má korene v kresťanstve. Takisto sa tu zrodila i „svätosť politiky“.

Daj, Pane, aby som bol nástrojom príchodu tejto novej doby zodpovedajúcej Duchu, čo tvoj Syn prišiel šíriť vo svete, a to, predovšetkým, cez modlitbu.

Tiež ťa prosím, Pane, daj mi na príhovor tvojho služobníka Roberta Schumana zvláštnu milosť, o ktorú prosím. Verím, že budem vyslyšaný, pretože si povedal „proste a dostanete“ (Mt 4,4)¹. Ak je to tvoja svätá vôľa, vyslyš moju prosbu (vysloviť prosbu), pre moje najväčšie blaho.

Skrze Krista nášho Pána, ktorý s tebou žije a kraľuje v jednote s Duchom svätým na veky vekov. Amen.

1. Z celého srdca sa pomodliť túto prosbu.
2. Vysloviť prosbu za blahorečenie Roberta Schumana (str. 206).
3. Pomodliť sa Otče náš, Sláva a Verím v Boha.
4. Rozmýšľať, ako uskutočniť konkrétne predsavzatie.
5. Chvála a vyslovenie vďačnosti.

Práve ste dokončili tento deviatnik. Neváhajte ho zopakovať. Pomôže vám to pri vašich rozhodnutiach. Niektorí pre svoje väčšie dobro prosia až „deviatnik deviatnikov“, a opakujú modlitbu deviatnika s prosbou, ktorá im leží na srdci, počas deviatich mesiacov, napríklad od 1. až do 9. dňa každý mesiac.

¹ Pozri poznámku na strane 208

OBSAH

PROLÓG

André Philip pripomína Roberta Schumana 7

KAPITOLA 1

9. máj 1950: Zrod spoločnej Európy 9

KAPITOLA 2

Z Luxemburgu do Metz 25

KAPITOLA 3

Univerzita a profesia 33

KAPITOLA 4

Aktivita v meste 43

KAPITOLA 5

Vojna 1914 – 1918 53

KAPITOLA 6

Vstup do politiky 57

KAPITOLA 7

Poslanec 63

KAPITOLA 8	
Utvrdené poslanie	71
KAPITOLA 9	
„Duch Lotrinska“	81
KAPITOLA 10	
Návrat do rodného kraja	89
KAPITOLA 11	
Príchod katastrofy	93
KAPITOLA 12	
Súženie	99
KAPITOLA 13	
Začiatok štátnickej kariéry	105
KAPITOLA 14	
Predseda vlády	113
KAPITOLA 15	
Minister zahraničných vecí	121
KAPITOLA 16	
Európske mesto	129
KAPITOLA 17	
Púť do Aix-en-Provence	135
KAPITOLA 18	
Príhovor k Európanom	139

KAPITOLA 19	
Via Dolorosa	149
KAPITOLA 20	
Prezident európskeho parlamentu	159
KAPITOLA 21	
Krížová cesta	165
KAPITOLA 22	
Duša za Európu	175
KAPITOLA 23	
Svätosť politiky	181
PRÍLOHY	185
PRÍLOHA 1 Deklarácia z 9. mája 1950	187
PRÍLOHA 2 Charta zjednotenej Európy	191
PRÍLOHA 3 Úryvky z knihy <i>Pre Európu</i>	195
PRÍLOHA 4 Modlitby a deviatnik	205

René Lejeune

Robert Schuman (1886 – 1963)

Otec Európy

Politika – cesta svätosti

Preložené z francúzskeho originálu

René Lejeune: Robert SCHUMAN - Père de l'Europe

Preložila Veronika Belošovičová

Jazyková úprava: Zdenka Marková, Veronika Tarageľová

Návrh obálky: Miroslav Cipár

Vydalo Vydavateľstvo Michala Vaška